

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI**

**MAKTABGACHA TA‘LIMDA BOSHQARUV VA
MENEJMENT**

Kurs ishlarini tayyorlash bo‘yicha

METODIK QO‘LLANMA

(5111800-Maktabgacha ta‘lim yo‘nalishi talabalari uchun)

BUXORO- 2021

Annotatsiya

Mazkur metodik qo'llanma 5111800- maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalari uchun «Maktabgacha ta'limda boshqaruv va menejment» fanidan kurs ishlarini tayyorlash uchun mo'ljallangan bo'lib, O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2008 yil 7 martdagi 61-sonli buyrug'i bilan tasdiqlangan. "Oliy ta'lim muassasalarida kurs ishisini bajarish tartibi haqida NIZOM" asosida ishlab chiqilgan. Talabalar maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy, jismoniy, aqliy – axloqiy, iqtisodiy, huquqiy, ekologik ta'limini amalga oshirishning metod va vositalari, O'zbekistonda ijtimoiy maktabgacha ta'limni tashkil etishning asosiy bosqichlari, asosiy xususiyatlari va maktabgacha ta'lim bo'yicha yuqori malakali rahbar, metodist-nazoratchi va tarbiyachilarni tayyorlash vazifalari, metodlari, xalq ta'limi bo'limining asosiy vazifalari, metodik rahbarlik qilish tamoyillari kabi masalalar bo'yicha kurs ishi tayyorlaydilar.

Metodik qo'llanma "Maktabgacha ta'limda boshqaruv va menejment" fanidan talaba tomonidan tayyorlanadigan kurs ishida e'tibor berishi zarur bo'lgan jihatlar yoritilgan, egallashi zarur bo'lgan bilimlarni amalda o'rganish va tahlil qilish nazarda tutilgan.

Tuzuvchilar:

Nigmatova M.M. – Buxoro davlat universiteti " Maktabgacha ta'lim" kafedrasi katta o'qituvchisi.

Taqrizchilar:

Axmetjonov M.M.-Buxoro muxandislik-texnologiya instituti professori, p.f.n

Fayzullayev M.B.- Buxoro davlat universiteti ,boshlang'ich ta'lim nazariyasi kafedrasi mudiri, p.f.n., dotsent.

Ushbu metodik qo'llanma Buxoro davlat universiteti o'quv-metodik kengashining 29 noyabr 4-sonli yig'ilishida nashrga tavsiya etilgan.

Kirish

Hozirgi vaqtda oliy ta'limni qayta qurish, uni ishlab chiqarish bilan yanada ko'proq yaqinlashtirish ishlari olib borilayotgan bir sharoitda fan va nazariyaga asoslangan bilimga, amaliy malakalarga ega bo'lgan va yangi zamonaviy vazifalarni muvaffaqiyatli hal qila borishga layoqatli mutaxassislar tayyorlashga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'zbekiston respublikasi o'zining ta'lim sohasidagi siyosatida oliy va o'rta maxsus muassasalarda mutaxassislar tayyorlash mazmunini xalqimizning uzoq muddatli ehtiyojlari bilan, respublikamizni ijtimoiy, iqtisodiy rivojlanish vazifalari bilan muvofiq holga keltirishni ta'limning xilma-xil shakllari va usullari yordamida yoshlarning sifatli ta'lim olishi uchun sharoit yaratishni dolzarb vazifalardan biri deb hisoblanmoqda.

Shunday ekan, mutaxassislik fanlardan tayyorlanadigan kurs ishlari ham bo'lg'usi mutaxassislar tayyorlashda asosiy o'rinlardan birini egallaydi.

Talabalarining Maktabgacha ta'limda boshqaruv va menejment faniga oid bilimlarini o'zlashtirib borishlari yuzasidan olib boriladigan ishlarni maqsadga muvofiq tashkil etish va mustaqil ishlash ko'nikmasi tufayli talabalar Maktabgacha ta'limda boshqaruv va menejmentdan mukammal bilim oladilar. Talabalar kurs ishlarini tayyorlashda ko'pgina qiyinchiliklarga duch kelishlari mumkin.

Kurs ishini yozishdan maqsad talabaning o'tgan fan bo'yicha o'quv jarayoni davomida olgan bilimlarini mustahkamlashdan iborat. Kurs ishi tufayli o'qituvchiga talaba tomonidan olingan bilimlarning sifati va ushbu bilimlarni kasbiy muammolarni hal qilishda qo'llash qobiliyatini tekshirish osonroq bo'ladi.

Kurs ishi mavzulari tegishli kafedra tomonidan tasdiqlanadi, talabalar e'tiboriga havola qilinadi, u erda, qoida tariqasida, o'zlari yoqtirgan mavzuni tanlaydilar. Agar talaba bu vaqtda yo'q bo'lsa, unda unga mavzu beriladi (qolganlar orasidan). Mavzular ro'yxat bo'yicha tanlash huquqsiz beriladi.

Kurs ishi talaba faoliyatining muhim va murakkab shakllaridan biri bo'lib, u yoki bu kursga oid bilimlar tizimini mustaqil o'zlashtirishni ta'minlovchi ish turi hisoblanadi. Kurs ishi yordamida talabaning egallagan bilim, ko'nikma va malakalari ilmiy-metodik fikrlash, belgilangan mavzu yuzasidan bilganlarini izchil bayon eta olish ko'nikmalari nazorat qilinadi.

Kurs ishi yozayotgan talaba mavzuni mukammal yoritishi, mavzuga oid adabiyotlarni o'rganganligini ko'rsata olishi, mustaqillikga amal qilishi, asosiysi tegishli amaliy tavsiyalarni ifodalay olishi zarur.

Kurs ishi bevosita kafedra tomonidan biriktirilgan ilmiy rahbar nazorati va yo‘llanmasi asosida amalga oshiriladi.

Ilmiy rahbar kurs ishi bajarilishi jarayonida tegishli ilmiy-metodik maslahatlar beradi. Kurs ishi yozib tugatilgach dekanatga topshiriladi. Dekanat ro‘yxatdan o‘tkazib rahbarga topshiradi. Rahbar 10 kun mobaynida tekshirib, kafedrada himoya qilishga topshiradi. Kurs ishi quyidagi qismlardan tashkil topadi.

- muqova
 - mundarija
 - kirish
 - asosiy qism
 - xulosa
 - foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati.
 - ilovalar(metodikalar, suratlar, slaydlar, jadvallar va h.)
- Kurs ishi hajmi 30-40 betdan iborat bo‘ladi.

Mazkur qo‘llanma esa shu xildagi qiyinchiliklarni bartaraf qilishga yordamlashadi, hamda kurs ishlarini tayyorlash borasidagi ishlarni metodik jihatdan to‘g‘ri tashkil etishga yordam berish maqsadida tayyorlangandir.

Kurs ishlarini tayyorlash jarayonida talabalar tavsiya qilinayotgan adabiyotlarini qunt bilan o‘rganib chiqishi hamda nazariy qismni tayyorlashi ko‘zda tutilgan. Amaliy qismda esa o‘rganilayotgan muammoni mustaqil holda nazariy va amaliy jihatdan o‘rganib, olingan natijalarni miqdor va sifati jihatidan tahlil qilishi lozim. Talaba bajargan kichik tadqiqoti yuzasidan tegishli xulosa tayyorlaydi va o‘z mulohazalarini asoslaydi.

Kurs ishlari asosan quyidagi vazifalarni amalga oshirishni ko‘zda tutadi.

-talabalarda Maktabgacha ta‘limda boshqaruv va menejment faniga doir adabiyotlar ustida mustaqil ishlay olish malakasini shakllantirish;

-talabalarni Maktabgacha ta‘limda boshqaruv va menejment faniga doir amaliy tadqiqotchilik malakalari bilan qurollantirish

-talabalarni Maktabgacha ta‘limda boshqaruv va menejmentdan egallagan nazariy bilim va amaliy malakalarini pedagogik jarayonga tadbiq qila olishga o‘rgatish:

-pedagogik tadqiqot natijalariga tayangan holda mustaqil xulosa chiqarish ko‘nikmasini shakllantirish;

-talabalarda Maktabgacha ta‘limda boshqaruv va menejment fanidan egallagan bilimlarini asosli, ishonchli va erkin bayon qilib bera olish malakasini tarbiyalash;

Taqdim etilayotgan ko‘rsatmalar har bir talabaning Maktabgacha ta‘limda boshqaruv va menejment fani haqidagi bilim va malakalarini yanada

chuqurroq o'zlashtirilishi uchun katta imkoniyatlar yaratishiga aminmiz.

Kurs ishi o'quv jarayonining muhim turlaridan biri bo'lib, har bir talaba tomonidan o'quv rejasiga muvofiq amalga oshiriladi. Kurs ishlarini nazorat qilish bo'yicha ko'p yillik tajriba shuni ko'rsatadiki, talabalar ularni loyihalash, bajarish va yozishda qiynaladi. Kurs ishi natijasida talaba tadqiqot malakasini egallashi kerak. Ushbu maqsadlar uchun kelajakdagi o'qituvchiga quyidagilar kerak:

- pedagogika, psixologiya, falsafa, sotsiologiya va boshqalar bo'yicha bibliografik ko'rsatkichlardan foydalanishni o'rganish;
- kurs ishi mavzusi bo'yicha ma'lum bir minimal adabiyotlarni tanlash, qayta ishlash, tahlil qilish va tizimlashtirish va kerakli ma'lumotlarni to'play olish;
- zamonaviy pedagogik adabiyot va amaliyotda o'rganilayotgan muammoning holatini uning tahlili asosida malakali bayon etish;
- har xil turdagi ta'lim muassasalarida ilg'or o'qitish tajribasini to'plash, tahlil qilish va umumlashtirish (agar u mavzu bo'yicha belgilangan bo'lsa);
- eksperimental ishning bir qismini bajarish, olingan empirik materialni qayta ishlash, tahlil qilish, tizimlashtirish, sharhlash va xulosalar chiqarish.

1. Mavzuni tanlash va kurs ish rejasini tuzish.

Kurs ishlari mavzusi kafedra tomonidan ishlab chiqiladi. Shu bilan birga, professor-o'qituvchilar o'zlarining ilmiy qiziqishlaridan, talabalar qiziqishlaridan kelib chiqib, kafedra mavzulari doirasida pedagogik amaliyotning innovatsion rivojlanishining ilmiy tadqiqot yo'nalishlarini hisobga oladilar.

Kurs ishining aniq mavzusi quyidagi talablarga javob berishi kerak:

- bakalavrlar va mutaxassislarni kasbiy tayyorlash vazifalariga mos kelishi;
- zamonaviy ilmiy-pedagogik tadqiqotlar va amaliy faoliyatning yo'nalishlari va muammolarini hisobga olish;
- talabalarni alohida o'qituvchilar va umuman Pedagogika kafedrasida xodimlari tomonidan o'rganiladigan muammolar ustida ishlashga jalb qilish;
- talabalarning pedagogik nazariya va amaliyot sohasidagi qiziqishlari xilma-xilligini, shuningdek, ilmiy talabalar jamiyatidagi ish natijalarini hisobga olish;
- bolalarni tarbiyalash, o'qitish va rivojlantirishning dolzarb muammolarini ishlab chiqish.

Har bir talaba, albatta, birinchi navbatda, uning ta'lim, ilmiy qiziqishlari va moyilligidan kelib chiqadi. Maroq bilan bajariladigan ish yanada samaraliroq bo'ladi, qandaydir qoniqish hosil qiladi, odamga o'zining nimaga

qodir ekanligiga ishonish imkonini beradi.

Mavzuni tanlashda siz talabaning haqiqiy imkoniyatlaridan kelib chiqib, kerakli materialni - faktik, tadqiqot, hujjatli, bibliografik va hokazolarni to'plashingiz kerak. Kerakli materialni to'plash uchun hech qanday imkoniyat yo'q - nima bo'lishidan qat'i nazar, mavzuni hal qilishingiz shart emas. bu siz uchun qanchalik qiziq.

Mavzuni tanlashda, shuningdek, keyingi ilmiy ishlar va talaba dissertatsiyasida tanlangan mavzuni yanada rivojlantirish, kengaytirish va chuqurlashtirish uchun kurs ishi materiallaridan foydalanish imkoniyatidan kelib chiqish kerak.

Va nihoyat, mavzu dolzarb bo'lishi, bugungi kun uchun nazariy yoki amaliy ahamiyatga ega bo'lishi kerak. Tanlangan mavzuni ishlab chiqish tadqiqot xarakteriga ega bo'lishi va tadqiqot obyektining har tomonlama tavsifini, tadqiqot obyektining hozirgi holati va holatini baholashni ta'minlashi kerak.

Kurs ishi mavzusining matni o'qituvchi bilan kelishilgan. Shundan so'ng talaba mavzuni mustaqil ravishda o'zgartirishga haqli emas.

Kurs ishining mavzusini yoritish uchun uni diqqat bilan rejalashtirish kerak. Reja - bu kurs ishini tizimli ishlab chiqish. Rejaning barcha savollari mantiqiy bog'langan bo'lishi va jami qo'yilgan savolga javob berishi, ya'ni mavzuning mohiyatini ochib berishi kerak.

Talabalar amaliyotida kurs rejasini tuzish tartibiga ikki xil yondashuv mavjud.

Birinchi yondashuv shundan iboratki, talaba mavzuni o'ylab ko'rgandan so'ng, uning fikricha, uni to'liq va chuqur ochib berishga imkon beradigan savollar doirasini aniqlaydi. Turli manbalar bilan keyingi ishda u faqat o'zi tuzgan rejaning qat'iy sxemasiga mos keladigan materialni tanlaydi. Qolganlarning hammasi kesiladi.

Ikkinchi yondashuv - rejani to'g'ridan-to'g'ri tuzishdan oldin manbalarni izlash va o'rganish - hujjatli, ilmiy, tadqiqot, adabiy va boshqalar.

Albatta, bu holatda ham rejaning ba'zi konturlari mavjud, chunki har qanday mavzu ma'lum savollar to'plamini o'z ichiga oladi. Ammo ikkinchi yondashuvning taxminiy loyihasi qat'iy, o'zgarmas kontur emas.

Manbalar bilan ishlaganda talaba juda ko'p qiziqarli materiallarni topadi, ularning mavjudligiga o'zi ham shubha qilmagan, ilgari bilmagan hujjatlar bilan tanishadi, ilgari faqat eshitgan ilmiy maqolalarni o'qiydi.

Bularning barchasi unga mavzuga boshqacha qarashga, uni qayta ko'rib chiqishga imkon beradi. Bunday dastlabki ishlardan so'ng tuzilgan reja to'liqroq, sig'imli bo'ladi va bunday reja bo'yicha yozilgan kurs ishi yanada

mazmunli va ma'lumotlarga boy bo'ladi.

Rejani tuzishda ikkinchi yondashuv pedagogik jihatdan asoslangan va samarali ekanligi aniq.

"Eslatma!

Agar siz kurs ishi rejasiga qo'yiladigan talablarni umumlashtirsangiz, ular quyidagicha ko'rinadi:

- rejada kerakli savollar bo'lishi kerak mavzuni to'liq va chuqur ochib berish va diqqatni jamlagan holda ish mazmunini aks ettirish;
- reja tadqiqot natijalarining izchil, mantiqiy, o'zaro bog'liq holda oshkor etilishini ta'minlashi kerak;
- javoblari qisman yoki to'liq ishning oldingi yoki keyingi bo'limlarida keltirilgan savollar bo'lmasligi kerak;
- siz ushbu umumiy savolni rejaga kiritmasdan turib, umumiyroq savolni batafsil bayon etuvchi savollarni kiritma olmaysiz;
- agar rejaning biron bir bandida (muallifning niyatiga ko'ra) kichik bandlar bo'lishi kerak bo'lsa, u holda ulardan kamida ikkitasi (kichik bandlar) bo'lishi kerak;
- reja so'roq gap shaklida emas, nominativ gap shaklida yozilishi kerak.

"Reja" so'zi ishning dastlabki (tayyorgarlik) bosqichida ham, bajarish bosqichida ham qo'llaniladi. Lekin kurs ishini tuzishda "reja" so'zi yozilmaydi. Sarlavha sahifasidan keyingi sahifada, yuqori qismida ular katta harflar bilan yoziladi: "MAZMUNI" yoki "MAZMUNI". Va uning ostida aslida ish rejasini tuzadi.

"Eslatma!

Talaba tomonidan ishlab chiqilgan kurs rejasi o'qituvchi - ish rahbari bilan majburiy ravishda kelishilishi kerak.

2. Kurs ishining tuzilishi qanday bo'lishi kerak.

Bu erda biz odatda kirish, ikki bob, xulosa, bibliografiya va ilovalardan iborat bo'lgan pedagogika kurslari uchun eng maqbul tuzilmani taqdim etamiz.

Kirish.

Kirish - kurs ishining qisqacha umumiy tavsifi. Shu bilan birga, "kirish" ning asosiy vazifasi muallif nima uchun berilgan mavzu ustida ishlayotganini (bu "mavzuning dolzarbligi" da aniqlanadi) va ushbu mavzuni o'rganish uchun aynan nima qilayotganini aniqlashdir (bu maqsad, obyekt, mavzu, vazifalar va boshqalarda belgilanadi). "Kirish" ning asosiy vazifasini muvaffaqiyatli hal qilish uchun uning mazmuniga qo'yiladigan talablarga imkon qadar aniq rioya qilish va barcha kerakli tarkibiy qismlarni eng aniq va aniq ochib berish kerak.

"Eslatma!

“Kirish” hajmi 2-3 bet bo‘lishi kerakligiga amal qilish tavsiya etiladi.

“Kirish” hajmi 2-3 bet bo‘lishi kerakligiga amal qilish tavsiya etiladi.

Talabalar uchun tavsiyalar:

"Kirish" bo'limining dizayni. Sarlavha sahifasidan va kurs ishining barcha bo'limlari va ular boshlanadigan sahifa raqamlari ko'rsatilgan "mundarija" sahifasidan keyin Kirish (yoki KIRISH) so'zi yozilgan yangi sahifa mavjud. yuqori markazda. Barcha "kirish" sarlavhalari qalin chizilgan (yoki ulardan biri) bilan ta'kidlangan bo'lishi kerak.

Kurs ishining "Kirish" bo'limining majburiy komponentlari.

Mavzuning dolzarbligi. Mavzuning (yoki muammoning) dolzarbligi "kirish" sarlavhasidan keyin to'g'ri kelishi mumkin. Boshqa variant - birinchi navbatda mavzu yoki muammoning dolzarbligini ochib beradigan matn keladi, so'ngra dolzarblik bir paragraf yoki bir nechta jummalarda umumlashtiriladi.

Birinchi uchta bo'limning kirish qismida aks ettirilganligi ma'qul. To'rtinchi bo'lim tadqiqot mavzusi bo'yicha nazariy manbalarni mazmunli ko'rib chiqishda o'z aksini topadi.

Tadqiqot mavzusini tanlashning dolzarbligi uning ijtimoiy ehtiyojlarga, maktab amaliyoti manfaatlariga va fan ehtiyojlariga qanchalik mos kelishi nuqtai nazaridan asoslanishi kerak.

Ishning maqsadi.

Maqsad - kerakli tadqiqot natijasini shakllantirish. Kurs ishining maqsadini shakllantirish asar muallifi tugaganidan keyin nimani olishni rejalashtirayotganini aks ettiradi. Matn jihatidan maqsad asarning nomi yoki mavzusi bilan deyarli bir xil.

Pedagogik tadqiqot maqsadlarining bir necha turlari mavjud:

1. Bahsli, kam o'rganilgan hodisaning xususiyatlarini aniqlash. Masalan. Mavzu - "Omsk shahri ta'lim muassasalarida innovatsion jarayonlarning xususiyatlari", kurs ishining maqsadi innovatsion jarayonlarning xususiyatlarini o'rganishdir. Bu xususiyatlar innovatsiyalarning rejalashtirilgan direktiv xarakterini, o'qituvchi tashabbusi sifatida innovatsiyalarni, boshqariladigan jarayon sifatida innovatsiyalarni va boshqalarni o'z ichiga olishi mumkin.

2. O'rnatish (aniqlash, asoslash va hokazo) bog'lanishlar, bog'liqliklar va o'zaro bog'liqliklar.

Masalan. Kurs ishining maqsadi sinf rahbarining faoliyat uslubining maktab bolalari tarbiyasiga ta'sirini o'rganishdir.

3. Hodisalar dinamikasini o'rganish.

Masalan. Ishning maqsadi ingliz tilini o'rganishda loyiha usulini qo'llashda 6-sinf bolalarining kognitiv qiziqishlari dinamikasini o'rganishdir.

Tadqiqot obyekti .

Aniqlik, ilmiy savodxonlik, tadqiqotning yaxshi tashkil etilishi tadqiqot obyekti va predmetini belgilash bilan ta'minlanishi mumkin.

Tadqiqot obyekti - bu pedagogik makon, uning ichida o'rganiladigan (o'z ichiga olgan) soha.

Keng ma'noda pedagogik tadqiqot obyekti maqsadli ta'lim faoliyati bilan bog'liq bo'lgan butun pedagogik jarayondir. Kurs ishida tadqiqot obyekti bo'lishi mumkin:

- yaxlit pedagogik jarayon;
- maktabgachata`limda tarbiyaviy ishlar tizimi;
- o'qituvchilarning muayyan sharoit va yo'nalishdagi faoliyati;
- bolalarning barcha xilma-xilligidagi faoliyati;
- o'qituvchilar va talabalar jamoasi;
- fanni o'qitish;
- maktabni boshqarish tizimi va boshqalar.

Tadqiqot predmeti - obyekt yoki unda sodir bo'ladigan jarayonning o'rganilayotgan muayyan qismidir.

Masalan. Agar tadqiqot obyekti o'rta maktabdagi o'quv jarayoni bo'lsa, u holda o'rta maktabda tanlov kursini loyihalash tadqiqot predmeti bo'lishi mumkin. Agar tadqiqot obyekti bolalar jamoat birlashmalarining faoliyati bo'lsa, u holda tadqiqot obyekti bolalar jamoat birlashmasining ko'ngillilik faoliyati bo'lishi mumkin.

Eslatma!

Mavzu har doim qandaydir obyekt doirasida o'rganiladi. Qoida tariqasida, mavzu tadqiqot mavzusi bilan ko'proq bog'liq. Tadqiqot obyekti va predmetini aniqlashda quyidagilarni hisobga olish kerak:

obyekt savolga javob beradi

"Nima ko'rib chiqilmoqda?" "Obyekt qanday ko'rinadi?
qanday munosabatlar, aloqalar, jihatlari, funktsiyalari?"

Mavzuning aniq ta'rifi tadqiqotchini "cheksizlikni anglash"ga urinishdan qutqaradi. Tadqiqot predmetini obyektidan ajratishning yana bir misoli. Obyekt - pedagogik gimnaziya yangi turdagi ta'lim muassasasi sifatida Mavzu - pedagogik gimnaziya'dagi o'quv dasturlari. Shunday qilib, fan shunday belgilanadiki, pedagogik gimnaziya haqida hamma narsa o'rganilmaydi, faqat uning ta'lim dasturlari o'rganiladi. Ushbu obyektidan boshqa tadqiqot sub'ektlari tanlanishi mumkin, bu bajarilgan ishning maqsadi va vazifalariga bog'liq. Masalan, mavzu maktab bolalarining yutuqlarini qayd etish tizimi yoki pedagogik gimnaziya'dagi o'qituvchilarning ta'lim mazmuni yoki pedagogik gimnaziyaning o'quv dasturini loyihalash va boshqalar bo'lishi mumkin.

Yuqoridagi misollarda tadqiqot predmeti obyektidan aniq aniqlanadi, uning bir qismini tashkil etadi, bu esa tadqiqot mantig'ini qurishni osonlashtiradi.

Gipoteza: Har qanday pedagogik tadqiqot gipotezani shakllantirishni nazarda tutadi, ammo kurs ishi faqat talabalarni pedagogik tadqiqotlar bilan dastlabki tanishtirishga qaratilganligi sababli va uni har doim ham talaba tadqiqotda sinab ko'rishi mumkin emas. uni shakllantirishga hojat yo'q.

Kurs ishining maqsadlari. Kurs ishining maqsadlari kurs ishining maqsadiga qarab belgilanadi. Odatda vazifalar faol fe'llar yordamida tuziladi: o'rganish ..., tavsiflash ..., o'rnatish ..., aniqlang ..., shakllantirish ..., o'tkazish

Vazifalarni shakllantirish imkon qadar ehtiyotkorlik bilan bajarilishi kerak, chunki ularni hal qilish tavsifi kurs ishining boblari mazmunini tashkil qilishi kerak. Ishning vazifalari belgilangan maqsadga erishishga olib keladigan bosqichlarni belgilaydi.

Tadqiqot usullari. Kurs ishini yozishda juda muhim bosqich - bu kurs ishining muammolarini hal qilishning zarur sharti bo'lgan faktik materiallarni olishda vosita bo'lib xizmat qiladigan tadqiqot usullarini tanlashdir.

Fanda bilimning empirik va nazariy darajalari ajralib turadi, ularning har biri o'ziga xos tadqiqot usullariga ega. Shunga ko'ra tadqiqot usullari shartli ravishda ikki guruhga bo'linadi: empirik va nazariy.

Empirik (tajribaviy) usullarga quyidagilar kiradi:

- tadqiqot mavzusi bo'yicha adabiyotlarni, shuningdek me'yoriy, ko'rsatma va uslubiy hujjatlarni o'rganish;
- MTT, tarbiyalanuvchi va ular hujjatlarini tahlil qilish;
- pedagogik nazorat;
- pedagogik kuzatish;
- so'rovlar (intervyular, anketalar);
- sinov;
- pedagogik tajriba;
- tajribani o'rganish va umumlashtirish;
- o'z tajribamizning retrospektiv tahlili va boshqalar.

Nazariy usullarga quyidagilar kiradi:

- tarixiy va genetik usul (muammoning tarixiy tahlili);
- nazariy jihatdan mumkin bo'lgan vaziyatlarni modellashtirish usuli (darsning tuzilishi, o'quv rejasi bo'limining mazmuni, shakllari va shaxslararo munosabatlarning mazmuni va boshqalar);
- kirishdagi pedagogik jarayonning o'rganilayotgan strukturasi bilan tarkibiy qismlarini chiqishdagi natijaning tegishli komponentlari bilan

solishtirishga asoslangan taqqoslash usuli (“qora quti” usuli);

- umumlashtirish usuli, shu jumladan o'ziga xos narsadan ko'tarilish (empirik) mavhumga va aksincha, mavhumdan konkretga (nazariy jihatdan mazmunini ochib berish);

- turli xarakterdagi jarayonlar uchun asosiy qonunlar, dialektikaning umumiyligiga asoslangan analogiya usuli;

- fikrlash eksperimenti usuli (butunning mumkin bo'lgan, ehtimoliy yangi sifatlarini aniqlash uchun bir butun sifatida qismlarning funktsiyalarini aqliy o'zgartirish);

- tizimlashtirish usuli va boshqalar.

Tadqiqot usullari har biri uchun aniqlanishi kerak tadqiqot ishining bosqichi. Shunday qilib, birinchi bosqichlardan birida tadqiqot predmetining asosiy tushunchalarining umumiy tavsifi berilgan. Shubhasiz, nazariy izlanish usullari, muammoni o'rganish uchun aniq ilmiy-uslubiy konsepsiyani qo'llash yetakchi usullar bo'ladi. Ommaviy maktabda amaliyot holatini tahlil qilishda - quyidagi bosqichlardan birida - haqiqiy pedagogik jarayonni tahlil qilish usullari qo'llaniladi.(kuzatish, suhbat va boshqalar), shuningdek, gumanitar fanlarning o'ziga xos usullari.

Nazariy, uslubiy va mantiqiy tahlil, analogiyalar qurish, qiyosiy tahlil, tashqi va kiritilgan kuzatish, so'rov (so'rov, suhbat va suhbat), faoliyat mahsulini o'rganish, ekspert baholash usuli kabi umumiy ilmiy tadqiqot usullaridan foydalandik. (Mana bu ishda foydalanilgan usullar).

Tadqiqot bazasi. Kurs ishining empirik asosi (asosi) sifatida tadqiqot predmetining tashuvchisi aniqlanadi. Psixologik va pedagogik ishlarda odatda maktab bolalari, talabalar, ota-onalar, o'qituvchilar tadqiqot bazasi sifatida ishlaydi. Bundan tashqari, ular har qanday tashkilot, muassasalarda yoki ma'lum bir hududda - shaharda, qishloqda va hokazolarda yashaydilar.

Talabalar uchun tavsiyalar:

Ma'lumotlar yig'ish amalga oshirilgan tashkilotlarning nomi va joylashgan joyini va so'rovda qatnashganlarning aniq sonini ko'rsatishni unutmang.

Masalan. 1. Tadqiqot predmeti - ta'lim loyihasini ishlab chiqish metodikasi (aniq ta'lim mavzusiga asoslangan).

"Eslatma!

Mavzu bo'yicha kurs ishining "kirish" bo'limining to'liq matniga misol: Zamonaviy ta'lim muassasasida loyiha ta'limi.

KIRISH

Tadqiqot mavzusining dolzarbligi. Zamonaviy ta'lim holati zamonaviy maktabning o'quv jarayonidagi texnologiyalarning yangilanishi bilan tavsiflanadi. Yangilanishning yetakchi g'oyasi - talabalarni mustaqil bilim va ko'nikmalarni egallash jarayoniga jalb qilish zarurati.

Shunday qilib, loyiha asosida o'qitish texnologiyasini ta'lim jarayoniga tatbiq etish dolzarb bo'lib qoladi.

Tadqiqotning maqsadi maktab o'quv loyihasini tayyorlash metodologiyasini tavsiflash va eksperimental sinovdan o'tkazishdir.

Tadqiqot obyekti - asosiy maktabgacha ta'limdagi o'quv jarayoni.

Tadqiqot mavzusi o'quv loyihasini ishlab chiqish metodologiyasi (aniq ta'lim mavzusiga asoslangan).

Tadqiqot maqsadlari:

1. Zamonaviy nazariya va amaliyotda loyihaviy o'qitishning paydo bo'lish tarixini o'rganish.

2. Tayanch maktabda amalga oshiriladigan ta'lim loyihalarini tayyorlash xususiyatlarini aniqlash.

3. Talabalar uchun ta'lim loyihasini amalga oshirish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar ishlab chiqish.

4. Muayyan o'quv mavzusini o'rganishda o'quv loyihasini amalga oshirish bo'yicha uslubiy tavsiyalarni sinab ko'rish.

Tadqiqot usullari - pedagogik va uslubiy adabiyotlarni nazariy tahlil qilish, maktabgacha yoshdagi bolalarining loyiha faoliyati mahsulotlarini tahlil qilish.

Kurs ishining nazariy bobini yozishda eng avvalo o'rganilayotgan muammoning tarixi va nazariyasini ochib berish, adabiyotlarni tanqidiy tahlil qilish, muallif pozitsiyasini ko'rsatish kerak.

"Eslatma!

Odatda, ko'rib chiqilayotgan masalaning nazariy tavsifi alohida paragraflarda taqdim etiladi, ularning mazmuni nazariy bobning nomidan kengroq bo'lmasligi kerak. Nazariy bob tadqiqot ob'ekti va predmetini tavsiflovchi pedagogik bilimlarni majburiy ravishda aks ettirishi kerak.

Nazariy bob yozishda bayon uslubi va malakali adabiy til katta ahamiyatga ega. Taqdimot usuli muallifning ilmiy madaniyatini ochib beradi, umumiy madaniyati esa til va uslub darajasi bilan tavsiflanadi.

Eslatma!

Tadqiqot muammosi bo'yicha adabiyotlarni o'rganish jiddiy ish bo'lib, u nafaqat materialni olish, balki topilgan ma'lumotlar haqida o'ylashni ham o'z

ichiga oladi. Kurs ishi mavzusi bo'yicha asosiy tushunchalarni aniqlab berish kerakki, ulardan foydalanish bir ma'noga ega. Demak, pedagogikada turli mualliflar tomonidan turlicha talqin qilinishi mumkin bo'lgan u yoki bu tushuncha (masalan, "keng" va "tor" ma'nodagi ta'lim) ushbu asarning butun matnida boshidan oxirigacha bo'lishi kerak. , bir bor, ma'no muallifi tomonidan aniq belgilangan.

"Eslatma!

Kurs ishining nazariy bobini yozish uchun kamida 20 ta manbadan foydalanish kerak.

Kurs ishini yozishda "Pedagogika", "Maktabgacha ta'lim", "Ta'lim olami", "Maktab texnologiyalari", "Sinf o'qituvchisi" va hokazo jurnallarni ko'rib chiqish kerak.

Majburiy talab:

Barcha nazariy qoidalar, kontseptsiyalarning ta'riflari, adabiyotlardan, boshqa mualliflardan olingan raqamli ma'lumotlar adabiy manba yoki mualliflik bilan bog'lanishi kerak.

Kurs ishining asosiy qismi.

Kurs ishining asosiy qismi butun ishda eng katta hajmli hisoblanadi. Loyihaning umumiy hajmining 80% gacha bo'lishi kerak. Kurs ishining asosiy qismini yozishda bir nechta qoidalarga amal qilish kerak: Boblar va kichik bandlar sarlavhalari loyihaning asosiy mavzusini takrorlamasligi, balki ularning mazmunini to'liq aks ettirishi kerak. Materialni yig'ish, uni saralash va qayta ishlash bosqichida barcha tarkibiy elementlar o'rtasida mantiqiy bog'liqlik kuzatilishi va ma'lumotlarni taqdim etishning qat'iy ketma-ketligiga rioya qilish kerak. Ishning tuzilishi va dizaynining to'g'riligini tekshirishingiz kerak.

Kursning asosiy qismi strukturasi yaratish bo'yicha tavsiyalar:

Asosiy qism uchta bobdan iborat - bu bo'limlarning optimal soni: Birinchi bo'lim nazariy. Bu yerda muallif olimlarning tadqiqotlarini tahlil qiladi, muammoning mohiyatini yoritadi, yechimiga turlicha yondashuvlarni o'rganadi, o'z nuqtai nazarini baholaydi va asoslaydi. Ushbu bo'lim muammoni o'rganish va uni hal qilish yo'llarini topish uchun uslubiy, nazariy asosga aylanadi. Siz grafik materiallardan, rasmiy manbalardan hisob-kitoblardan va mavzu bo'yicha boshqa loyihalarga havolalardan foydalanishingiz mumkin. Ikkinchi qism analitikdir.

Kurs mavzusi, maqsad va vazifalariga qarab tuzilmani o'zgartirish mumkin. Ushbu qismning maqsadi tahlil qilinadigan jarayonlarga bevosita ta'sir qiluvchi omillarni to'g'ri va to'liq aks ettirishdan iborat. Tahlil har doim maqsadli va mazmunli bo'lib, belgilangan maqsad va vazifalarga mos keladi,

tadqiqot ob'ektini rivojlantirishni takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar va takliflarni asoslaydi. Bu qismda nafaqat faktlarni bayon qilish, balki aniq kamchiliklar, ularning paydo bo'lish sabablari va ularni bartaraf etish yo'llarini tavsiflash kerak.

Uchinchi qism eksperimental (loyihaviy). Bu barcha kurs ishlarida mavjud bo'lmasligi mumkin, lekin faqat amaliy loyihalarda. Bu yerda muallif muqaddimada o'quvchini tanishtirgan muammoni yechish yo'llarini ishlab chiqadi va asoslaydi, dadil taxminlar qiladi va o'rganilayotgan jarayonlarni, ularning iqtisodiy samaradorligini oshirish bo'yicha qimmatli tavsiyalar beradi. Kurs ishining ushbu bo'limi maslahat xarakteriga ega va kurs ishining mavzusi va yo'nalishiga qarab farq qilishi mumkin. Umuman olganda, talaba o'rganilayotgan obyektning barcha xususiyatlarini hisobga olish uchun loyihaning tuzilishi va mantiqini ilmiy rahbar bilan birgalikda muhokama qilishi kerak. Kurs ishining asosiy qismini ro'yxatdan o'tkazish: asosiy fikrlar Asosiy qism universitetning ichki tavsiyalariga mos kelishi kerak.

Eslatma!

Maqsadlarni shakllantirish uchun asos bo'lgan holatlarni ta'kidlab, tadqiqotingiz uchun muhim bo'lgan bir nechta asosiy xulosalar bilan adabiyotlarni ko'rib chiqishni yakunlash tavsiya etiladi.

Ishning ushbu bosqichida boshqa mualliflar tomonidan olingan nazariy va amaliy ma'lumotlarni jalb qilish, o'z ma'lumotlarining boshqa tadqiqotchilar natijalariga mos kelishi yoki nomuvofiqligini tahlil qilish, izoh berish, olingan ma'lumotlarni tushuntirish kerak.

Xulosa

"Xulosa" bo'limida muallif ish natijalarini, bir butun sifatida tadqiqotning eng muhim xulosalarini tavsiflaydi, tavsiyalarni shakllantiradi. Xulosa mantig'i tadqiqot maqsadlari bilan belgilanishi kerak.

Umuman olganda, xulosa quyidagi savollarga javob berishi kerak:

- Nima uchun talaba bu tadqiqotni o'tkazdi?
- nima qilinadi?
- Muallif qanday xulosalarga keldi?

!!! Majburiy talab:

Xulosa qisqa va aniq bo'lishi kerak. U kirish va ishning asosiy qismini mazmunini takrorlamasligi kerak.

Taqdimot uslubiga, tilga katta e'tibor berish kerak. Talabalar ko'pincha o'z fikrlarini oddiy, ommaviy tilda ifoda etishdan qo'rqishadi. Kurs ishi adabiy tilda mantiqiy izchil yozilishi kerak. Siz haddan tashqari uzun va murakkab tuzilgan jumalarni va bir-biri bilan zaif bog'langan juda qisqa, lakonik iboralarni ishlatmasligingiz kerak.

ikki tomonlama talqin va boshqalar.

Birinchi shaxs birlikda yozish tavsiya etilmaydi.

Masalan.

“Men tomosha qildim”, “Menimcha”, “Mening fikrimcha” va h.k. “Biz” olmoshini ishlatish to'g'riroq, lekin usiz qilish ma'qul. Siz "bizning fikrimizcha" iboralarini ishlatishingiz mumkin. Biroq, “muallif (kurs ishi) fikricha” deb yozish yoki xuddi shu fikrni shaxssiz shaklda ifodalash ma'qulroq: “pedagogik tajribani o'rganish shuni ko'rsatadiki...” "O'tkazilgan tahlillar asosida buni tasdiqlash mumkin", "O'tkazilgan tadqiqotlar" va h.k.

Kurs ishida taqdimot uslubining birligiga rioya qilish, zamonaviy rus tili me'yorlariga muvofiq imlo, sintaktik va analitik savodxonlik ta'minlanishi kerak.

Adabiyotlar ro'yxati.

Adabiyotlar ro'yxati ishning asosiy matnidan keyin darhol joylashtiriladi, uning muhim tarkibiy qismi bo'lib, talaba tomonidan ushbu muammoni ishlab chiqish darajasini aks ettiradi. Ro'yxat bibliografik jihatdan to'g'ri bo'lishi muhim.

Bibliografiyani loyihalash uchun standart talablar mavjud:

1. Adabiyotlar ro'yxati muallif tomonidan ishlab chiqilgan barcha manbalarni o'z ichiga oladi.

2. Adabiy manbalar alifbo tartibida berilgan. Ro'yxat ketma-ket raqamlangan.

3. Adabiy manbalar ro'yxatining haqiqiy dizayni davlat standartida o'z aksini topgan qat'iy qoidalarga bo'ysunadi (kutubxonada bilib olishingiz mumkin).

Agar manba kitob bo'lsa va xuddi shu muallif tomonidan yozilgan bo'lsa:

Petrusevich zamonaviy maktabda ta'lim. - Barnaul .: ed. AGAU, 2007 .-- 186 b.

Serikov va shaxsiyat. Pedagogik tizimlarni loyihalash nazariyasi va amaliyoti. - M .: "Logos" nashriyot korporatsiyasi, 1999.-272 p.

Bir nechta mualliflar ishtirok etgan kitobni loyihalashda nomlar ketma-ketligi kitobdagi kabi bo'lishi kerak.

Agar manba tahririyat ostida nashr etilgan bo'lsa, u holda yozilishi kerak: nomi, kimning nashri, nashr etilgan joyi va yili. Bu odatda darsliklar va o'quv qo'llanmalariga tegishli. Masalan: Ta'lim tizimidagi yangi pedagogik va axborot texnologiyalari / tahrir. , M.: nashriyot uyi, "Akademiya" markazi, 2003. - 272 p.

Agar chet el adabiyoti ishlatilsa, uning ro'yxati rus tilidagi manbalar ro'yxatidan keyin, shuningdek, alifbo tartibida joylashtiriladi.

Bransford J. D., Stein S. B. IDEAL muammoni hal qiluvchi / - N-Y .: W. H. Freeman & C., 1984. - 143 bet.

Kurs ishini qanday chiqarish kerak.

Kurs ishining dizayni bir nechta qoidalarga bo'ysunadi:

1. Kurs ishining matni hajmi bo'yicha 25-30 betlik mashinada yoki 35-40 bet qo'lyozma tarzida yozilgan matndan iborat.

2. Matn standart oq qog'ozning bir tomonida (A4 formatda), kompyuter oraliq'ida 1,5 masofada, "Times New Roman" shriftida chop etilishi kerak. Shrift uchun 14 o'lcham tanlangan.

3. Maydonlarning o'lchami: chapda – 3 sm, o'ngda – 1 sm, pastda va yuqorida – har biri 2 sm. Bunday hoshiyalar bilan matnning har bir sahifasi taxminan 1800 ta belgidan iborat (65-68 belgidan iborat 30 qator) har bir satr, har bir tinish belgisi va so'zlar orasidagi bo'shliqni sanab). Barcha sahifalar sarlavha sahifasidan boshlab raqamlangan (sahifa raqami sarlavha va mundarijaga qo'yilmaydi). Sahifaning seriya raqamini bildiruvchi raqam yuqori o'ng burchakda joylashgan.

4. Ishning har bir qismi (kirish, 1-bob, "bob", ... xulosalar, xulosalar, adabiyotlar) yangi varaqdan boshlanadi.

5. Bog'lanishlarni amalga oshirishda quyidagi qoidalarga rioya qilish kerak: matndan so'zma-so'z foydalanganda uni manba raqami va sahifasini ko'rsatgan holda qo'shtirnoq ichiga qo'yish kerak.

Kurs ishida subscript havolalari ishlatilmaydi.

Agar kurs ishi matnida boshqa mualliflarning matnlari yoki parchalari bo'lsa va bu mualliflarning ishlariga havolalar bo'lmasa, bu kurs ishi plagiat hisoblanadi va talaba "qoniqarsiz" baho oladi.

Kurs ishlarini boshqarish Pedagogika kafedrasida o'qituvchilari tomonidan amalga oshiriladi.

Kurs ishi xalq himoyasiga olinadi. Oldindan himoyadan o'tgan eng yaxshi ishlar talabalar tomonidan an'anaviy talabalar konferensiyasiga taqdim etiladi. Yakuniy baholashda kurs ishi rahbarlari nafaqat yakuniy natijani, balki taqrizda qayd etilgan talabalarning mustaqillik darajasini ham hisobga oladi.

Kurs ishini ko'rib chiqish quyidagilarni aks ettiradi:

- mavzuning dolzarbligi;
- maxsus adabiyotlarni chuqur o'rganish;
- tadqiqot usullarining xolisligi va natijalarning ishonchliligi;
- xulosalarning asosliligi;
- ish uslubi va dizayni;
- taklif va xulosalar.

Himoya natijalariga ko'ra kurs ishi uchun talaba daftarida differensial baho qo'yiladi.

Kurs ishini himoya qilish uchun taqdimotga qanday tayyorgarlik ko'rish kerak.

Har qanday og'zaki taqdimot fikrlash qonunlari va notiqlik qonunlari asosida quriladi, aks holda tinglovchilar buni tushunmaydilar. Nutq mantig'i tinglovchilarni to'liq qamrab olishga, ularga tom ma'noda "gipnoz qiluvchi" ta'sir ko'rsatishga qodir. Tomoshabinlar tilning sirg'alishini, noto'g'ri urg'uni bir so'z bilan kechirishi mumkin, lekin u hech qachon mulohazalarning nomutanosibligini, nomutanosibligini kechirmaydi, shuning uchun nutq tayyorlayotganda, nima deyishingiz haqida o'ylamang. Tomoshabinlaringiz nima eshitishiga e'tiboringizni qarating.

Og'zaki nutq tizimi va notiqning notiqlik faoliyati texnologiyasi asos bo'lgan to'rtta konstruktiv savolga izoh beramiz.

1. Nima uchun gaplashish kerak?

Bu savolga javob berish nutq mavzusini ochish, ya'ni vazifani, ta'sirni

tushunish, tushunchani tushunish, nutqning aniq maqsadini shakllantirishni anglatadi.

2. Nima haqida gapirish kerak?

Bu savol ma'ruzachi tinglovchilarga etkazmoqchi bo'lgan asosiy ("hukmronlik") fikrni tanlashni o'z ichiga oladi. Nutq mavzusi shunchaki reklama sarlavhasi. Mavzuda har doim juda ko'p fikrlar va ularni rivojlantirish yo'nalishlari mavjud, shuning uchun siz asosiy g'oyani tanlashingiz kerak, unda siz butun nutqni o'z ichiga olasiz.

3. Qancha gapirish kerak?

Bu savol nutq mavzusini cheklashni, ya'ni tanlangan fikrni asoslash uchun eng muhimini tanlashni majbur qiladi: zarur va etarli. Nutqning ma'lum bir tanqidiy davomiyligi mavjud, shundan so'ng tinglovchilardan to'liq e'tiborni kutish qiyin - daqiqalar, shuning uchun himoyada so'zlash uchun daqiqalar ajratiladi. Lekin ichida ham

Ushbu diapazonda e'tibor notekis. Diqqatning maksimal konsentratsiyasi birinchi 30 soniyada va oxirgi 30 soniyada kuzatiladi. Dastlab, tinglovchilar, qoida tariqasida, nutq nima haqida bo'lishini bilishni xohlashadi va oxirida nutqning mazmunini o'tkazib yubormaslik uchun diqqatlarini jamlashadi. Materialni tanlash uchun mos yozuvlar nuqtasi kurs ishining maqsadi hisoblanadi.

4. Qanday gapirish kerak?

Shuni yodda tutish kerakki, siz aytgan narsangiz va uni qanday aytishingiz o'rtasida tafovut bor. Tinglovchilar ovoz ohangiga ko'proq ishonadilar. Mos kelmaslik intuitiv ravishda haqiqat sifatida qabul qilinadigan pastki matn, yashirin ma'no mavjudligining belgisidir. Keling, og'zaki taqdimotni qurish uchun bir nechta qoidalarni ishlab chiqaylik.

- Ovoz balandligini tanlash kerak. Atrofga

odam baland ovozda gapirsa, bu uning o'ziga, o'z mavqeiga ishonganini bildiradi shekilli. Biroq, ovoz balandligi boshqa odamlarga ta'sir qilishning samarali vositasi emas. Eng samarali taktika - ovoz balandligini doimiy ravishda o'zgartirish. Ajablanarlisi shundaki, lekin to'g'ri: baland ovozli nutq fonida yumshoqroq ovozda aytilgan narsa balandroq aytilganidan ko'ra ko'proq e'tiborni tortadi.

- Nutqning ritmi va tempini tanlash kerak. Nutq juda tez ham, juda sekin ham bo'lmasligi kerak, chunki odamlar nimadandir hayajonlanganda yoki tashvishlanganda, suhbatdoshini biror narsaga ishontirmoqchi bo'lganida yoki ko'ndirish uchun tez gapiradi; sekin nutq, bir tomondan, charchoq yoki tushkunlik haqida, ikkinchidan, takabburlik haqida gapirish mumkin. Chalkashib ketgan, chalkash nutq odatda tashvish yoki stressni ko'rsatadi. Odamlar o'zlari uchun qiyin bo'lgan mavzular haqida gapirganda, ular ko'pincha qoqilib ketadilar va iboralarni noto'g'ri tuzadilar. Biroq, tinglovchilar har doim ham ma'ruzachining hayajoniga e'tibor berishmaydi !!! Qanchalik uzilishli nutq bo'lsa, shunchalik ko'p qirqishlar, burunlashlar (uh...uh...uh...), so'zlar – parazitlar ("vosita", "demak," va h.k.), so'zlovchi shunchalik qobiliyatsiz ko'rinadi. tinglovchilar.

- Siz pauza qila olishingiz kerak. Bir necha soniya sukunat so'zlardan ko'ra ta'sirchanroq bo'lishi mumkin, ular fikrlarni to'plashga yordam beradi, o'z-o'zini egallashga, diqqatni jalb qilish yoki o'zgartirishga imkon beradi.

Nutqning boshlanishi eng qiyin va nihoyatda muhim, chunki u tinglovchilarning nutqqa qiziqishini belgilaydi. Shuning uchun spektaklni diqqat bilan tayyorlash kerak. Har qanday spektakl salomlashish va murojaat bilan boshlanadi. "Hurmatli komissiya a'zolari, biz sizga mavzu bo'yicha tadqiqot natijalarini taklif qilamiz ..." murojaati shunchaki rasmiyatchilik emas. Bu aloqani o'rnatishga va ma'ruzachiga e'tiborni jalb qilishga yordam beradi.

Ishonchdan boshlab, siz ishonch taassurotini tarqatishingiz kerak. Kirish qisqa va bir yoki ikkita jumladan iborat bo'lishi kerak. Misol tariqasida biz kirish uchun bir nechta variantlarni beramiz:

- muammoli masalani qo'yish;
- ajoyib fakt;
- yorqin tasvir;
- tinglovchilarning hayotiy manfaatlariga majburiy aloqadorlik;
- qiziqarli misol;
- qisqacha tarixiy ekskursiya;
- ishonchli iqtibos;
- plakat, mavzu, jadval.

Rasmiy boshlanish, standart, rasmiy iboralardan qochish kerak. Ishlash bepul va tabiiy bo'lishi kerak. "Tayyorlangan improvizatsiya" tinglovchilarga ta'sirchan ta'sir ko'rsatadi, agar material oldindan puxta o'ylangan bo'lsa, lekin fikrlar, taqqoslashlar, tasvirlar omma oldida tug'ilib, erkin ijod, jo'shqinlik, ilhomning hayajonli muhitini yaratadi. Ideal – bu

Kurs ishini himoya qilish uchun taqdimotga qanday tayyorgarlik ko'rish kerak. Har qanday og'zaki taqdimot fikrlash qonunlari va notiqlik qonunlari asosida quriladi, aks holda tinglovchilar buni tushunmaydilar. Nutq mantig'i tinglovchilarni to'liq qamrab olishga, ularga tom ma'noda "gipnoz qiluvchi" ta'sir ko'rsatishga qodir. Tomoshabinlar tilning sirg'alishini, noto'g'ri urg'uni bir so'z bilan kechirishi mumkin, lekin u hech qachon mulohazalarning nomutanosibligini, nomutanosibligini kechirmaydi, shuning uchun nutq tayyorlayotganda, nima deyishingiz haqida o'ylamang. Tomoshabinlaringiz nima eshitishiga e'tiboringizni qarating.

Og'zaki nutq tizimi va notiqning notiqlik faoliyati texnologiyasi asos bo'lgan to'rtta konstruktiv savolga izoh beramiz.

1. Nima uchun gaplashish kerak?

Bu savolga javob berish nutq mavzusini ochish, ya'ni vazifani, ta'sirni tushunish, tushunchani tushunish, nutqning aniq maqsadini shakllantirishni anglatadi.

2. Nima haqida gapirish kerak?

Bu savol ma'ruzachi tinglovchilarga etkazmoqchi bo'lgan asosiy ("hukmronlik") fikrni tanlashni o'z ichiga oladi. Nutq mavzusi shunchaki reklama sarlavhasi. Mavzuda har doim juda ko'p fikrlar va ularni rivojlantirish yo'nalishlari mavjud, shuning uchun siz asosiy g'oyani tanlashingiz kerak, unda

siz butun nutqni o'z ichiga olasiz.

3. Qancha gapirish kerak?

Bu savol nutq mavzusini cheklashni, ya'ni tanlangan fikrni asoslash uchun eng muhimini tanlashni majbur qiladi: zarur va etarli. Nutqning ma'lum bir tanqidiy davomiyligi mavjud, shundan so'ng tinglovchilardan to'liq e'tiborni kutish qiyin - daqiqalar, shuning uchun himoyada so'zlash uchun daqiqalar ajratiladi. Lekin ichida ham

Ushbu diapazonda e'tibor notekis. Diqqatning maksimal konsentratsiyasi birinchi 30 soniyada va oxirgi 30 soniyada kuzatiladi. Dastlab, tinglovchilar, qoida tariqasida, nutq nima haqida bo'lishini bilishni xohlashadi va oxirida nutqning mazmunini o'tkazib yubormaslik uchun diqqatlarini jamlashadi. Materialni tanlash uchun mos yozuvlar nuqtasi kurs ishining maqsadi hisoblanadi.

4. Qanday gapirish kerak?

Shuni yodda tutish kerakki, siz aytgan narsangiz va uni qanday aytishingiz o'rtasida tafovut bor. Tinglovchilar ovoz ohangiga ko'proq ishonadilar. Mos kelmaslik intuitiv ravishda haqiqat sifatida qabul qilinadigan pastki matn, yashirin ma'no mavjudligining belgisidir. Keling, og'zaki taqdimotni qurish uchun bir nechta qoidalarni ishlab chiqaylik.

- Ovoz balandligini tanlash kerak. Atrofga

odam baland ovozda gapirsa, bu uning o'ziga, o'z mavqeiga ishonganini bildiradi shekilli. Biroq, ovoz balandligi boshqa odamlarga ta'sir qilishning samarali vositasi emas. Eng samarali taktika - ovoz balandligini doimiy ravishda o'zgartirish. Ajablanarlisi shundaki, lekin to'g'ri: baland ovozli nutq fonida yumshoqroq ovozda aytilgan narsa balandroq aytilganidan ko'ra ko'proq e'tiborni tortadi.

- Nutqning ritmi va tempini tanlash kerak. Nutq juda tez ham, juda sekin ham bo'lmasligi kerak

Kurs ishlari mavzulari

Kurs ishini bajarishda muhim masalalardan biri uning mavzusini to'g'ri aniqlashdir.

Kurs ishlarining mavzulari mazkur fanning o'quv vazifasiga javob berishi bilan bir qatorda maktabgacha pedagogika fani va maktabgacha ta'lim sohasining dolzarb muammolari bilan bog'liq bo'lishi lozim. Quyida maktabgacha pedagogika fani yuzasidan namunaviy mavzular keltirilmoqda.

1. Maktabgacha ta'lim tashkilotida ta'lim – tarbiya ishlarini rejalashtirish
2. Maktabgacha ta'lim tashkiloti metodisti va uni pedagogik jarayonlarni tashkil etishdagi o'rni
3. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tashkil qilish va unga rahbarlik
4. Maktabgacha ta'lim tashkilotini boshqarishning nazariy asoslari
5. Maktabgacha ta'limni rejalashtirish va moliyaviy ta'minlash
6. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari va ularni tashkil etish
7. Ota – onalar jamoatchiligi va ularning ish faoliyati

- 8.Mudir – maktabgacha ta`lim tashkiloti rahbari
- 9.Xalq ta`limi bo`limlari va ularning tuzulishi
10. Xalq bo`limlari va maktabgacha ta`lim tashkilotlarini nazorat qilish
- 11.Mudiraning tarbiyaviy ishlarga rahbarlik qilishi
- 12.Maktabgacha ta`lim bo`yicha metodik ishlarni tashkil qilish
- 13.Kabinet kutubxonasi va bibliografik ishlar
- 14.Maktabgacha ta`lim tashkilotlarida jismoniy tarbiya berishning o`ziga xosliklari
- 15.Maktabgacha yoshdagi bolalarga ta`lim berishda aqliy tarbiya vazifalari
- 16.Maktabgacha ta`lim yoshdagi bolalarning estetik rivojlanishidagi o`ziga xos xususiyatlar
- 17.Axloqiy fazilatlarini shakllantirish texnologiyalari
- 18."O`zbekiston Respublikasida uzluksiz iqtisodiy ta`lim – tarbiya konsepsiyasi" va uning vazifalari
- 19.Bolalarga ekologik tarbiya berishda kuzatish va tushuntirish metodlarining o`rni
- 20.Maktabgacha ta`lim tashkilotlarida ta`limni tashkil etishda tarbiyachining o`rni
- 21.Maktabgacha ta`lim tashkilotida o`yin orqali mehnatga o`rgatish
- 22.Pedagogik jarayonlarni rejalashtirish bosqichlari
- 23.Oila, uning jamiyat taraqqiyotidagi o`rni
- 24.Maktabgacha ta`lim muassasasi va oila hamkorligi
- 25.Maktabgacha ta`lim tashkilotlarining hamkorlikka doir ish hujjatlarini o`rganish
- 26.Maktabgacha ta`lim tashkilotlarini tekshirishi bo`yicha tematik va yaxlit tekshirish akt loyihasini ishlab chiqish
- 27.Maktabgacha tarbiyani rejalashtirish va moliyaviy ta`minlash
- 28.Mudira – maktabgacha ta`lim tashkilotining rahbari
- 29.Xalq ta`limi bo`limlari faoliyati
- 30.Xalq ta`limi bo`limlari va maktabgacha tarbiya tashkilotlarini nazorat qilish
- 31.Ta`lim metodlarini amalga oshirishga qo`yilgan talablar
- 32.Maktabgacha ta`lim tashkilotlarida ko`rgazmali metodning o`rni va ahamiyati
- 33.Bolalarni rivojlantirishda o`yinning o`rni
- 34."Ilk qadam" tayanch dasturi asosida tashkil etish
- 35.O`yin va o`yinlarni tashkil etish metodikasi
- 36.Maktabgacha ta`lim tashkiloti menejmenti va uning turlari
- 37.Davlat va nodavlat maktabgacha ta`lim tashkilotlarining o`ziga xosliklari
- 38."Maktabgacha ta`lim to`g`risidagi" Nizomga muvofiq maktabgacha ta`lim tashkiloti turlari va ularga tasnif
- 39.Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi va uning mohiyati
- 40.Kadrlar tayyorlashning milliy modeli va uning o`ziga xos xususiyatlari.
- 41.O`zbekistonda maktabgacha ta`lim muassasalari turlari.
- 42.An'anaviy MTMLar faoliyati.
- 43.Xonadon MTMLarini tashkil etish.
44. Bog`cha-maktab majmualari faoliyati .
- 45.Nodavlat MTMLari faoliyati haqida.
- 46.Savodxonlik markazlari vazifalari.
- 47.Shanba-yakshanbalik guruhlari.
- 48.Maktab qoshidagi qisqa muddatli guruxlar faoliyati haqida.

49. MTMLar faoliyatini tartibga solish va nazorat.

50. O'zbekistonda Maktabgacha ta'lim to'g'risidagi Nizom, tuzilishi va mazmuni

Kurs ishini tashkillashtirish

Kurs ishiga rahbarlik talabaga topshiriq berishdan boshlanadi.

Ishi topshirig'ini berishda asosiy bosqichlarni bajarish vaqtlari ko'rsatilgan jadval tavsiya qilinadi. Kurs ishilarini taqdim etish muddatlari OTM rahbariyati tomonidan mazkur yo'nalish o'quv rejasiga mos holda belgilanadi.

Kurs ishi topshirig'i ish rahbari imzosi bilan beriladi, kafedra jurnalida berilgan kun sanasi qayd qilinadi.

Kurs ishining ahamiyati, unga qo'yiladigan talablar, amaliy qismining tarkibi va ishini rasmiylashtirish, topshiriqni bajarish bo'yicha umumiy topshiriqlar, uning hajmiga bo'lgan talablar haqidagi ma'lumotlar mazkur fan bo'yicha kirish ma'ruzasi o'qilganda tushuntiriladi.

Kurs ishi, zaruriy uslubiy qo'llanmalar, ma'lumotnomalar, maxsus adabiyotlar va kurs ishi namunalari bilan ta'minlangan maxsus tajriba maydonchalarida (MTM) va auditoriya xonasida bajariladi.

Kurs ishining rahbarlari oldiga quyidagi vazifalar qo'yiladi:

- ✓ talabaga kurs ishini bajarishda bevosita rahbarlik qiladi.
- ✓ rahbar kurs ishining rejasini talaba bilan birgalikda tuzadi va maqsadini aniqlab, talabaning ijodiy izlanishlarini mazkur rejaga muvofiqlashtirishga yordam beradi.
- ✓ talaba bilan birgalikda ilmiy tadqiqot usullarini aniqlaydi, o'tkazilishi zarur bo'lgan eksperimentlar metodikasini, o'tkazilishi muddatlarini muhokama etadi.
- ✓ rahbar talaba bilan birgalikda kurs ishini bajarilishi jarayonini taxlil qiladi, u tomondan ishlatiladigan ilmiy atamalar, shartli belgi va simvollarning qo'llanilish tartibga rioya qilinishini nazorat qilib boradi.

Kurs ishlari amaldagi me'yoriy talablari asosida tayyorlanadi va bu talabaning kelgusida ilmiy ishlarini bajarish malaka va ko'nikmalarini to'la shakllantirishga yordam beradi.

Rahbarlar tomonidan ko'rib chiqilgan va yozma ravishda xulosalangan kurs ishlari semestrda reyting sessiyasidan 10 kun oldin kafedraga topshiriladi. Kafedra mudiri kurs ishni taqriz qilish uchun dotsent yoki o'qituvchiga topshiradi.

NAMUNA

MAVZU: MAKTABGACHA TA`LIM MUASSASALARIDA TA`LIM-TARBIY ISHLARNI REJALASHTIRISH VA HISOBGA OLISH

REJA:

KIRISH:

I bob. MAKTABGACHA Ta`LIM MUASSASALARIDA Ta`LIM-TARBIYAVIY ISHLARNI REJALASHTIRISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI

I.1.Pedagogik jarayon-rejalashtirish sohasi sifatida

I.2.Maktabgacha ta`lim muassasalarida ta`lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish vazifalari

II bob..MAKTABGACHA TA`LIM MUASSASALARIDA TA'LIM-TARBIYAVIY ISHLARNI REJALASHTIRISH VA HISOBGA OLISHNING AMALIY SHART-SHAROITLARI

II.1.Rejalashtirishga qo`yiladigan talablar

II.2.Turli yosh guruhlarda tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish xususiyatlari.

II.3. Maktabgacha ta`lim muassasalarida ta`lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olishga doir tajriba-sinov ishlarining tashkil etilishi.

XULOSA

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

ILOVA

KIRISH

Mavzusining dolzarbligi. O`zbekiston Respublikasi Prezidenti SH.M.Mirziyoyev 2017-2021 yillarda maktabgacha ta`lim tizimini yanada takomillashtirish borasida qarorlar qabul qildi. (keyingi o`rinlarda Dastur deb yuritiladi):

2017-2021-yillarda maktabgacha ta`lim muassasalarida bolalarni maktab ta`limiga tayyorlash bo`yicha qisqa muddatli guruhlarni tashkil qilishning asosiy parametrlari 4 ilovaga muvofiq tasdiqlansin;

Dasturning asosiy maqsadli vazifalari va yo`nalishlari etib quyidagilar belgilansin:

- ilg`or xorijiy tajribani hisobga olgan holda bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish sharoitlarini yaratish; - maktabgacha ta`lim sifatini oshirish, maktabgacha ta`lim muassasalarida bolalarni maktabga sifatli tayyorlashni tubdan yaxshilash, ta`lim-tarbiya jarayoniga jahon amaliyotida keng qo`llaniladigan zamonaviy ta`lim dasturlari va texnologiyalarini joriy etish;- maktabgacha ta`lim muassasalarida 5-6 yoshdagi bolalarni maktab ta`limiga tayyorlash bo`yicha 6100 ta qisqa muddatli guruhni tashkil etish; - zamonaviy pedagogik texnologiyalar va uslublarni inobatga olgan holda maktabgacha ta`lim muassasalariga pedagog

kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirishning o'quv reja va dasturlarini takomillashtirish;

Xuddi shu maqsadning davomi sifatida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 30-sentabrdagi "Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5198-sonli Farmoni ijrosini ta'minlash hamda maktabgacha ta'lim muassasalarining davlat va nodavlat tarmoqlarini yanada kengaytirish, davlat va nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari o'rtasida sog'lom raqobat muhitini shakllantirish sharoitlarini yaratish, davlat va xususiy sektor sherikligi shartlarida maktabgacha ta'lim muassasalarining yangi shakllarini joriy etish, shuningdek, O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta'lim vazirligi faoliyatini samarali tashkil etishni ta'minlash bo'yichi farmoyish qabul qilindi.

"Pedagogik jarayon" tushunchasi hali umumiy pedagogikada ham, Maktabgacha ta'limda boshqaruv va menejmentda ham o'zining to'liq ifodasini topmagan. Umumiy pedagogikada pedagogik jarayon ta'lim-tarbiya jarayonining sinonimi deb qaraladi. Bunda u asosiy tarkibiy qismlari tarbiya va rivojlantirish birligidagi o'qitish bo'lgan yaxlit jarayon deb qaraladi. Pedagogik jarayonni va uni harakatlantiruvchi kuchlarning asosiy qonuniyatlarini topishga ham urinib ko'rilgan.

Pedagogik jarayonning xususiyati uning mazmuni, tuzilishi va shakllari rivojida namoyon bo'luvchi o'zgaruvchanlikdir. Maktabgacha ta'lim muassasalaridagi pedagogik jarayon maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarni har tomonlama tarbiyalash va rivojlantirish ularni jismoniy, aqliy, ma'naviy va estetik rivojlantirish masalalarini amalga oshirishga yo'llangan. Bu vazifalarni ro'yobga chiqarish pedagogik jarayonda bolalar faoliyatining xilma-xil turlari-o'yin, turmush, mehnat, o'quv, oddiy badiiy va hokazo faoliyatlari orqali ta'minlanadi. Ular maktabgacha tarbiya yoshidagi bola shaxsini shakllantiruvchi vosita xizmatini o'taydi va ayni bir vaqtda bolalar egallaydigan mazmun ham hisoblanadi.

Pedagogik jarayonning tashkil etilishi ilk maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar uchun xos bo'lgan umumiy rivojlanishning yuqori sur'atlarini hisobga olishi kerak. U har bir yosh guruhidagi shuningdek, butun bolalar bog'chasidagi pedagogik jarayonni o'zgaruvchanligini belgilaydi.

Bolalar bog'chasidagi pedagogik jarayon bolalar hayotini tashkil etishning o'ziga xosligi bilan farqlanadi. Bolalarni uyushtirishning umumiy va yakka shakllari o'zgaruvchanlikgi va xilma-xil birikmalari bilan ifodalanadi. Bundan bolalar bog'chasidagi pedagogik jarayonni bir butun sifatida va har bir yosh guruhida rejalashtirish lozim degan xulosa kelib chiqadi. Rejalashtirishning maqsadi - "Bolalar bog'chasi ta'lim-tarbiya dasturi" ning bajarilishini ta'minlashdir.

Mavzusining o'rganilganlik darajasi. Maktabgacha ta'lim muassasalari ta'lim-tarbiyaviy va sog'lomlashtirish ishining barcha bosqichlarida bolalarning yosh guruhlardagi hayotini tashkil etish takomillashib kelgan va bunga

fiziologlar, psixologlar, pedagoglar (E.I.Tixeeva, E. A. Flerina, A. P. Usova, N. M. Shelovanov, N. M. Aksarina va boshqalarning) tadqiqotlari asos bo'lgan. Maktabgacha tarbiya pedagogikasi bolalar hayoti va faoliyatini tashkil etishning bir qator umumiy tizimlarni ishlab chiqqan.

Z.Y.Ibrohimova tomonidan tayyorlangan Badiiy adabiyot bilan tanishtirish bo'yicha mashg'ulotlar ishlanmalari va xrestomatiyalardan, Z.A.Rahmonqulova tomonidan "Maktabgacha yoshdagi bolalarda ilk matematik tasav-vurlarni shakllantirish" bo'yicha kichik, o'rta, katta va maktabga tayyorlov guruhlari uchun ishlab chiqilgan metodik qo'llanmalarda shu mavzu yuzasidan fikr va mulohazalar o'z aksini topgan.

Ishning maqsadi. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olishga doir muammolarning ilmiy-nazariy asoslarini yaratish va shu muammoga oid amaliy metod va vositalar tizimini ishlab chiqish.

Ishning obyekt. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olish faoliyatiga asoslangan o'quv-biluv va tarbiya jarayoni.

Ishning predmeti. Maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olish jarayonining shakl va vositalar.

Ishning vazifalari. Mavzuga oid ilmiy, metodik, pedagogik, psixologik hamda tarixiy-falsafiy manbalarni o'rganish, tahlil qilish;

- maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olishning dolzarb pedagogik muammo ekanligini asoslash;
- pedagogik jarayonning rejalashtirish sohasidagi asosiylikini ko'rsatib bera olish;
- maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish vazifalarini yoritib berish;
- maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olishning amaliy shart-sharoitlari qaydetib o'tish;
- maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olishga qo'yiladigan davlat talablarini ochib berish;
- turli yoshdagi bolalar guruhlari tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish xususiyatlarini ko'rsatib berish;
- maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqish.

Ishning metodlari. Ilmiy-metodik manbalarni tahlil qilish, ilg'or pedagogik tajribalarni o'rganish va umumlashtirish, anketa, test, mashq, pedagogik tajriba natijalarini matematik-statistik tahlil qilish.

Ishning metodologik asoslari. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi, "Ta'lim to'grisida"gi qonun, "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi", Prezident farmon va qarorlari, "Bolajon" tayanch dasturi va O'zbekiston Respublikasi boshqaruv organlarining me'yoriy hujjatlari.

Ishining ilmiy yangiligi. maktabgacha ta`lim muassasalarida ta`lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olish jarayoni muammosining ilmiy-nazariy asoslarini yoritib berildi;

- mavzuga oid ilmiy, metodik, pedagogik, psixologik hamda tarixiy-falsafiy manbalarni o`rganib, tahlil qilindi;
- maktabgacha ta`lim muassasalarida ta`lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olishning dolzarb pedagogik muammo ekanligi asoslab berildi;
- pedagogik jarayonning rejalashtirish sohasidagi asasiyligi ko`rsatib berildi;
- maktabgacha ta`lim muassasalarida ta`lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish vazifalari yoritib berildi;

Ishining ilmiy-amaliy ahamiyati. - maktabgacha ta`lim muassasalarida ta`lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olishning amaliy shart-sharoitlari qayd etib o`tildi;

- maktabgacha ta`lim muassasalarida ta`lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olishga qo`yiladigan davlat talablarini ochib berildi;
- turli yoshdagi bolalar guruhlarida tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish xususiyatlari ko`rsatib berildi;
- maktabgacha ta`lim muassasalarida ta`lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olish bo`yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqildi.

Ishining tuzilishi. Kirish, ikki bob, besh fasl, xulosa va foydalangan adabiyotlar ro`yxati hamda ilovadan iborat.

I BOB

MAKTABGACHA TA`LIM MUASSASALARIDA TA'LIM-TARBIYAVIY ISHNI REJALASHTIRISHNING ILMIIY-NAZARIY ASOSLARI

I.1. Pedagogik jarayon-rejalashtirish sohasi sifatida

Hozirgi kunda eng dolzarb, chuqur o`rganib amaliyotga tatbiq etilishi zarur bo`lgan masalalar O`zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni asosida tasdiqlangan “2017-2021 yillarda O`zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo`nalishi bo`yicha Harakatlar strategiyasi, Harakatlar strategiyasining “Xalq bilan muloqot va inson manfaatlari yili”da amalga oshirishga oid Davlat dasturi hamda Prezidentimizning 2016 yil 29 dekabrda “Maktabgacha ta`lim tizimini yanada takomillashtirish bo`yicha 2017-2021 yillarga mo`ljallangan dasturni tasdiqlash to`g`risida”gi qarorlaridir.

Yuqoridagi hujjatlar asosida yurtimizda olib borilayotgan islohotlar samaradorligini tubdan yaxshilash, davlat va jamiyatning har tomonlama va jadal rivojlanishini ta`minlash uchun zarur shart-sharoitlar yaratish, boshqa sohalar qatori maktabgacha ta`lim tizimini takomillashtirishga katta e`tibor berilayotgani nihoyatda quvonarli hol. Jumladan, maktabgacha ta`lim muassasalari tarmog`ini kengaytirish, bolalarning har tomonlama intellektual, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun maktabgacha ta`lim muassasalaridagi shart-sharoitlarni tubdan yaxshilash, ularni zamonaviy kompyuter texnikasi va o`quv-metodik qo`llanmalar bilan jihozlash bo`yicha ishlarni amalga oshirish

orqali moddiy-texnika bazasini mustahkamlash, bolalarning maktabgacha ta'lim bilan qamrab olinishini oshirish va uning qulayligini ta'minlash, pedagog va mutaxassislarining malaka darajasini yuksaltirish asosiy maqsadimizdir.

“Maktabgacha ta'lim tizimini yanada takomillashtirish bo'yicha 2017-2021 yillarga mo'ljallangan dastur” asosida quyidagi ishlar amalga oshirilmoqda:

Xorijiy tajribalarni inobatga olgan maktabgacha ta'limga qo'yiladigan davlat talablari ishlab chiqilib, Xalq ta'limi vazirligining 2017 yil 9 iyundagi 5-mh-sonli buyrug'i bilan tasdiqlandi va 2017 yil 17 iyul kuni Adliya vazirligi tomonidan 2898-son bilan ro'yxatdan o'tkazildi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 19 iyuldagi “Maktabgacha ta'lim muassasalarining faoliyatini takomillashtirish to'g'risida”gi 528-son qarori bilan maktabgacha ta'lim tizimini tartibga soluvchi Nizomlar tasdiqlandi.

Davlat maktabgacha ta'lim muassasasi to'g'risidagi Nizom, Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasi to'g'risida Nizom, Jismoniy yoki psixik rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar uchun davlat ixtisoslashtirilgan maktabgacha ta'lim muassasalari to'g'risida Nizom, Maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilarining sog'lom va xavfsiz ovqatlanishini tashkil etish to'g'risidagi Nizom tasdiqlandi.

-2017 yilda ta'mirlanayotgan 301 ta maktabgacha ta'lim muassasalarini mantiqiy rivojlantiruvchi didaktik o'yinchoqlar bilan ta'minlash maqsadida 9 nomdagi o'yinchoq uchun texnik talablar ishlab chiqilgan bo'lib, 5-7 aprel kunlari o'tkazilgan Tarmoq sanoat yarmarkasi va kooperatsiya birjasi doirasida 301 ta bog'chalar uchun jihozlarni xarid qilish bo'yicha mahalliy ishlab chiqaruvchilar bilan tegishli shartnomalar imzolanib, shartnoma asosida respublikadagi 1200 ta maktabgacha ta'lim muassasalariga 9 nomdagi o'yinchoqlar etkazib berildi.

- maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalarni badiiy adabiyotga bo'lgan qiziqishlarini barvaqt uyg'otish, bolalar va ota-onalar hamdapedagog kadrlar uchun zarur bo'lgan badiiy, ilmiy-uslubiy, uslubiy adabiyotlar bilan ta'minlash maqsadida kichik kutubxonalar faoliyatini tashkil qilish bo'yicha “Maktabgacha ta'lim muassasalarida kichik kutubxonalar tashkil etish” yo'riqnomasi ishlab chiqilib, 2017 yil 25 yanvarda MTMXQTUMORO`MM qoshidagi Ilmiy-metodik kengashdan o'tkazildi va joylarda kichik kutubxona faoliyatini to'g'ri tashkil etish uchun viloyatlarga elektron nusxalarda yuborildi. Hozirgi kunda har bir maktabgacha ta'lim muassasalarida kichik kutubxonalar tashkil etildi.

“O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'limga qo'yilgan Davlat talablari asosida bolalar rivojlanishining besh yo'nalishi: jismoniy rivojlantirish va madaniy-gigienik ko'nikmalarni shakllantirish, ijtimoiy-kommunikativ rivojlantirish, nutq, savod, o'qish va chet tillarining o'rgatilishiga tayyorlash, bilish jarayonini rivojlantirish, badiiy adabiyotlar bilan tanishtirish va badiiy estetik rivojlantirish bo'yicha multimedia dasturlari ishlab chiqiladi;

- 5-6 yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashning yangi shakllarini joriy etish maqsadida qishloq hududlardagi maktabgacha ta'lim muassasalarida 2017-2021 yillar davomida 6100 ta qisqa muddatli (3-4 soatli) guruhlar tashkil etiladi. 2017 yilda 1200 ta qisqa muddatli guruhlarni tashkil etish hamda maktabgacha ta'limga qamrab olish ko'rsatkichini 31 foizga ko'tarish yuzasidan istiqbol reja ishlab chiqildi;
- MTMXQTUMORO`MMda maktabgacha ta'lim yo'nalishida pedagog kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish o'quv rejalari va dasturlari takomillashtirildi;
- maktabgacha ta'lim muassasalari pedagog kadrlariga metodik yordam ko'rsatish maqsadida, davlat talablari va pedagog kadrlarning malakasini oshirish kurslari o'quv dasturlari asosida elektron resurslar yaratiladi;
- ta'lim-tarbiya jarayoni samaradorligini oshirish, pedagog kadrlar tomonidan kasb etikalariga rioya qilish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan seminar, davra suhbatlari va master-klasslar tashkil qilish bo'yicha seminarlar o'tkazish jadvali ishlab chiqildi;

Ushbu qarorlarni amalga oshirish uchun avvalambor maktabgacha talim muassasalarining ta'lim- tarbiyaviy jarayonni to'g'ri rejalashtirish va tashkil qilish lozimdir.

«Pedagogik jarayon» tushunchasi hali umumiy pedagogikada ham, maktabgacha pedagogikada ham o'zining to'liq ifodasini topmagan. Umumiy pedagogikada pedagogik jarayon ta'lim-tarbiya jarayonining sinonimi deb qaraladi. Bunda u asosiy tarkibiy qismlari tarbiya va rivojlantirish birligidagi o'qitish bo'lgan yaxlit jarayon deb qaraladi. Pedagogik jarayonni va uni harakatlantiruvchi kuchlarning asosiy qonuniyatlarini topishga ham urinib ko'rilgan.

Pedagogik jarayonning xususiyati uning mazmuni, tuzilishi va shakllari rivojida namoyon bo'luvchi o'zgaruvchanlikdir. Bolalar bog'chasidagi pedagogik jarayon maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarni har tomonlama tarbiyalash va rivojlantirish ularni jismoniy, aqliy, ma'naviy va estetik rivojlantirish masalalarini amalga oshirishga yo'llangan. Bu vazifalarni ro'yobga chiqarish pedagogik jarayonda bolalar faoliyatining xilma-xil turlari- o'yin, turmush, mehnat, o'quv, oddiy badiiy va hokazo faoliyatlari orqali ta'minlanadi. Ular maktabgacha tarbiya yoshidagi bola shaxsini shakllantiruvchi vosita xizmatini o'taydi va ayni bir vaqtda bolalar egallaydigan mazmun ham hisoblanadi.

Pedagogik jarayonning tashkil etilishi ilk maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar uchun xos bo'lgan umumiy rivojlanishning yuqori sur'atlarini hisobga olishi kerak. U har bir yosh guruhidagi shuningdek, butun bolalar bog'chasidagi pedagogik jarayonni o'zgaruvchanligini belgilaydi.

Bolalar bog'chasidagi pedagogik jarayon bolalar hayotini tashkil etishning o'ziga xosligi bilan farqlanadi. Bolalarni uyushtirishning umumiy va yakka shakllari o'zgaruvchanligi va xilma-xil birikmalari bilan ifodalanadi. Bundan bolalar bog'chasidagi pedagogik jarayonni bir butun sifatida va har bir

yosh guruhida rejalashtirish lozim degan xulosa kelib chiqadi. Rejalashtirishning maqsadi – «Bolalar bog`chasi ta'lim-tarbiya dasturi» ning bajarilishini ta'minlashdir.

Bolalar xayoti kunning birinchi va ikkinchi yarmidagi kun tartibiga binoan tashkil etiladi. Buning uchun hamma zarur shart-sharoitlarni yaratish zarur.

Kichkina rpyh bolalarining ko`p vaqti guruh xonasida o`tdi. Yaxshi jixozlangan xona, o`yinchoq va qo`llanmalarni to`g`ri tanlash bolalarning to`la qonli xayot kechirishining asosiy sharti xisoblanadi. Guruh xonasidagi o`yinchoqlar bu yoshdagi bolalarning 2-3 ta bo`lib o`ynashlarini e`tiborga olib joylashtirilishi, «Oila», «Bolalar bog`chasi» va shunta o`xshash o`yinlarni o`ynashlari uchun o`yinchoq burchagi tashkil etilishi, unda yana qurilish materiallari, xarakatlanuvchi o`yinchoqlar ham bo`lishi kerak, qolgan o`yinchoqlar, rasmlar shkaflarga bolalar bemalol oladigan qilib joylashtirishi lozim. Xonada bolalarning polda mashina, aravachalarni bemalol yurgiza olishlari va yirik qurilish materiallari bilan o`ynashlari uchun ham joy ajratilishi kerak. Harakatlarni rivojlantiruvchi jixozlar binoning maxsus xonalarida saqlanadi va jismoniy tarbiya mashg`ulotlaridagina olib chiqiladi. Maydonchaga qum yashiklari, bolalarning sakrashlari, tirmashib chiqishlari uchun kerakli jixozlar, qorda, muzda uchishlari uchun chanalar qo`yiladi.

Kichik guruh. Moddiy muhit ikkinchi guruh bolalari uchun ham xuddi birinchi kichik guruhnikidek tashkil etiladi. Bundan tashqari kuzatish va mehnat uchun (tabiat burchagiga akvariumda baliq, to`rlarda qushlar va mayda hayvonlar joylashtiriladi. Guruh xonasidan kitob javoni uchun joy ajratiladi. Bog`cha maydonchasida sport o`yinlari bilan shug`ullanish uchun maxsus joy bo`ladi, u kerakli anjomlar bilan jixozlab qo`yiladi: velosipedda uchish uchun yo`lka, tirmashib chiqish uchun jismoniy tarbiya narvonchalari, muvozanatni saqlash uchun ma'lum balandlikda yotqizilgan g`o`la va shunga o`xshashlar bo`ladi. Olib chiqilgan o`yinchoqlarni o`ynash uchun maxsus stollar, skameykalar, suv bilan o`ynash uchun maxsus idish, qum yashigi bo`lishi kerak.

O`rta guruh. Guruh xonasi uxlash xonasi, gigiyena xonasi va echinish xonasi bo`lishi kerak.

Guruh xonasi bir necha bo`limdan iborat bo`lishi kerak. Birinchi o`yin bo`limida qo`g`irchok bilan o`ynash uchun hamma kerakli narsalar joylashtirilgan shkaf bo`ladi. Ikkinchi o`yin bo`limida qurilish materiallari qo`yiladigan shkaf va ular bilan o`ynash uchun joy ajratiladi. Shu xonaning yana bir qismida bolalarning badiiy faoliyat bilan mustaqil shug`ullanishlari uchun kerakli materiallar qo`yiladi. Kitob burchagi va stol usti bosma o`yini bilan shug`ullanishlari uchun o`yin burchagida tinchroq joyi ajratish kerak. Tabiat burchagini derazalarga yaqinroqqa joylashtirgan ma'qul. Xona amaliy san'at asarlari va ko`kalamzorlashtiruvchi o`simliklar bilak bezatiladi.

Maydoncha boshqa maydonchalardan yashil, manzarali o`simliklar bilan to`silib, jismoniy mashqlar va sport ermak o`yinlari uchun kerakli asboblar bilan jixozlanadi.

Katta rpyh. O`yin bo`limlari bolalarning yoshiga mos holda, o`rta guruh xonasi kabi jixozlanadi. Gurux xonasida yana mashg`ulot o`tkaziladigan bo`lim ajratiladi va u erga tarbiyachining stoli, ekran, shkaf, doska joylashtiriladi. Bolalarning mustaqil o`ynashlari uchun hamma kerakli materiallar ular bemalol foydalana oladigan qilib joylashtirilishi kerak (stollar, o`yinchoqlar solingan qutichalar, vitrina shkafu, tokchalar va boshqalar). Tabiat burchagi qo`l mehnati bilan shug`ullanadigan burchak, kitob burchagi, tasviriy faoliyat bilan mustaqil shug`ullanadigan burchak, musiqaviy faoliyat burchaklari bo`lishi kerak. Bulardan tashqari bolalar bemalol, erkin harakat qilishlari uchun kattagina bo`sh joy bo`lishi zarur. Maydonchada sport o`yinlari, yugurish, sakrash, tirmashib chiqish, irg`itish uchun kagta joy ajratiladi. Syujetli o`yinlar uchun o`yinchoqlar ham bo`ladi.

Tayyorlov guruhi. Bu erdagi mashg`ulot o`tkaziladigan bo`limda katta guruhdagi singari bolalar uchun ikki kishilik stollar qo`yiladi. Guruh xonasidagi jixozlar zarurat tufayli ,shug`ullanganda o`yinga joy bo`shatish maqsadida boshqa tomonga surib qo`yadigan qilib joylashtiriladi. Maydonchada sport o`yinlari va har xil o`yinlar uchun joy ajratiladi, gulxona va poliz tashkil etilib, u erda bolalar o`zlari gul va sabzavotlarni etishtiradilar.

Bolalar xayotini tashkil etishga qo`yiladigan talablar. Kunning birinchi yarmida bolalar xayotini tashkil etish, bolalarning bogchada 9-12 soat bo`lishi kun tartibida belgilab qo`yilgan. Bunda ertalabki qabul muxim rol o`ynaydi. Tarbiyachi bolalarning bog`chadagi vaqti qiziqarli, sermazzmun o`tishni ta'minlaydi.

Buning uchun ertalab bolalarni ochiq chexra bilan kutib oladi, ota-onalari bilan xushmuomala, xayrixox munosabatda bo`ladi. Ertalabki qabul vaqtida ijodiy o`yinning hamma turlari tashkil etiladi, tabiat burchagida kuzatish, bolalarning gurux xonasidagi, ovqat va mashg`ulotlardagi navbatchiliklari, nonushtadan oldin ertalabki gimnastika va yuvinish tashkil etiladi. Nonushta vaqtida tarbiyachi bolalarning ovqatlanish madaniyatini nazorat qilib turadi.

Nonushtadan keyin dasturda ko`rsatilgan vaqt mobaynida mashg`ulot o`tkaziladi. Mashg`ulotgacha va mashg`ulot o`rtasi o`yinlar tashkil etiladi. Qanday o`yin o`tkazilishi mashg`ulotning mazmuni va xususiyatiga bog`liq. Bolalar o`tirib shuullanadigan mashg`ulotdan oldin harakatli o`yinlar, jismoniy tarbiya va musiqaviy mashg`ulotdan oldin tinch o`yinlar o`ynashadi. Mashg`ulotdan keyin sayr o`tkaziladi. Tarbiyachi tevarak-atrofdagi tabiatni, kattalar mehnatini, ijtimoiy xayot voqealarini kuzatishni tashkil etadi. Xarakatli o`yinlar o`tkazadi, mustaqil o`yin o`tkazishni taklif etadi. Mana shu vaqt ichida bolalarning mustaqil faoliyatlari, mehnat, didaktik o`yinlar, ijodiy o`yin turlari bilan shug`ullanishlari uchun katta e'tibor beriladi. Maqsadli sayrlar uyushtiriladi. Sport o`yinlari va mashqlar, jismoniy dam olish va shunga o`xshashlar bolalarning harakat faolligini o`stirishga ham katta ahamiyat beriladi.

Bolalarning sayrdan qaytishlari, echinib yuvinishlari, tushki ovqat va kunduzgi uyqu ham juda uyushqoqlik bilan o`tishi kerak.

Kunning ikkinchi yarmida tarbiyachi bolalarni uyg`otib, faoliyatga kirishlarini ta'minlaydi va kechki nonushta tashkil etiladi. Keyin musiqaviy yoki jismoniy tarbiya mashg`uloti o`tkazilishi mumkin. Kechki sayrga quyidagilar kiradi: hamma ijodiy, didaktik o`yinlar, tinch harakatli o`yinlar, kuzatish, qo`l mexnati, bolalarning mustaqil tasviriy faoliyati, ko`ngil ochishlar (haftada bir marta). Kunning birinchi va ikkinchi yarmida bolalar xayotini tashkil etishga qo`yiladigan asosiy talab har bir bolaning mazmunli va qiziqarli faoliyat bilan shug`ullanishini, ularning har tomonlama rivojlanishi va baxtli bolaligini ta'minlashdir.

Shunday qilib, kun davomida bolalar xayotini tashkil etishga quyidagi talablar qo`yiladi:

1. Bolalarning hamma faoliyat turlari bilan shug`ullanishlari uchun shart-sharoitlar yaratish.
2. Har bir yosh guruhida faoliyat turlarini almashtirib borish.
3. Bolalarning harakat faolligini etarlicha ta'minlash.
4. Mashg`ulot, o`yin, mehnat, maishiy faoliyat o`rtasida aloqa o`rnatish.
5. Bolalarning olgan bilim, malaka, ko`nikmalarini mustaqil faoliyatlarida qo`llay olishga o`rgatish.
6. Bolani faol bo`lishga, har doim biron narsa bilan mashul bo`lishga o`rgatish.
7. Har bir bolani ijobiy xoxish va qiziqishlarini diqqat bilan kuzatib borish va uning yanada rivojlanishi uchun shart-sharoit yaratish.
8. Bolalarning butun faoliyatiga tarbiyachining rahbarligi.
9. Kun tartibiga qat'iy rioya qilish.

I.2.Maktabgacha ta`lim muassasalarida ta`lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish vazifalari

Ta`lim muassasalarida maktabgacha yoshdagi bolalarni jismoniy, aqliy, ijtimoiy hissiy jihatdan kamol toptirish va ularning sog`ligini muhofaza qilish, bolalarni erkin fikrlash, ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish, ahloqiy va ma`naviy jihatdan barkamol qilib maktab ta`limiga tayyorlash – maktabgacha ta`lim muassasasi pedagoglarining mahorati, bilimi va tajribasiga bog`liq. Buning uchun har bir pedagog xodim tinimsiz izlanishi va o`rganishi lozim.

Maktabgacha ta`lim muassasasida ta`lim-tarbiya jarayonini rejalashtirish tarbiyachidan tegishli tayyorgarlikni talab etadigan ancha murakkab ishdir, tarbiyachi bolalarning psixologik-fiziologik rivojlanish darajasini, “Maktabgacha ta`limga qo`yiladigan davlat talablari”ni, hamda u asosida yaratilgan ta`lim- tarbiya dasturini yaxshi bilishi kerak. Reja tarbiyachiga dastur talablarini bir yilga bir tekisda taqsimlashga yordam beradi hamda ta`lim-tarbiya berish va tarbiyalashning usullarini oldindan o`ylab olish, maqsadni aniqroq ko`rish imkonini beradi. Reja bo`lsa, tarbiyachi bugun nima vazifa bilan shug`ullanish va kelgusidagi vazifalarni biladi.

Ta`lim tarbiyaviy ish rejasi tarbiyachi tomonidan tuziladi. Reja oy boshlanishidan besh kun avval metodistga tasdiqlash uchun beriladi. O`zbekiston Respublikasi Xalq ta`limi vazirligi Maktabgacha ta`lim

muassasalari xodimlarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish Respublika o`quv metodika Markazi tomonidan tavsiya etilgan maktabgacha ta`lim muassasasi tarbiyachisining bir o`quv yiliga mo`ljallangan ta`lim-tarbiyaviy ish rejasi tarbiyachining faoliyatini bir oz yengillashtiradi.

Jumladan: har oy uchun istiqbol reja, ota-onalar bilan ishlash, madaniy gigienik ko`nikmalar, o`yin faoliyati, ko`ngil ochar soatlarini yoritish, tarbiyachining oy davomida o`z oldiga qo`ygan rejalari, ertalabki badan tarbiya mashqlarini rejalashtirish uchun tayyor varaqalar tayyorlanadi;

Fiziologiya, gigiena, psixologiya, pedagogika sohasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar natijasida bolalar bog`chalarida kichkintoylar hayotini tashkil etishning quyidagi tamoyillari ishlab chiqildi:

1. Har bir yosh guruhida bolalarni jamoatchilik ruhida tarbiyalash va ularning har tomonlama rivojlanishini ta`minlaydigan bir xil shart-sharoitlar yaratish.
2. Bolalarni yosh guruhlariga taqsimlashda har bir guruhga faqat bir xil yoshdagi bolalarni tanlash va shunga qarab ta`lim-tarbiya jarayonini tashkil etish.
3. Bolalarning har xil faoliyat bilan shug`ulla-nishlari va bir-birlari bilan muloqotga kirisha olishlari uchun zarur bo`lgan moddiy muhitni yaratish. Buning uchun guruh xonasi va maydonchani gigienik, pedagogik,estetik talablar darajasida kerakli asbob-anjomlar bilan ta`minlash.
4. Bolalarning yoshiga mos kun tartibiga rioya qilish va uning barqarorligini ta`minlash.
5. Bolalar shaxsini shakllantiradigan faoliyat turlarini tashkil etish va bu faoliyatlar uchun kun tartibidan ma`lum vaqt ajratish.

Bolalarning har xil faoliyatlarini ilmiy asoslangan tamoyillar asosida almaigirib borish bolalar bog`chasining har xil yosh guruhlarida bolalar hayotini to`g`ri tashkil etishni ta`minlaydi.

Bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta`minlashga qaratilgan pedagogik jarayon murakkab va rang-barangdir. Tarbiya masalalari ta`lim-tarbiya ishining tashkiliy shakllari, bolalar faoliyatining har xil turlari: mashg`ulotlarda ta`lim berish orqali, ijodiy va qoidal o`yinlar, bolalarning mustaqil faoliyati, ularning o`z mehnati va kattalar mehnati bilan tanishtirish, o`z-o`ziga xizmat qilish, sayrlar, gigienik tadbirlar orqali amalga oshiriladi. Ta`lim-tarbiya ishlarini muvaffaqiyatli amalga oshirish bolalar bog`chasidagi pedagogik jarayonning har bir faoliyat turini to`g`ri tashkil etishga bog`liqsir. Bolalar bog`chasining pedagogik jarayonida ta`lim muhim ahamiyat kasb etadi va kundalik hayot, o`yin, mehnat, mashg`ulotlar orqali amalga oshiriladi.

Mashg`ulotda ta`lim va tarbiya vazifalari hal etiladi. Bolalar tevarakatrofdagi hayot va tabiat bilan tanishish, nutq o`stirish, savod o`rgatish, matematika, jismoniy madaniyat, tasviriy faoliyat, musiqa bo`yicha eng oddiy tasavvur va bilimlarni, malaka hamda ko`nikma sistemasini egallab oladilar. Bolalar egallab olishlari kerak bo`lgan bilim, malaka va ko`nikmalar bolalar bog`chasi dasturida belgilab berilgan bo`lib, u bolalarning umumiy rivojlanishi

va ularni maktab ta'limiga tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Mashg'ulotlarda ta'lim berish didaktika tamoyillari asosida bolalarning yosh va o'ziga xos xususiyatlarini e'tiborga olib, ma'lum izchilikda olib boriladi, mazmuni sekin-asta murakkablashtirib boriladi. Natijada, u rivojlantiruvchi va tarbiyalovchi xususiyatga ega bo'ladi. Dasturda har bir yosh guruhida hafta davomida o'tkaziladigan mashg'ulotlar soni va har bir mashg'ulot qancha davom etishi belgilab qo'yilgan. Tarbiyachi mana shunga asoslanib, o'zining haftalik mashg'ulotlar jadvalini tuzadi, bu ta'limning hamma bo'limlari bo'yicha belgilangan ta'lim-tarbiya ishlarini to'g'ri taqsimlash va bir xilda amalga oshirishga imkon yaratadi.

Mashg'ulotlar jadvalini tuzishda quyidagi talablarga rioya qilish kerak: Dasturning hamma bo'limlari bo'yicha mashg'ulotlarni haftaga teng taqsimlash.

1. Haftaning birinchi va oxirgi kuniga osonroq mashg'ulotlar qo'yiladi.
2. Haftaning seshanba, chorshanba va payshanba kunlarida bolalardagi aqyaliy faoliyat tezlashadi, shuning uchun bu kunlarga murakkabroq ishlar rejalashtiriladi.
3. Kun davomida birinchi bo'lib bolalardan aqliy zo'r berishni ko'proq talab etadigan, kam harakatli mashg'ulotlar rejalashtiriladi (tevarak-atrofdagi hayot va tabiat bilan tanishtirish, ona tili, matematika). Tasviriy faoliyat, jismoniy tarbiya, musiqa va shunga o'xshash mashg'ulotlar keyinroqqa rejalashtiriladi.
4. Kun davomida mashg'ulotlar quyidagicha tartibda almashtirib boriladi: matematika va jismoniy tarbiya, ona tili va tasviriy faoliyat va h.k.
5. Mashg'ulotlarni bunday taqsimlash bolalarning dastur materialini engilroq o'zlashtirib olishiga imkon yaratadi.

Kun davomida bir necha marta: ertalabki qabul vaqtida, ertalabki va kechki sayrda bolalarning mustaqil faoliyatlari tashkil etiladi. Bolalar o'zlariga tanish bo'lgan didaktik va harakatli o'yinlarni o'ynaydilar, xohlagan rasmlarini chizadilar, xohlagan narsalarini yasaydilar, kitoblar, rasmlarni tomosha qiladilar, xohlagan badiiy asarlarini tinglaydilar.

Bolalarning mustaqil faoliyati ular uchun dam olish soati hisoblanadi, ammo ish bilan bir vaqtda bolalarning o'z-o'zini tashkil eta bilish qobiliyati o'sishiga, xulq madaniyati irodaviy sifatlarning tarbiyalanishiga, jamoa munosabatlarining shakllanishiga yordam beradi. U har xil faoliyatlarda bolalardagi o'ziga xos ijodkorlikning rivojlanishiga keng imkoniyat yaratadi. SHuning uchun bolalarning mustaqil faoliyatiga ham tarbiyachining rahbarlik qilishi talab etiladi: chunki xohlagan ishi bilan shug'ullanishiga imkon yaratish, kerakli material va asbob-uskunalar bilan ta'minlashda, tarbiyachining maslahati lozim bo'ladi.

Kun davomida sistemali ravishda mehnat faoliyati tashkil etilib, bolalar kattalarning mehnati bilan tanishtirib boriladi. Bu ish mashg'ulotlarda, ekskursiyalarda, maqsadli sayrlarda, bolalarning kattalar bilan birgalikdagi mehnati davomida amalga oshiriladi. Bunda bolalarning asosiy e'tibori mehnatning insonlar uchun foydasiga, uning xilma-xilligiga, ishlayotganlarning axloqiy munosabatlariga qaratiladi. Bolalarning

ovqatlanishi, mashg'ulotga tayyorlanishi, tabiat burchagida navbatchi vazifasini bajarish ularda topshiriqqa nisbatan javobgarlik hissini rivojlantiradi, shu bilan birga ijtimoiy his va munosabatlarni shakllantiradi. Bolalar hayoti kunning birinchi va ikkinchi yarmidagi kun tartibiga binoan tashkil etiladi. Buning uchun hamma zarur shart-sharoitlarni yaratish zarur. Kichkina guruh bolalarning ko'p vaqti guruh xonasida o'tadi. Yaxshi jihozlangan xona, o'yinchoq va qo'llanmalarni to'g'ri tanlash bolalarning to'laqonli hayot kechirishining asosiy sharti hisoblanadi. Guruh xonasidagi o'yinchoqlar bu yoshdagi bolalarning 2—3 ta bo'lib o'ynashlarini e'tiborga olib joylashtirilishi, bir qancha o'yinlar uchun o'yinchoq burchagi tashkil etilishi, unda yana qurilish materiallari, harakatlanuvchi o'yinchoqlar ham bo'lishi kerak, qolgan o'yinchoqlar, rasmlar, shkaflarga bolalar bemalol oladigan qilib joylashtirilishi lozim. Xonada bolalarning polda mashina, aravachalarni bemalol yurgiza olishlari va yirik qurilish materiallari bilan o'ynashlari uchun ham joy ajratilishi kerak, harakatlarni rivojlantiruvchi jihozlar binoning maxsus xonalarida saqlanadi va jismoniy tarbiya mashg'ulotlaridagina olib chiqiladi.

Maydonchaga qum yashiklari, bolalarning sakrashlari, tirmashib chiqishlari uchun kerakli jihozlar, qorda, muzda uchishlari uchun chanalar qo'yiladi.

Kichik guruh. Moddiy muhit ikkinchi guruh bolalari uchun \am xuddi birinchi kichik guruhnikidek tashkil etiladi. Bundan tashqari, kuzatish va mehnat uchun tabiat burchagiga akvariumda baliq, to'rlarda qushlar va mayda hayvonlar joylashtiriladi. Guruh xonasidan kitob javoni uchun joy ajratiladi. Bog'cha maydonchasida sport o'yinlari bilan shug'ullanish uchun maxsus joy bo'ladi, u kerakli anjomlar bilan jihozlab qo'yiladi.

O'rta guruh. Guruhsa uxlash xonasi, hojatxona va echinish xonasi bo'lishi kerak. Guruh xonasi bir necha bo'limdan iborat bo'lishi kerak. Birinchi o'yin bo'limida qo'g'irchoqpar hamda kerakli narsalar joylashtirilgan shkaf bo'ladi. Ikkinchi o'yin bo'limida qurilish materiallari qo'yiladigan shkaf va ular bilan o'ynash uchun joy ajratiladi. Shu xonaning yana bir qismida bolalarning badiiy faoliyat bilan mustaqil shug'ullanishlari uchun kerakli materiallar qo'yiladi. Kitob burchagi va stol usti bosma o'yini bilan shug'ullanishlari uchun o'yin burchagida tinchroq joyni ajratish kerak. Tabiat burchagini derazalarga yaqinroqqa joylashtirgan ma'qul. Xona amaliy san'at asarlari va ko'kalamzorlashtiruvchi o'simliklar bilan bezatiladi.

Maydoncha boshqa maydonchalardan yashil, manzarali o'simliklar bilan to'silib, jismoniy mashqlar va sport o'yinlar uchun kerakli asboblar bilan jihozlanadi.

Katta guruh. O'yin bo'limlari bolalarning yoshiga mos holda o'rta guruh xonasi kabi jihozlanadi. Guruh xonasida yana mashg'ulot o'tkaziladigan bo'lim ajratiladi va u erga tarbiyachining stoli, ekran, shkaf, taxta joylashtiriladi. Bolalarning mustaqil o'ynashlari uchun hamma kerakli materiallar (stollar, o'yinchoqlar solingan qutichalar, vitrina shkafi, tokchalar va boshqalar) bo'lishi lozim. Tabiat burchagi, qo'l mehnati bilan

shug`ullanadigan burchak, kitob burchagi, tasviriy faoliyat burchaklari bo`lishi kerak.

Tayyorlov guruhi. Bu erdagi mashg`ulot o`tkaziladigan bo`limda katga guruhsagi singari bolalar uchun ikki kishilik stollar qo`yiladi. Guruh xonasidagi jihozlar zarurat tufayli shug`ullanganda o`yinga joy bo`shatish maqsadida boshqa tomonga- surib qo`yadigan qilib joylashtiriladi. Maydonchada sport o`yinlari va har xil o`yin uchun joy ajratiladi, gulxona va poliz tashkil etilib, u erda bolalar o`zlari gul va sabzavotlarni etishtiradilar.

Bolalar hayotini tashkil etishga qo`yiladigan talablar. Kunning birinchi yarmida bolalar hayotini tashkil etish. Bolalarning bog`chada 9—12 soat bo`lishi kun tartibida belgilab qo`yilgan. Bunda ertalabki qabul muhim rol o`ynaydi. Tarbiyachi bolalarning bog`chadagi vakti qiziqarli, sermazmun o`tishini ta`minlaydi.

Shunday qilib, kun davomida bolalar hayotini tashkil etishdagi talablar quyidagicha:

1. Bolalarning hamma faoliyat turlari bilan shug`ullanishlari uchun shart-sharoitlar yaratish.
2. Har bir yosh guruhida faoliyat turlarini almashtirib borish.
3. Bolalarning harakat faolligini etarlicha ta`minlash.
4. Mashg`ulot, o`yin, mehnat, maishiy faoliyat o`rtasida bog`liqlik o`rnatish.
5. Bolalarning olgan bilim, malaka, ko`nikmalarini mustaqil faoliyatlarida qo`llay olishga o`rgatish.
6. Bolani faol bo`lishga, har doim biron narsa bilan mashg`ul bo`lishga o`rgatish.
7. Har bir bolani ijodiy qobiliyatlari, xohish va qiziqishlarini diqqat bilan kuzatib borish va uning yanada rivojlanishi uchun shart-sharoit yaratish.
8. Bolalarning butun faoliyatiga tarbiyachining rahbarligi.
9. Kun tartibiga qat`iy rioya qilish.

I bob yuzasidan xulosa

Yuqoridq ko`rsatib o`tilan ma`lumotlardan shunday xulosa qilishimiz mumkinki, maktabgacha ta`lim muassasasida ta`lim-tarbiya jarayonini rejalashtirish tarbiyachidan tegishli tayyorgarlikni talab etadigan ancha murakkab ishdir, tarbiyachi bolalarning psixologik-fiziologik rivojlanish darajasini, "Maktabgacha ta`limga qo`yiladigan davlat talablari"ni, hamda u asosida yaratilgan ta`lim- tarbiya dasturini yaxshi bilishi kerak. Reja tarbiyachiga dastur talablarini bir yilga bir tekisda taqsimlashga yordam beradi hamda ta`lim-tarbiya berish va tarbiyalashning usullarini oldindan o`ylab olish, maqsadni aniqroq ko`rish imkonini beradi. Reja bo`lsa, tarbiyachi bugun nima vazifa bilan shug`ullanish va kelgusidagi vazifalarni bajarishga imkon yaratadi.

II BOB

MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASALARIDA TA'LIM-TARBIYAVIY ISHNI REJALASHTIRISH VA HISOBGA OLISHNING AMALIY SHART- SHAROITLARI

II.1.Rejalashtirishga qo`yiladigan talablar

Reja tarbiya va ta'limiy ishlar vazifalarini, faoliyat va ularni tashkiliy usullarining asosiy turlarini, qo`yilgan masalalarni ma'lum vaqt orasida hal etish vosita, tabiati, bolalarning tarbiya tomonidan uyushtirilgan faoliyatini ularning mustaqil faoliyatlari jamoa, hamkorlikdagi, yakka faoliyat bilan birikish va shu kabilar nazarda tutiladi. Shunday qilib, pedagogik jarayonni yagona bir butun sifatida tashkil etish vazifasi rejalashtirishda etakchi hisoblanadi.

Rejalashtirishning bu vazifalarini amalga oshirilishi pedagogik jarayonda uyushganlik va rejalangan tabiatini kasb etadi. Pedagoglarning ishlarini maqsadga yo`llanganroq va natijaliroq qiladi, bolalarni har tomonlama tarbiyalanish va rivojlantirishlarini ta'minlaydi.

Bolalar bog`chasida pedagogik ishni rejalashtirish maktabgacha tarbiya muassalarining tarbiyaviy ishida umumiy maqsadga erishishda yordam beradigan bir qator talablarni bajarishi kerak.

1.Rejalashtirish bolalar bilan olib boriladigan ta'lim-tarbiyaviy ishning g`oyaviy yo`llanganligini ta'minlashi kerak. Bolalar turmushining mazmuni, bolalarni uyushtirish shakllari, o`qitish mazmuni, bolalarga ta'sir ko`rsatish metod va usullari o`sib kelayotgan avlodni tarbiyalash maqsadlariga ko`ra tanlanadi. Rejada birinchi navbatda har bir bola shaxsining ma'naviy yo`nalganligi, uning faolligi va mustaqilligini shakllantirish, vatanparvarlik va baynalmilalchilik, jamoatchilik, inson tabiatining insonparvarlik xususiyatlarini tarbiyalash, bolalar tomonidan xulq-atvorning ma'naviy norma, qoida va odatlarini egallanishi nazarda tutiladi. Bu vazifalarni bajarish xalk hayoti bilan bog`langan holda yanada ro`yobga chiqariladi. Bu aloqa bolalarga Vatanimizning ijtimoiy hayotidagi hodisa va voqealarni, ijtimoiy-siyosiy va mehnat bayramlarini, kishilar turmushi va mehnatini ularga tushunarli yo`sinda tanishtirish orqali amalga oshiriladi.

2.Rejalashtirish pedagogik jarayonni yaxlit tashkil etishga: bolalar jamoasi va ayrim bolalarni tarbiyalash vazifalarini aniqlashtirishga, bolalarning yoshlari va vazifalariga ko`ra pedagogik ta'sir mazmuni va usullarini tanlashga; bolalar hayoti, faoliyat turlari shakllaridan foydalanishga yo`llangan bo`lishi kerak.

Rejada bolalar bilan ishlashning jamoa (yalpi va guruh) va yakka tartibdadagi shakllari nazarda tutiladi.

3. Tarbiyaviy ishni rejalashtirish ta'lim tarbiyaning asosiy printsiplariga rioya qilinishini nazarda tutmog'i kerak. Rejada ta'lim mazmuni, bolalar faoliyatini uyushtirish shakllari, ularga rahbarlik usullari, ta'lim va tarbiya metodlarini asta-sekin murakkablashtirilishi aks ettiriladi.

Bolalarning yutuqlarini hisobga olib, tarbiyachi ularni bilimlarining yangi mazmuni, harakat usullari, faoliyatni va ularni birikmalarini tashkil etishning yangi shakllarini egallashga asta-sekin olib o'tishni rejalashtiradi.

Reja ishning muntazamligini-ishning ayrim tur va shakllari o'rtasida aloqa o'rnatishni ta'minlashi kerak. Masalan, mashg'ulotlar tarbiyachining bolalar bilan kundalik ishi o'rtasida hamda mashg'ulot, o'yin va bolalar mehnati o'rtasida hamda aloqa o'rnatish muhimdir. Aloqalarning mavjudligi bilim, malaka va ko'nikmalar sistemasini, xatti-harakat vositalari va atrof-muhitga munosabatini shakllantirishni ta'minlaydi.

4. Reja faoliyat uchun dastur bo'limi va asosli bo'lishi kerak. Rejaning asosligiga bolalar jamoasi va ayrim bolalarning rivojlanish darajalarini hisobga olib qo'yilgan aniq vazifalar orqali erishiladi. Eng avvalo "Bolalar bog'chasi ta'lim-tarbiya dasturi talablari: oldingi ish davomida egallangan bilim, malaka va ko'nikmalar mazmuni va darajasi, bolalarning ma'naviy tarbiyalanganlik darajasi, bolalar faoliyati asosiy turlarining mazmuni va shu kabilarning bajarilishi darajasi hisobga olishi kerak. Bolalarning hamkorligidagi faoliyat uchun uyusha olish ko'nikmalari rejalashtirishda alohida hisobga olsa, haqiqiy va asosli bo'ladi.

Rejaning asosligida joriy ijtimoiy hodisalar, katta yoshlilar mehnati va turmushining xususiyatlari, tabiiy, atrof muhit va tabiyatdagi mavsumiy o'zgarishlarning hisobga olinishi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

4- Ta'limiy ishlarni rejalashtirish.

Bolalar bog'chasida ta'limiy ishni tashkil etishning asosiy shakli mashg'ulotdir. Bunda o'qitish ta'limiy ish masalalari, voqeylikning turli sohalari haqidagi bilimlarni, aqliy malakalar va ko'nikmalarni, o'quv faoliyati, bolalar nutqini o'stirishning oddiy asoslari va shu kabilarni hal etishning asosiy vositasi xisoblanadi.

Ta'limiy ish mashg'ulotdan tashqarida: kundalik turmush, o'yin mehnatda ham davom ettiriladi. Kunning turli vaqtlarida (ertalab, sayrda) tarbiyachi tabiat va ijtimoiy haytining turli hodisalarini kuzatishni tashkil etadi.

Bu kuzatishlar ham rejalashtiriladi. Ular butun guruh bolalari bilan yalpisiga, bolalarning, kichik guruhlari bilan va yakka tartibda o'tkaziladi.

Tarbiyachi mashg'ulotdan tashqari bilimning u yoki bu bo'limlariga doir ayrim bolalar yoki bolalarning kichik guruhlari bilan ta'limiy ishni

rejalashtiradi. Va tashkil qiladi. Bu maqsadda didaktik o`yinlar, didaktik materialli mashqlar (masalan, nutqning tovush madaniyatiga doir, matematik tasavvurlarini rivojlantirishga oid ish va boshqalar) dan foydalaniladi.

Shunday qilib, rejada bolalar bilan ta'limiy ishning mazmuni ham, uni tashkil qilish shakllari ham aks etadi.

5- Xulq-atvor va madaniy-gigienik malakalarni tarbiyalash ishini rejalashtirish.

Shaxsning ma'naviy fazilatlarini shakllantirish bolalar bilan bo`ladigan butun ta'lim-tarbiyaviy ish jarayonida: mashg`ulotlar, o`yinlar mehnat va shu kabilarda hal qilinadi. Shuning uchun ma'naviy tarbiya ishining mustaqil bo`limi sifatida rejalashtirilmaydi. Bu ishning vazifa, mazmun va metodlari bolalarning asosiy faoliyat turlariga rahbarlikni rejalashtirishda ochib beriladi. Ammo xulq-atvor mamlakatlarini shakllantirish (masalan, atrofdagi, kishilarga muloyim va g`amxo`r munosabat, narsalarga tartibli va tejamkorlik munosabati, madaniy-gigienik malakalar, o`yin kitob burchaklarida tozalik va tartibni saqlash malakalari, o`ziga-o`zi xizmat ko`rsatish malakalari va shu kabilar) bolalarning ma'lum harakat usullarini egallab olishlarini nazarda tutadi. Mamlakatlarni tarbiyalash bevosita ta'sir usullari: harakat usullarini ko`rsatish, mashq qilishlar, ya'ni o`rgatish odatlantirish orqali amalga oshiriladi, shuning uchun madaniy-gigienik malaka va madaniy xulq-atvor malakalarini rejalashtirish mumkin va lozim. Malakalar hajmi, ularni shakllantirish izchilligi shuningdek, tarbiyachi foydalangan o`rgatish usullari rejalashtiriladi.

Malakalarni shakllantirish-uzoq davom etadigan jarayon. Shunga ko`ra ayni bir vazifalar ko`p karra takrorlanishi mumkin. Madaniy xulq-atvor malakalarini egallashda bolalar jiddiy o`ziga xos alohida farqlarni namoyon qiladilar, shuning uchun rejada bolalar bilan yakka tartibda ishlash ham nazarda tutiladi.

6- Bolalar o`yinlarini boshqarishni rivojlantirish.

Bolalarning ijodiy syujetli-rolli o`yinlariga rahbarlikni to`g`ri rejalashtirish uchun tarbiyachi bolalarning yaxshi ko`rgan o`yinlariniya. ularning mazmuni, bolalarning o`yinda qanday birlashishlarini (kim kimga qo`shiladi va qanday o`yinlarni o`ynaydi), bolalarning o`yinda qanchalik mustaqilliklarini, qanday o`yinchoqlarni avzal ko`rishlarini, yoshdan-yoshga bolalarning o`yinlari qanday rivojlanishi (mazmuni qanday o`zgarishi va boyishi, o`yinda bolalar xulq-atvorining murakkablashishi, ularning mustaqilligining ortishi) bilishi kerak. Mazkur guruh bolalarining o`yinlarini har tomonlama o`rganish juda muhim, chunki bolalarning o`yin faoliyatlari emas, balki tarbiyachining unga rahbarlik qilishiga oid pedagoglik faoliyati rejalashtirilishi lozim. Tarbiyachi o`zining o`yinlariga rahbarligini

rejalashtirar ekan, o`yinda bola mustaqilligini saqlash va rivojlantirishga harakat qilish kerak.

Rejada bolalarning ijodiy o`yinlariga rahbarlikning asosiy usullari ham nazarda tutilishi kerak. Eng avvalo bolalar o`yinlariga bilvosita ta'sir ko`rsatish usullari: bolalarning o`yin mazmuniga aloqador bilimlarini kengaytirish, o`yin materiallarini kiritish ba'zan esa uni bolalar bilan tayyorlashni rejalashtirilishi mumkin. Bolalarning atrofdagi hayot haqidagi bilimlarini kengaytirish, bilimlar sistemasi orqali amalga oshiriladi. Ammo buning uchun tabiyachi mashg`ulotdan boshqa paytda ham imkoniyat bor: sayrlar va o`yin chog`ida hamda bo`sh vaqtlarda. O`yin xonasidagi o`yinchoqlardan bolalar mustaqil foydalanadilar. Yangi o`yinchoqlarni ko`pincha ular o`yin mazmunini boyitish mumkin bo`lgan hollarda kiritadilar.

O`yin-dramalashtirishni rejalashtirishda bolalarga dramalashtirish mo`ljallanayotgan badiiy asarni oldindan tanishtirish, so`ngra qayta o`qish, qahramon nomidan hikoya qilish va shu kabilar shazarda tutiladi. Kostyum, dekoratsiyalarining murakkab bo`lmagan tarkiblarini tayyorlash, so`ngra o`yinning o`zini o`tkazishni ham kechki soatlarga mo`ljallash maqsadga muvofiqdir, o`yin-dramalashtirish ko`p karra takrorlanadi: u boshqa guruhlar bolalariga, ota-onalarga ko`rsatilishi, bayram stsenariysiga kiritilishi mumkin.

Kun davomida tarbiyachi xilma-xil harakatli va didaktik o`yinlarni uyushtiradi, ularga rahbarlikni ham rejalashtiradi. Reja didaktik o`yinlaridan ularning mazmuni, hoidalari va aqliy vazifalari tabiatiga ko`ra foydalanish izchilligini nazarda tutish kerak.

7- Bolalarning mehnat faoliyatlarini rejalashtirish.

Bolalar mehnat faoliyatlarini uni tashkil etish shakllariga doir rejalashtirish ma'quldir.

Mehnatni tashkil etish shakli sifatida barcha guruhlarda topshiriqlardan foydalaniladi. O`z mazmuniga ko`ra topshiriqlar turlicha bo`lishi mumkin. Tarbiyachining ish rejasida yangi tonshiriq mazmunini qayd etish, so`ngra uni bajarishga jalb etiladigan bolalar ismlarini ko`rsatish maqsadga muvofiqdir. Bu tarbiyachiga mazkur topshiriq bilan barcha tarbiyalanuvchilarni qamrab olish va ularni kerakli mehnat topshiriqlarini bajarishga o`rganish, barcha bolalarning qo`lidan keladigan bo`lib borishga ko`ra tarbiyachi o`zining alohida e'tiboriga muhtoj bo`lgan bolalarning ismlarinigina ko`rsatib beradi.

Bolalar navbatchiligiga rahbarlikni rejalashtirar ekan, tarbiyachi mehnat hajmi va mazmunini, o`zi bolalarga navbatchilarning vazifalarini tanishtirishda foydalanadigan jihoz, metod va usullarni ko`rsatadi.

Keyinchalik navbatchilik ishiga rahbarlik rejada mehnat mazmuni murakkablashgan, navbatchilikka jalb qilinayotgan bolalar tarbiyachining alohida e'tiboriga muhtoj bo`lgan hollarda ko`rsatiladi. Vaqti-vaqtida

navbatchilik bolalarning birlaridan ikkinchilariga topshirilayotgan vaqtda (katta guruhda) bolalar bilan suhbat rejalashtiriladi.

Rejada bollalarning jamoa shaklidagi mehnatlarini tashkil qilish mazmuni va tarkibi ko`rsatiladi. Zarur jihozlar belgilanadi va joylashtiriladi.

8- Bolalar bog`chasida bayramlarni rejalashtirish.

Inqilobiy sanalar va mamlakat hayotining muhim hodisalari bilan bog`langan bayramlari bollar bog`chasida bolalarda Vatanga muhabbat, baynalmilalchi xislatini tarbiyalash, ularga xalqning jangovar va mehnat an'alarini tanishtirish maqsadlarida nishonlanadi.

Bayramlar tarbiyaning muhim vositasi sifatida puxta rejalashtirilishi lozim. Rejada muassasaning butun jamoasi, shu jumladan bolalarning ham tayyorgarliklari aks ettiriladi.

2- Rejalashtirish vazifalari.

Reja tarbiya va ta'limiy ishlar vazifalarini, faoliyat va ularni tashkiliy usullarining asosiy turlarini, qo`yilgan masalalarni ma'lum vaqt orasida hal etish vosita, tabiati, bolalarning tarbiya tomonidan uyushtirilgan faoliyatini ularning mustaqil faoliyatlari jamoa, hamkorlikdagi, yakka faoliyat bilan birikish va shu kabilar nazarda tutiladi. Shunday qilib, pedagogik jarayonni yagona bir butun sifatida tashkil etish vazifasi rejalashtirishda etakchi hisoblanadi.

Rejalashtirishning bu vazifalarini amalga oshirilishi pedagogik jarayonda uyushganlik va rejalangan tabiatini kasb etadi. Pedagoglarning ishlarini maqsadga yo`llanganroq va natijaliroq qiladi, bolalarni har tomonlama tarbiyalanish va rivojlantirishlarini ta'minlaydi.

3- Rejalashtirishga qo`yiladigan talablar.

Bolalar bog`chasida pedagogik ishni rejalashtirish maktabgacha tarbiya muassalarining tarbiyaviy ishida umumiy maqsadga erishishda yordam beradigan bir qator talablarni bajarishi kerak.

1.Rejalashtirish bolalar bilan olib boriladigan ta'lim-tarbiyaviy ishning g`oyaviy yo`llanganligini ta'minlashi kerak. Bolalar turmushining mazmuni, bolalarni uyushtirish shakllari, o`qitish mazmuni, bolalarga ta'sir ko`rsatish metod va usullari o`sib kelayotgan avlodni tarbiyalash maqsadlariga ko`ra tanlanadi. Rejada birinchi navbatda har bir bola shaxsining ma'naviy yo`nalganligi, uning faolligi va mustaqilligini shakllantirish, vatanparvarlik va baynalmilalchilik, jamoatchilik, inson tabiatining insonparvarlik xususiyatlarini tarbiyalash, bolalar tomonidan xulq-atvorning ma'naviy norma, qoida va odatlarini egallanishi nazarda tutiladi. Bu vazifalarni bajarish xalk hayoti bilan bog`langan holda yanada ro`yobga chiqariladi. Bu aloqa bolalarga Vatanimizning ijtimoiy hayotidagi hodisa va voqealarni, ijtimoiy-siyosiy va mehnat bayramlarini, kishilar turmushi va mehnatini ularga tushunarli yo`sinda tanishtirish orqali amalga oshiriladi.

2. Rejalashtirish pedagogik jarayonni yaxlit tashkil etishga: bolalar jamoasi va ayrim bolalarni tarbiyalash vazifalarini aniqlashtirishga, bolalarning yoshlari va vazifalariga ko'ra pedagogik ta'sir mazmuni va usullarini tanlashga; bolalar hayoti, faoliyat turlari shakllaridan foydalanishga yo'llangan bo'lishi kerak.

Rejada bolalar bilan ishlashning jamoa (yalpi va guruh) va yakka tartibdagi shakllari nazarda tutiladi.

3. Tarbiyaviy ishni rejalashtirish ta'lim tarbiyaning asosiy printsiplariga rioya qilinishini nazarda tutmog'i kerak. Rejada ta'lim mazmuni, bolalar faoliyatini uyushtirish shakllari, ularga rahbarlik usullari, ta'lim va tarbiya metodlarini asta-sekin murakkablashtirilishi aks ettiriladi.

Bolalarning yutuqlarini hisobga olib, tarbiyachi ularni bilimlarining yangi mazmuni, harakat usullari, faoliyatni va ularni birikmalarini tashkil etishning yangi shakllarini egallashga asta-sekin olib o'tishni rejalashtiradi.

Reja ishning muntazamligini-ishning ayrim tur va shakllari o'rtasida aloqa o'rnatishni ta'minlashi kerak. Masalan, mashg'ulotlar tarbiyachining bolalar bilan kundalik ishi o'rtasida hamda mashg'ulot, o'yin va bolalar mehnati o'rtasida hamda aloqa o'rnatish muhimdir. Aloqalarning mavjudligi bilim, malaka va ko'nikmalar sistemasini, xatti-harakat vositalari va atrof-muhitga munosabatini shakllantirishni ta'minlaydi.

4. Reja faoliyat uchun dastur bo'limi va asosli bo'lishi kerak. Rejaning asosligiga bolalar jamoasi va ayrim bolalarning rivojlanish darajalarini hisobga olib qo'yilgan aniq vazifalar orqali erishiladi. Eng avvalo «Bolalar bog'chasi ta'lim-tarbiya dasturi talablari: oldingi ish davomida egallangan bilim, malaka va ko'nikmalar mazmuni va darajasi, bolalarning ma'naviy tarbiyalanganlik darajasi, bolalar faoliyati asosiy turlarining mazmuni va shu kabilarning bajarilishi darajasi hisobga olishi kerak. Bolalarning hamkorligidagi faoliyat uchun uyusha olish ko'nikmalari rejalashtirishda alohida hisobga olsa, haqiqiy va asosli bo'ladi.

Rejaning asosligida joriy ijtimoiy hodisalar, katta yoshlilar mehnati va turmushining xususiyatlari, tabiiy, atrof muhit va tabiatdagi mavsumiy o'zgarishlarning hisobga olinishi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

4- Ta'limiy ishlarni rejalashtirish.

Bolalar bog'chasida ta'limiy ishni tashkil etishning asosiy shakli mashg'ulotdir. Bunda o'qitish ta'limiy ish masalalari, voqeylikning turli sohalari haqidagi bilimlarni, aqliy malakalar va ko'nikmalarni, o'quv faoliyati, bolalar nutqini o'stirishning oddiy asoslari va shu kabilarni hal etishning asosiy vositasi xisoblanadi.

Ta'limiy ish mashg'ulotdan tashqarida: kundalik turmush, o'yin mehnatda ham davom ettiriladi. Kunning turli vaqtlarida (ertalab, sayrda) tarbiyachi tabiat va ijtimoiy haytining turli hodisalarini kuzatishni tashkil etadi.

Bu kuzatishlar ham rejalashtiriladi. Ular butun guruh bolalari bilan yalpisiga, bolalarning, kichik guruhlari bilan va yakka tartibda o'tkaziladi.

Tarbiyachi mashg'ulotdan tashqari bilimning u yoki bu bo'limlariga doir ayrim bolalar yoki bolalarning kichik guruhlari bilan ta'limiy ishni

rejalashtiradi. Va tashkil qiladi. Bu maqsadda didaktik o`yinlar, didaktik materialli mashqlar (masalan, nutqning tovush madaniyatiga doir, matematik tasavvurlarini rivojlantirishga oid ish va boshqalar) dan foydalaniladi.

Shunday qilib, rejada bolalar bilan ta'limiy ishning mazmuni ham, uni tashkil qilish shakllari ham aks etadi.

5- Xulq-atvor va madaniy-gigienik malakalarni tarbiyalash ishini rejalashtirish.

Shaxsning ma'naviy fazilatlarini shakllantirish bolalar bilan bo`ladigan butun ta'lim-tarbiyaviy ish jarayonida: mashg`ulotlar, o`yinlar mehnat va shu kabilarda hal qilinadi. Shuning uchun ma'naviy tarbiya ishining mustaqil bo`limi sifatida rejalashtirilmaydi. Bu ishning vazifa, mazmun va metodlari bolalarning asosiy faoliyat turlariga rahbarlikni rejalashtirishda ochib beriladi. Ammo xulq-atvor mamlakatlarini shakllantirish (masalan, atrofdagi, kishilarga muloyim va g`amxo`r munosabat, narsalarga tartibli va tejamkorlik munosabati, madaniy-gigienik malakalar, o`yin kitob burchaklarida tozalik va tartibni saqlash malakalari, o`ziga-o`zi xizmat ko`rsatish malakalari va shu kabilar) bolalarning ma'lum harakat usullarini egallab olishlarini nazarda tutadi. Mamlakatlarni tarbiyalash bevosita ta'sir usullari: harakat usullarini ko`rsatish, mashq qilishlar, ya'ni o`rgatish odatlantirish orqali amalga oshiriladi, shuning uchun madaniy-gigienik malaka va madaniy xulq-atvor malakalarini rejalashtirish mumkin va lozim. Malakalar hajmi, ularni shakllantirish izchilligi shuningdek, tarbiyachi foydalangan o`rgatish usullari rejalashtiriladi.

Malakalarni shakllantirish-uzoq davom etadigan jarayon. Shunga ko`ra ayni bir vazifalar ko`p karra takrorlanishi mumkin. Madaniy xulq-atvor malakalarini egallashda bolalar jiddiy o`ziga xos alohida farqlarni namoyon qiladilar, shuning uchun rejada bolalar bilan yakka tartibda ishlash ham nazarda tutiladi.

6- Bolalar o`yinlarini boshqarishni rivojlantirish.

Bolalarning ijodiy syujetli-rolli o`yinlariga rahbarlikni to`g`ri rejalashtirish uchun tarbiyachi bolalarning yaxshi ko`rgan o`yinlariniya. ularning mazmuni, bolalarning o`yinda qanday birlashishlarini (kim kimga qo`shiladi va qanday o`yinlarni o`ynaydi), bolalarning o`yinda qanchalik mustaqilliklarini, qanday o`yinchoqlarni avzal ko`rishlarini, yoshdan-yoshga bolalarning o`yinlari qanday rivojlanishi (mazmuni qanday o`zgarishi va boyishi, o`yinda bolalar xulq-atvorining murakkablashishi, ularning mustaqilligining ortishi) bilishi kerak. Mazkur guruh bolalarining o`yinlarini har tomonlama o`rganish juda muhim, chunki bolalarning o`yin faoliyatlari emas, balki tarbiyachining unga rahbarlik qilishiga oid pedagoglik faoliyati rejalashtirilishi lozim. Tarbiyachi o`zining o`yinlariga rahbarligini rejalashtirar ekan, o`yinda bola mustaqilligini saqlash va rivojlantirishga harakat qilish kerak.

Rejada bolalarning ijodiy o`yinlariga rahbarlikning asosiy usullari ham nazarda tutilishi kerak. Eng avvalo bolalar o`yinlariga bilvosita ta'sir ko`rsatish

usullari: bolalarning o`yin mazmuniga aloqador bilimlarini kengaytirish, o`yin materiallarini kiritish ba'zan esa uni bolalar bilan tayyorlashni rejalashtirilishi mumkin. Bolalarning atrofdagi hayot haqidagi bilimlarini kengaytirish, bilimlar sistemasi orqali amalga oshiriladi. Ammo buning uchun tabiyachi mashg`ulotdan boshqa paytda ham imkoniyat bor: sayrlar va o`yin chog`ida hamda bo`sh vaqtlarda. O`yin xonasidagi o`yinchoqlardan bolalar mustaqil foydalanadilar. Yangi o`yinchoqlarni ko`pincha ular o`yin mazmunini boyitish mumkin bo`lgan hollarda kiritadilar.

O`yin-dramalashtirishni rejalashtirishda bolalarga dramalashtirish mo`ljallanayotgan badiiy asarni oldindan tanishtirish, so`ngra qayta o`qish, qahramon nomidan hikoya qilish va shu kabilar shazarda tutiladi. Kostyum, dekoratsiyalarining murakkab bo`lmagan tarkiblarini tayyorlash, so`ngra o`yinning o`zini o`tkazishni ham kechki soatlarga mo`ljallash maqsadga muvofiqdir, o`yin-dramalashtirish ko`p karra takrorlanadi: u boshqa guruhlar bolalariga, ota-onalarga ko`rsatilishi, bayram stsenariysiga kiritilishi mumkin.

Kun davomida tarbiyachi xilma-xil harakatli va didaktik o`yinlarni uyushtiradi, ularga rahbarlikni ham rejalashtiradi. Reja didaktik o`yinlaridan ularning mazmuni, hoidalari va aqliy vazifalari tabiatiga ko`ra foydalanish izchilligini nazarda tutish kerak.

7- Bolalarning mehnat faoliyatlarini rejalashtirish.

Bolalar mehnat faoliyatlarini uni tashkil etish shakllariga doir rejalashtirish ma'quldir.

Mehnatni tashkil etish shakli sifatida barcha guruhlarda topshiriqlardan foydalaniladi. O`z mazmuniga ko`ra topshiriqlar turlicha bo`lishi mumkin. Tarbiyachining ish rejasida yangi tonshiriq mazmunini qayd etish, so`ngra uni bajarishga jalb etiladigan bolalar ismlarini ko`rsatish maqsadga muvofiqdir. Bu tarbiyachiga mazkur topshiriq bilan barcha tarbiyalanuvchilarni qamrab olish va ularni kerakli mehnat topshiriqlarini bajarishga o`rganish, barcha bolalarning qo`lidan keladigan bo`lib borishga ko`ra tarbiyachi o`zining alohida e'tiboriga muhtoj bo`lgan bolalarning ismlarinigina ko`rsatib beradi.

Bolalar navbatchiligiga rahbarlikni rejalashtirar ekan, tarbiyachi mehnat hajmi va mazmunini, o`zi bolalarga navbatchilarning vazifalarini tanishtirishda foydalanadigan jihoz, metod va usullarni ko`rsatadi.

Keyinchalik navbatchilik ishiga rahbarlik rejada mehnat mazmuni murakkablashgan, navbatchilikka jalb qilinayotgan bolalar tarbiyachining alohida e'tiboriga muhtoj bo`lgan hollarda ko`rsatiladi. Vaqti-vaqtida navbatchilik bolalarning birlaridan ikkinchilariga topshirilayotgan vaqtda (katta guruhda) bolalar bilan suhbat rejalashtiriladi.

Rejada bollalarning jamoa shaklidagi mehnatlarini tashkil qilish mazmuni va tarkibi ko`rsatiladi. Zarur jihozlar belgilanadi va joylashtiriladi.

8- Bolalar bog`chasida bayramlarni rejalashtirish.

Inqilobiy sanalar va mamlakat hayotining muhim hodisalari bilan bog`langan bayramlari bollar bog`chasida bolalarda Vatanga muhabbat, baynalmilalchi xislatini tarbiyalash, ularga xalqning jangovar va mehnat an'alarini tanishtirish maqsadlarida nishonlanadi.

Bayramlar tarbiyaning muhim vositasi sifatida puxta rejalashtirilishi lozim. Rejada muassasaning butun jamoasi, shu jumladan bolalarning ham tayyorgarliklari aks ettiriladi.

Umumxalq bayramlariga bag'ishlangan ertaliklaridan tashqari tarbiyachi bolalar bilan maishiy bayramlar va turli ko'ngil ochishlar: yangi yil bayrami, bolalarni maktabgacha chiqarish, bir oyda tug'ilgan bolalarning tug'ilgan kunlarini bir kunda nishonlash, shuningdek, qo'g'irchoq, soya teatrini, ko'ngil ochadigan diafilm va kinofilmlar, oynai jahon ko'rsatuvlarini ko'rsatish va shu kabilarni o'tkazishni rejalashtiradi.

9- Ota-onalar bilan ishlashni rejalashtirish.

Bolalar bog'chasi ota-onalar o'rtasida pedagoglik targ'ibotini amalga oshiradi, ularni oila va bolalar muassasasining bolalarga ta'sir ko'rsatishda hamkorlikni yo'lga qo'yish maqsadlarida ta'lim-tarbiyaviy ish mazmuni bilan tanishtiradi, bolalarni oilada tarbiyalashning ilg'or tajribasini o'rganadi, umumlashtiradi va tarqatadi. Bu ish sistema tarzida amalga oshiriladi va bolalar bog'chasi mudiri tomonidan ham (yillik rejada), har bir guruh tarbiyachisi tomonidan ham rejalashtiriladi. Ishni tashkil etish usullari va ularning mazmuni quyidagilarni: ota-onalar majlislarini, konsultatsiyalarini o'tkazishni, bola oilasiga borishni, ochiq eshiklar kunini, mashg'ulotlar o'tkazishni, bolalar ishlari ko'rgazmalarini tashkil etishni, ota-onalar burchaklarini yangilash va shu kabilarni nazarda tutadi.

II.2.Turli yosh guruhlarda tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish xususiyatlari

Maktabgacha yoshdagi bolalarni har tomonlama rivojlantirishni ta'minlashga qaratilgan pedagogik jarayon murakkab va rang - barangdir.

Ta'lim- tarbiyaviy ishlarni muvafaqqiyatli amalga oshirilishi maktabgacha ta'lim muassasalaridagi pedagogik jarayonning har bir o'rinni to'g'ri tashkil qilishga bog'liqdir .

Tarbiyachining maktabgacha ta'lim muassasida ta'lim -tarbiyaviy ishlarni samarali tashkil etishda M.Montessori , IMEN kabi pedagogik texnologiyalar ,zamonaviy inter faol usullardan foydalanishi samarali natija beradi . Pedagogik texnologiyalar bilan sug'orilgan mashg'uloylarda bolalar o'zlari erki his etadilar , barcha topshiriqlarni bajourdil bajaradilar.Bolalar egallashlari kerak bo'lgan bilim , ko'nikmalarni tez va zo'riqishsiz ,oson egallaydfilar , o'ynab zavq oladilar, tafakkurlarini rivojlanadi .

Mazkur metodik tafsiyada maktabgacha ta'lim mussasalarida ta'lim -tarbiya jarayonlarini rivojlantirish bo'yicha metodik ko'rsatmalar: tarbiyachilarning ish hujjatlari va ularning yuritilishi har bir yosh gurihida hafta davomida o'tkaziladiga mashg'ulatlar soni va harbir mashg'ulot qancha davom etishi ,bir kunlik kundalik faoliyatning yoritilishi , maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanish

ko'rsaykichlarini tahlil qilish uchun mezonlar , bolalarning rivojlanish ko'rsatkichlarini tahlil qilish yollari yoritib berligan .

Metodik tavsiya tarbiyachilarga ish faoliyatlarida tajribalari va bolalar bilimlari ijodiy yondashib ish olib borishlarida amaliy ko'rsatma olib bo'ladi.

Maktabgacha ta'lim muassasasi tarbiyachilarning ish xujjatlari.

1.Ta'lim - tarbiyaviy ish rejasi.

Maktabgacha ta'lim muassasasida ta'lim -tarbiya jarayonini rejalashtirish tarbiyachidan tegishli tayyorgarlikni talab etadigan ancha mjurakkab ishdir , tarbiyachi bolalarni psixologik - fiziologik rivojlanish darajasini , " Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan talablar,, ni hamda u asosida yaratilgan ta'lim - tarbiya darsini yaxshi bilishi kerak . Reja tarbiyachiga dastur talablarini bir yilda bir tekisda taqsimlashga yordam beradi hamda ta'lim-tarbiya berish va tarbiyachilarning usullarini oldindan o'ylab olish , maqsadini aniqroq ko'rish imkoniyatini berdi . Reja bo'lsa , tarbiyachi bugun nima ish qilishi va qanday qilishi , qaysi qo'llanmalardan foydalanishni biladi.

Ta'lim tarbiyaviy ish rejasi tarbiyachi tomonidan tuziladi . Reja oy boshlanishidan bech kun avval metodistga tasdiqlash uchun berilsadi , oylik ish reja dasturida avvalo haftalik mashg'ullotlar jadvali , bir oylik rejaning taqsimoti beriladi . Har o'n bech kunga mo'ljallangan badtarbiya masihqlari , ota - onalar bilan bilan ishlash rejasi va kundalik faoliyatida ertalabki soat ,mashg'ulot , sayr, kunning 2- yarmida belgilangan vazifalar .

2.Davomat daftari.

Davomat daftari dikilgan sahifalangan, muhirlangan,rahbar tomonidan imzolangan bo'lishi kerak. Kundalik davomat tarbiyachi tomonidan bolalarning soni yozilganidan so'ng tasdiqlanadi. Davomat har oyda yopiladi.

Filtr daftari

Filtir daftar tikilgan sahifalangan , tikilgan ,muhirlangan, imzolangan bo'lishi kerak.

Bolaning Ismi,familiyasi	Harorati	Terisi	Og`iz bo`shlig`i	Pedikulyoz	Ota-onalar bilan suhbat	Ilova

Patronaj daftari

Patronaj daftari tikilgan,sahifalangan,muhrlangan,imzolangan bo`lishinkerak.

Bolaning Ismi,familiyasi	MTMga oxirgi kelgan kuni	Patronaj			Tash xisi	MTMga kelgan kuni	Imzo
		I Kunda	Sababi	II 7 kunda sababi			

Ota-onalar haqida ma'lumot daftari

1	2	3	4	5	6
Bolaning Ismi,familiyasi	Tug'ilgan yili	Otasining F.I.Sh. ish joyi	Onasining F.I.Sh. ish joyi	Manzili	Telefon

4 Bolaning pisixik va jismoniy rivojlanishi ko'rsatkichlari ilk yosh gurihida

5." Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari" asosida bolalarning rivojlanish ko'rsatkichlarini tahlil qilish (har 6 oyda)

6. Tahlil daftari (o'zaro mashg'ulotlarni kuzatish)

7. Ota -onalar bilan o'tkaziladigan majlis qarori daftari

8. Malaka oshirish kursidan keyingi faoliyat yuzasidan tarbiyachining 3 yiga mo'ljallangan istiqbol rejasi va bajarilishi haqida ma'lumot hamda o'z ustida ishlash.

Izoh : Maktabgacha ta'lim muassasasida olib borilayotgan ta'lim tarbiya jarayonida tarbiyachilar tomonidan bolalar bilan yakka ishlash metodik uyishmaga qatnashish daftarlarning yuritilishi maqsadga muvofiqdir.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida mashg'ulotlar jadvali.

Quyida taqdim etilayotgan mashg'ulotlar jadvali maktabgacha yoishdagi bolalarning yosh xususiyatlarini inobatga olgan holda, to'plangan ilg'or ish tajriba va yangi tahrirdagi davlat talablari asosida ishlab chiqilgan .

Maktabgacha ta'lim muassasalarida mashg'ulotlar ertalab 9.30 dan boshlanib , davomiyligi kichik guruhlarda 10-15 daqiqagacha , katta va tayyorlov guruhlarda 25-30 daqiqadan oshmasligi darkor.

Mashg'ulotlar oralig'ida bolalar bilan tetiklashtiruvchi , charchog'ini oluvchi oluvchi o'yinlar o'tkaziladi .

1- Kichik guruh mash'ulotlar jaraayonida mashg'ulotlar jadvaliga kiritilgan " Ta'limiy o'yin mashiqalarida ,, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan yana biri -Mariya Montessori ni keng qo'llash tafsiya etiladi.

1-Kichik guruhlarda 0,5 dan taqsimlangan atrof olam bilan yanishtirish mashg'uloti bilan badiiy adabiyot , badiiy adabiyot bilan tanishtirish mashg'ulti -loy mashg'uloti bilan ,qurish yasash mashg'uloti esa b ir haftada yirik qurilish jihozlari ,bir safar mayda qurilish jihozlari bilan almashtirib o'tiladi.

II - Kichik guruhdan boshlab jadvalda 0,5 dan taqsimlangan tabiat bilan tanishtiruv mashg'uloti - badiiy adabiyot bilan , qurish

yasash mashg'uloti esa - aplikatsiya mashg'uloti bilan almashtirib o'tiadi . Ktta tayyorlov guruhlarida qurish yasash mashgulotlari qo'l mehnati mashg'ulotlari bilan almashtirilib o'tiladi.

O'qish va sacodga tayyorgarlik davri vazifalari o'z ichiga kichik guruhda asaosan tovushlarni tog'ri talafus qilish mashiqlarni oladi o'rta , katta guruhlarda esa o'qish va savodga tayyorgarlik vazifalari nutq o'stirish mashg'uloti vazifalariga qo'shib olib boriladi.

Tayyorlov guruhida esa alohida savodga tayyorgarlik mashg'uloti kiritiladi.

Maktabgacha ta'lim muassasalarida mashg'ulotlar jadvali **Kichik guruh (4-5 yosh)**

№	Mashg'ulot nomi	O'quv yili davomida				Jami
		haftada	bir oyda	1-yarim yillik	2-yarim yillik	
1	Atrof olam bilan tanishtirish	1	4	16	20	36
2	Tabiat bilan tanishtirish	0,5	2	8	10	18
3	Nutq o'stirish	1	4	16	20	36
4	Badiiy adabiyot bilan tanishtirish	0,5	2	8	10	18
5	Ilk matematik tasavvurlarni shakllantirish	1	4	16	20	36
6	Rasm	2	8	32	40	72
7	Applikatsiya	0,5	2	8	10	18
8	Qurish-yasash	0,5	2	8	10	18
9	Loy ishi	1	4	16	20	36
10	Jismoniy tarbiya	2	8	32	40	72
11	Musiqqa	2	8	32	40	72
	Jami	12	48	192	240	432

O'rta guruh (4-5 yosh)

№	Mashg'ulot nomi	O'quv yili davomida				Jami
		haftada	bir oyda	1-yarim yillik	2-yarim yillik	
1	Atrof olam bilan tanishtirish	1	4	16	20	36
2	Tabiat bilan tanishtirish	0,5	2	8	10	18
3	Nutq o'stirish	2	8	32	40	72
4	Badiiy adabiyot bilan tanishtirish	0,5	2	8	10	18
5	Ilk matematik tasavvurlarni shakllantirish	1	4	16	20	36
6	Rasm	2	8	32	40	72
7	Applikatsiya	0,5	2	8	10	18
8	Qurish-yasash	0,5	2	8	10	18
9	Loy ishi	1	4	16	20	36
10	Jismoniy tarbiya	2	8	32	40	72

11	Musiqa	2	8	32	40	72
	Jami	13	52	208	260	468

Katta guruh (5-6 yosh)

№	Mashg`ulot nomi	O`quv yili davomida				Jami
		haftada	bir oyda	1-yarim yillik	2-yarim yillik	
1	Atrof olam bilan tanishtirish	2	8	32	40	72
2	Tabiat bilan tanishtirish	0,5	2	8	10	18
3	Nutq o`stirish	2	8	32	40	72
4	Badiiy adabiyot bilan tanishtirish	0,5	2	8	10	18
5	Ilk matematik tasavvurlarni hakllantirish	1	4	16	20	36
6	Rasm	2	8	32	40	72
7	Applikatsiya	0,5	2	8	10	18
8	Qurish-yasash(qo`l mehnati*)	0,5	2	8	10	18
9	Loy ishi	1	4	16	20	36
10	Jismoniy tarbiya	2	8	32	40	72
11	Musiqa	2	8	32	40	72
	Jami	14	56	224	280	504

Tayyorlov guruh (6-7 yosh)

№	Mashg`ulot nomi	O`quv yili davomida				Jami
		haftada	bir oyda	1-yarim yillik	2-yarim yillik	
1	Atrof olam bilan tanishtirish	2	8	32	40	72
2	Tabiat bilan tanishtirish	0,5	2	8	10	18
3	Nutq o`stirish	1	4	16	20	36
4	Savodga tayyorlash	1	4	16	20	36
5	Badiiy adabiyot bilan tanishtirish	0,5	2	8	10	18
6	Ilk matematik tasavvurlarni shakllantirish	2	8	32	40	72
7	Rasm	2	8	32	40	72
8	Applikatsiya	0,5	2	8	10	18
9	Qurish-yasash(qo`l mehnati*)	0,5	2	8	10	18
10	Loy ishi	1	4	16	20	36
11	Jismoniy tarbiya	2	8	32	40	72

11	Musiqa	2	8	32	40	72
	Jami	15	60	240	300	540

Tarbiyachining ta`lim-tarbiyaviy ish rejasi daftari

1. Tarbiyachi oylik ta`lim-tarbiya ish rejasini tuzadi va uslubchiga tasdiqlash uchun beradi.

2. Oylik ish reja daftari quyidagicha to`ldiriladi:

Ish rejaning titul varag`i;

Tasdiqlangan haftalik mashg`ulotlar jadvali;

Bir oylik mashg`ulotlarning istiqbol rejasi;

Har 15 kunga mo`ljallangan ertalabki badantarbiya mashqlari;\

Ota-onalar bilan ishlash rejsi.

Rejanin asosiy qismida-kundalik faoliyat bayon beriladi.

Ta`lim –tarbiyaviy ishlar reja namunalari:

1. titul varag`i

2. Tasdiqlangn mashg`ulotlar jadvali

3. Oylik istiqbol ish rejasi

4. Ertalabki badantarbiya (har oyda 2ta kompleks)

5. ota-onalar bilan ishlash

6. Kundalik ish reja.

Kundalik reja quyidagicha bayon etiladi

Sana	1.	Ertalabki soat	1. Suhbat (mavzu ko`rsatiladi); 2. O`yinlar (nomi ko`rsatiladi); 3. Mustaqil faoliyat; 4. Mehnat; 5. Bolalar bilan yaka tartibda ishlash; 6. Ertalabki badantarbiya.
	2.	Mashg`ulotlar	1. Mashg`ulot yo`nalishi, mavzu va maqsadi. 2. Zaruriy jihoz va ko`rgazmali qurollar. 3. Mashg`ulotning borishi (tarkibiy qismlari).
	3.	Sayr	1. Kuzatish 2. Harakatli o`yin 3. Ixtiyoriy o`yinlar 4. Mehnat 5. Tinch o`yin (Sayr qismlarining ketma-ketligi olingan mavzuga qarab o`zgarishi mumkin)
	4.	Kunning 2-yarmi	1. Yakka tartibda ishlash 2. Ifodali o`qish va asar asosida suhbat uyushtirish 3. O`yinlar (ta`limiy, stol ustida, voqeaband, ixtiyoriy, sahnalashtirilgan) 4. Ko`ngilochar soatlar (har oyda 1-2 marta)
	5.	Kechki sayr	1. Ixtiyoriy kuzatish 2. Ixtiyoriy o`yinlar 3. Ota-onalar bilan ishlash

Kundalik reja bayoning yozilishiga qisqacha sharh

Ertalabgi soatda qilinadigan pedagogik ishning asosiy vazifasi bollarda tetik , quvnoq kayfiyat uyg'otishdir. Bunda bola faoliyati erkin bo'ladi , bolaning istagi yoki qiziqishiga tayaniladi , faoliyatlarning shakli va mazmuni qiziqarli bo'lishi taminlanadi.

Tarbiyachi harkuni ertalabgi soatda bolarni birlamchi tibbiy ko'rik asosida qabul qiladi , ota - onalar bilan suhbat olib boradi .Lekin ,kundalik faoliyat bayonida bu vazifalar aks ettirilmaydi . Ertalabgi soatda badan tarbiya mashg'ulotlari o'tkaziladi.

Kundalik faoliyat bayonida tarbiyachi bolalar bilan belgilangan mavzu yuzasidan qisqa suhbat uyushtirishi ko'rsatiladi , asosiy o'rinni bolalarning o'yin faoliyati uchun ajratiladi .Ijodiy o'yinlarni, tinch o'yinlarni (ko'rish yasash rasmlari kitoblarni tomosha qilish) tashkil etish rejalashtiriladi .

Rejada bolalarning mehnat faoliyati keng yoritiladi . Mehnat tarbiyasining to'rtta asosiy vazifalaridan biri hafta kunlariga bo'linib yoziladi. Navbatchilik harbir kun uchun alohida ochi yoritilmaydi . Rejada navbatchilikka yangilik kiritilsa , navbatchilik vazifasi murakkablashtirilsa yoki sharoitlar o'zgarsa , yangi mazmuni yoritiladi .

Ertalabgi soatda bolalarning mustaqil faoliyati ochib yoritilmaydi, u bolaning qiziqishiga va kayfiyatiga bog'liq . Harbir bola erkin holda o'zi istagan faollik markazini tanlashi va uyerad ishlashi mumkin . Tarbiyachi bolalarni kuzatishi va zarur holda unga yordam ko'rsatishi mumkin .

Tarbiyachilar ! Faollik markaziga bolani majburlamang , bolaning erkin faoliyat yuri tishi uchun imkoniyat yaratib bering . Eng asosiysi faollik mazkazida hamma narsa bola uchun qiziqarli bo'lishi lozim

Mashg'ulotning yo'nalishi, mavzusi , maqsadi yoziladi . Mashg'ulotning maqsadida tarbiyachi bolalarga beriladigan ta'lim tarbiya vazivalarini ko'rsatadi, bolalar egallashi lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarni hajmini aniq belgilab beradi. Songra zaruriy jihoz va ko'rgazmalarni ko'rsatadi mashg'ulotning borishi to'liq ko'rsatiladi .

Sayrni rejalashtirish. Tarbiyachining sayrdagi asosiy vazifasi bolalar uchun faol , mazmunli , xilma -xil va qiziqarli faoliyatni tashkil etishdir

Sayr:

1 Kuzatish.

1. Harakatli o'yin.

3. Ixtiyoriy o'yinlar.

4. Mehnat.

5. Tinch o'yin kabi qismlardan iborat.

(Sayr qismlarining ketma -ketligi olingan mavzuga qarab o'zgarishi mumkin).

Kunning ikkinchi yarmini rejalashtirish.

Kuning ikkinchi yarmida bolalar bilan yakka ishlash , xilma - xil o'yin o'yin faoliyati egallaydi: (talimiy , stol ustida, voqeaband , ixtiyoroy saxnalashtirilgan) , ko'ngil ocharsoatlar(har oyda 1- 2 marta) rejalashtiriladi .

Kundalik reja hisobotini yozilishga qisqacha sharh:

Tarbiyachi kundalik hisobot yozmaydi. Mashg'ulot davomida o'tilgan mavzuni o'zlashtirmay qolgan bolalarni yakka ishlash daftoriga shu kunning o'zida bu bolalar bilan qachon , qaysi mavzuda yakka ish olib borilishi belgilab qo'yilgan . Tarbiyachi har kuni ertalabgi soatda, kunning ikkinchi yarmida o'zlashtirmagan bolalar bilan yakka ish olib borishi zarur.

Tarbiyachi har oying oxirida nazorat mashg'ulotlarini tayyorlab, o'tkazadi. Nazorat mashg'ulotining tahlili joriy oying oxirgi kunlarida o'tkaziladi. Mashg'ulot tahlili bo'yicha bayonnoma yozilib, mashg'ulot natijasiga ko'ra har bir tarbiyachiga vazifalar beriladi.

O'quv yili davomida ikki marta (1- yarim yillik, 2- yarrim yillik) davlat talablari asosida bolalarning rivojlanish ko'rsatkichlari tahlil qilinadi.

Tarbiyachining ta'lim - tarbiya ishini to'g'ri rejalashtirishi avvalo faoliyat turlari bo'yicha pedagogik jarayonni tashkil etish va takomillashtirishga yo'naltirilgan bo'lishi zarur.

Bir kunlik faoliyatning namunaviy bayoni

Tayyorlov guruhi uchun

Dushanba 1.02.2018 yil

I. ertalabgi soat

1-mavzu: „Rostgoylik“ mavzusida suhbat

Bolalarni rostgoy va kamtar bo'lishga chaqirish . Rost so'zlash kishini murod maqsadiga yetkazishi , uning mardlik va haqgoylik hislarini shakllantirishga hissasi katta ekanligi. Rostgoylikni atrofdegilar qalbida ishonch hurmat va etiqodni kamoltopirishni undagi ro'li alohida uqtiriladi . Rostgoylik haqida maqol va hikoya o'qib berib uni sharhlas

2 mozaika, lego o'yinlarini taklif etish

Maqsad: Bolalarni aqlan rivojlanishini oshirish .

3 mustaqil faoliyat(mustaqil faoliyatni bola qiziqishi, istagiga qarab guruhdagi rivojlantiruvchi markazlar ichidan tanlaydi)

4 Tabiat burchagida mehnat uyishtirish: O'simlik barglarini artish, suv quyish tagini yumshatish .

5 Bolalar bilan yakka ishlash (bolalar bilan yakka ishlash fdaftoriga qaralsin)

1- mashg'ulot

Mavzu: „ Alisher Navoiy bobomiz" mavzusida suhbat.

Maqsad: bolalarga A. Navoiynig xalq parvar inson ekanligi haqida so'zlab berish . A. Navoiyning insonni butun borliqning ko'rki va sharafi deb o'ylashi ,insonning manfaatlariga, haq- huquqlariga rahna soluvchi yomon illatlarni qoralashi, halollik, saxiylik ,to'g'rilik , xalqparvarlik kabi fazilatlar egasi bo'lishga insonlarni chorlashi haqida so'zlab berish.

Mashg'ulotning borishi. Bolalar,bugun men sizga A.Navoiy bobomizning xalqparvarligi,insonparvarligi haqida so'zlab beraman. A.Navoiyni nima uchun xalqparvar deb ataymiz? Xalqparvar deb kimlarni ataymiz? Ulug' shoir A. Navoiy insonning baxtli, saodatli bo'lishini xalqning osoyishta farovon hayot kechirishini orzu qilgan va bu yo'lda hormay-tolmay ish olib borgan.

2.Yosh olim, shoirlarga samimiy yordam berdi.Masalan musavvir Behzod xattot Sulton Ali kabilar A.Navoiy homiyligida yetishdi.

3.Xalqning arz dodiga quloq solib ,ularga ko'maklashdi. U Astrobodda hokimlik qilgan. Ortiqcha soliqlar undiradugan amaldorlarni ishdan bo'shatdi.

Podshoh Husayn Boyqaroni insofli,ma'rifatli hukmdor bo'lishiga chaqirdi. U zolim podshohlardan qattiq nafratlanar edi. A. Navoiy xalq, mamlakat taqdirini podshohga bog'lar edi.Odil, adolatli podshoh mamlakatni obod , xalqni shod-u xurram bo'lishiga olib kelsa, zolim podshoh xarob va xalqni xonavayron bo'lishiga olib keladi.

A.Navoiy vazirlikdan bo'shalgandan keyin qizg'in ijodiy ishga berildi.Ukatta badiiy asarlar yaratadi. A.Navoiyning fikricha inson o'z hayotini jamiyat uchun foydali bo'lgan xizmatga bag'ishlashi lozim : Kasb o'rganishi, ma'rifatli, fazilatli, xushxulq bo'lgandagina u o'z insoniy burchini ado etgan komil inson bo'ladi.

Mana ko'rdingizmi bolalar biz nima uchun A. Navoiy adolat uchun kurashgan, xalqparvar deymiz.

Tarbiyachi "Odamiy ersang"rivoyatini bolalarga o'qib beradi va rivoyat bo'yicha savol-javob o'tqazib suhbatni tugatadi.

2-Mashg'ulot.

Mavzu: Naturaga asosan rasm chizish. "Guldasta"

Mashg'ulotning maqsadi: Guldastadagi gullarning shakli va jihatlarini aks ettirish uchun bolalarni namunaga qarab chizishga o'rgatish. Kompozitsiyani tasvirlashda diqqatni jihozga qaratish .

Natyumortga nisbatan qiziqish uyg'otish .

Mashg'ulotga tayyorgarlik: Inson hayotida gullar va ularning roli haqida suhbat uyushtirish.

Mashg'ulot uchun lozim bo'ladigan jihozlar: 2-3 gul natyumortlarni ko'yib chiqish Rasm chizish uchun oq, havorang , och sariq, pushti rang ochyashil rang , guash va akvartum bo'yog'i, mo'yqalam, suv , qog'oz va mato salfetkalar .

Mashg'ulotning borishi: Tarbiyachi iki uch xil natyumontni ko'rsatadi va bolalarning diqqatini kompozitsiyaning xususiyatlariga qaratadi

Tarbiyachi bolalar diqqatini 3-5 ta gullardan tashkil topgan guldastaga qaratadi (masalan lola, atirgul, boychechak).

Tarbiyachi: „ Kelinglar biz hozir gullarni namunaga qarab haqiqiy musavirlardek rasm chizamiz. Faqat ular mana bu guldastaga o'xshab ko'rinishi lozim. Suratdagi gullarga diqqat bilan qarang: Gullar, barglar shakli qanday joylashgani shohchalar qaysi tomonga o'rnashganini ko'rib chiqing.

1. Qaysi gulning barglari ko'p ?
 2. Qaysi gullarning bargi kam?
 3. Qanday gullar o'zaro bi- biriga o'xshaydi ?
 4. Qanday gullar aylana shaklidan boshlanadi, oval shaklidanchi?
 5. Boychechak , qo'ng'iroq gul yaprog'ining , atirgul yaprog'ining shakli qanaqa
 6. Masavir bu gullarni chizishda qanday bo'yoqlardan foydalangan (och puchti, malina rang)
 7. Mna bu atirgulni tasvirlash uchun qanday ranglarni olasiz?
 8. Lolani-chi?
 9. Na'matakning rangi qanday?
 10. Sariq rangdagi qalam bilan qanday gullarning rasmini chizasiz.
 11. Binafsha rangli qalam bilan qanday gullarni chizasiz?
 12. Pushti rangdachi?
- Shu tariqa bolalar na'munaga qarab gul rasmini chizishadi .

3- mashg'ulot. Jismoniy tarbiya

Mashg'ulotning maqsadi: Bolalarni tarqalib yurish va yugurishga, beto'xtov 1,5 m gachayugurishga mashq qildirish, qiya qilib qo'yilgantaxtdanyurishda muvozanat saqlashbni o'rgatishni davom ettirish, g'ochalardan sakrab o'tish va to'p tashlashnimashq qildirish.

Mashg'ulotning borishi:

Kirish qism

1- Bir qator bo'lib yurish, tarbiyachining ishorasiga binoan tarqalib yurish, bir qator bo'lib saflanish, harakat yo'nalishini o'zgartirib mo'tadil suratda 1,5 m gacha yugurish; bir qator bo'lib yurish. Uch qatorga qayta saflanish.

2- asosiy qism gardish bilan bajariladigan umurivojlantiruvchi mashqlar.

1. D.h: asosiy tik tirish, birinchi gardishni oldinga uzatish ikkinchi gardishni yuqoriga ko'tarish, uchinchi gardishni oldinga uzatish .

2 .D.h asosiy tik turish va gardish pastda. Birinchi gardishni yuqoriga ko'tarish , ikkinchi o'ngga egilib qo'llarni tog'ri tutish. 3 gardish yuqorida 4. dastlabki holatga qaytish (6 marta)

3.D.h.:asosiy tik turish,gardish bukilgan qo`llarda ,ko`krak oldida 1-2-o`tirish,gardishning oldinda tutib turish,dastlabki holatga aytish(6 marta).

4. D.h: polga o`tirib,qo`llarni bukib, gardish bukilgan yo'llarda ko'krak oldida tutish . 1- Oldinga o'ng oyoqqa engashishh , 2-dastlabgi holatga qaytish. shuning o'zini chap oyoqqa engashib bajarish (6 marta)

5.D.h. dastlabgi holatga o'tish gardish ushlagan qo'llarni bosh tomonga uzatish 1-2 oyoqni tizzadan bukib , gardish chetini tekkizish , 3-4 D.hga qaytish (5-6) matra.

6.D .h : Gardish ichida turish 2 oyoqda gardish ichiga sakrashni va undan sakrab chiqishni tarbiyachining 1-8 sanog'i ostida bajarish , buni gardish ichida yurish bilan navbatlashtirish (3-4) marta

7. D.h : Gardishni ikki qo'lada pastga ushlash (yon tomonlaridan ushlangan) birinchi **gardishni** oldinga uzatib o'ng oyoq uchini n

orqaga qo'yish 2. D.H qaytish (6) marta.

Asosiy harakat turlari.

1. Qiya qilib qo'yilgan taxtadan (kengligi 15 sm ,balandligi 30 sm) qo'llarni yontomonga uzatib yurish(2-3 marta)

2. G'o'lalardan sakrash.(balandligi 8 sm 6-8 dona) tin olmay sakrab o'tish 2-3 marta

3.To'pni 2m masofadan ikki qo'llab bosh orqasidan gardishga tashlash 5-6 marta

Keyin bolalar ikki gurihga bo'linadilar tarbiyachi buyrug'iga binoan o'rin almashadilar va hammaninfg tayyor ekaniga ishonch hosil qilgach mashqni bajarishga kirishadilar.

“ Ovchilar va quyonlar harakatli o'yini”

Yakuniy qism: kam harakatli o'yin.

Sayr.

1 Qish faslini belgilarini kuzatishda davom etsh

Maqsad: Bolalarni fevral qishning oxirgi oyi ekanligi , ku sezilarli daraja uzaygani qushlar ovozi jonlanib qolgani kabi tabiat o'zgarishlariga diqqatlarini jalb etish.

2.Kam harakatli o'yin „ Toginu indama”

3. Itiyoriy o'yinlar (turli o'yinlar ,o'yinchoqlar arqon qo'g'irchoqlar)

4. Mehnat Bolalar bilan birgalikda maydinchani tozalash

5. Tinch o'yin

Kunning ikkinchi yarmi

1 Yakka tartibda ishlash (to'garak ishlari)

2 Ifodali o'qish va suhbat (ertaklar olamiga sayohat)

3 „ Bo'g'inlarda so'z tuzing” ta'limiy o'yin

Bo'g'inli kubiklardan foydalanib so'zlar tuzdiriladi avval bir bo'g'inli so'ng ikki bo'g'inli so'zlar tuziladi

Kechgi sayr.

1. Ixtiyoriy kuzatish
2. Itiyoriy o'yinlar
3. Ota -analar bilan ishlash

Bolalarni rivojlanish ko'rsatkichlarini tahlil qilish

Maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talabalari asosida: maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy rivojlanishi, ijtimoiy-hissiy rivojlanishi, nutq, o'qish va savodga tayyorgarlik, hamda bilish jarayoni, atrof-olam to'g'risidagi bilimga ega bo'lish va uni anglash yo'nalishlari bo'yicha egallashi lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash uchun mezonlar o'quv yili bo'yicha 1- yarim yillik (sentyabr, oktyabr, noyabr, dekabr), 2- yarim yillik (yanvar, fevral, mart, aprel, may) bo'linib berilgan. Mezonlar kichik, o'rta, katta, tayyorlov guruhlari bo'yicha ishlab chiqildi. Metodik tavsiyadan maktabgacha ta'lim muassasalarida, tashhis markazlarida tarbiyalanuvchilarning faoliyatlarini tahlilini olib borishda foydalaniladi.

Guruh bolalarining dastur asosidagi bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash

1. Guruh bolalarining dastur asosidagi bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash uchun mezonlar 4 yo'nalishda ishlab chiqiladi

- a) jismoniy rivojlanish, o'z-o'ziga xizmat va gigiyena;
- b) ijtimoiy-hissiy rivojlanish;
- c) nutq, o'qish va savodga tayyorgarlik;
- d) bilish jarayoni, atrof-olam to'g'risidagi bilimga ega bo'lish va uni anglash;

2. Bu mezonlar asosida har bir bola alohida 3 ball bilan belgilanadi.

3. Mezonlar jadvalga solinadi.

4. Bolalarning rivojlanish ko'rsatkichlarini baholash uchun maksimal ballni aniqlab olamiz. Buning uchun mezonlar sonini 3 ballga, ya'ni eng yuqori ballga ko'paytiriladi. Masalan, jismoniy rivojlanish, o'z-o'ziga xizmat va gigiyena yo'nalishi bo'yicha 20 ta mezon tuzilgan bo'lsa, uni eng yuqori ball, ya'ni 3ga ko'paytiramiz

$$10 \times 3 = \text{maksimal ball}$$

Foiz darajasini aniqlash uchun masalan: Nodira Abdullayeva jismoniy rivojlanish, o'z-o'ziga xizmat va gigiyena yo'nalishi bo'yicha 25 ball oldi, buni arifmetik hisoblaymiz:

$$30 - 100\% \quad 25 - X \quad 25 \times 100 : 30 = 83,3\%$$

Demak, Abdullayeva jismoniy rivojlanish, o'z-o'ziga xizmat va gigiyena yo'nalishi bo'yicha dastur vazifalarini 83,3% o'zlashtirdi.

O'zlashtirish darajasini aniqlash:

- 75 – 100% gacha ----- I daraja
- 50 – 75% gacha ----- II daraja
- 50% gacha ----- III daraja

Ko`rsatkichlar aniqlangandan so`ng xulosa chiqariladi. Masalan: jismoniy rivojlanish, o`z-o`ziga xizmat va gigiyena bo`yicha 1-yarim yillik bo`yicha

I daraja ---.....bola

II daraja ---.....bola

III daraja ---.....bola

Raqamlar bu tarbiyachining ekрани. Raqamlar orqali guruh ko`rsatkichlari yaqqol ko`rinadi. Bu ko`rsatkichlar asosida metodist qaysi yo`nalish bo`yicha baho ko`rsatkichi past bo`lsa o`sha yo`nalish bo`yicha tarbiyachiga tavsiya, takliflar beradi.

Shu tariqa dasturning 4 yo`naloshdagi hamma faoliyatlar bo`yicha bolalarning bilim, ko`nikma va malakalarini egallaganlik darajasi aniqlanadi. Bu ko`rsatkichlar bo`yicha 2 ta nusxa tayyorlanib, biri tarbiyachining o`zida qoladi ikkinchisi uslubshunosga topshiriladi.

Metodist vazifasi

Maktabgacha ta'lim muassasasi metodisti barcha guruhlarning rivojlanish ko'rsatkichlarini ko'rib chiqadi va tahlil qiladi . Qaysi yo'nalish bo'yicha ko'rsatkichlar past bo'lsa , tarbiyachilarga tavsiya beradi , so'ngra maktabgacha ta'lim muassasasi bo'yich rivojlanish ko'rsatkichlari umumlashtiradi. Bunda Maktabgacha ta'lim muassasa guhuhlarinig foiz ko'rsatkichlari qo'shiladi va guruh soniga bo'linadi . Masalan 5 ta guruhlu Maktabgacha ta'lim muassasasining jismoniy rivojlanish o'z- o'ziga xizmat yo'nalishi bo'yicha xizmat daralasini quyidagicha umumlashtiriladi. Umumlashtirilgan foizni baholangan guruh soniga bo'lib, maktabgacha ta'lim yonalishi foizi aniqlanadi ($75+82+89+91+96=433: 5$ ta guruh soni= 86,3%)

Maktabgacha ta'lim muassasasi bo'yicha darajani aniqlash uchun 1- darajali bolalar soni 50 ta bo'lsa 50 ni umumiy baholangan bola sonoga bo'lib aniqlanadi

Masalan: 50 (1- darajali bolalar soni) : 119 (umumiy baholanayotgan bolalar soni)= 42%

Ilk yoshdagi bolalar guruhlarida tarbiyaviy ishni rejalashtirish xususiyatlari. Ilk yosh bolalar guruhidagi ishning asosiy shakli istihbol rejalashtirishdir. U bolalarning dastlabki ikki yildagi jismoniy, asob-psixologik rivojlanish qonuniyat va normativlarini bilishga asoslanadi.

Istiqbol rejani tuzishda oldin tibbiy pedagoglik yig`ilishi o`tkazilib, unda shifokor (tibbiy katta hamshirasi), tarbiyachi, tarbiyachi-metodist, mudira qatnashadi. Bu yig`ilishda har bir bola sog`ligining holati, uni jismoniy va asab-psixologik rivojlanish ko`rsatkichlari mufassal muhokama qilinadi. Bunday holda rivojlanishda vaqtincha orqada qolgan bolalarga alohida e'tibor beriladi.

Yig`ilishda ushbu tahlil asosida har bir guruh bolalarining kichik guruhlari, shuningdek yakka tartibda olib boriladigan ishning etakchi vazifalari va yo`nalishlari belgilanadi. Bu vazifalar keyin rejada aniqlashtiriladi.

Har ikkala guruh uchun mo`ljallangan istiqbol reja quyidagi:

1. Jismoniy tarbiya va bolalar sog`ligini mustahkamlash;
2. Bolalarni asab-psixologik rivojlantirish vazifalari;
3. Bolalarning mustaqil faoliyatlarini tashkil etishning umumiy masalalari bo`limlari asosida ishlab chiqiladi.

Ilk yoshdagi bolalar birinchi guruhidagi ishlarni rejalashtirish.

Bu guruhda asosiy e'tibor bolalar sog`ligini mustahkamlash va ularni jismoniy tarbiyalashga qaratilgan. Shunga ko`ra ish rejasi quyidagilarni: a) bola uchun kun tartibini belgilash (yangi kun tartibiga o`tish); b) mazkur vaqt bo`lagidagi gigienik xizmatining o`ziga xosligini aniqlash, bunda shakllantirilishi lozim bo`lgan gigienik ehtiyoj va odatlar ko`rsatiladi; v) chiniktiruvchi muolajalar tabiati: g) harakatni rivojlantirish ishini (emaklash, o`tirish, turish, so`ngra yurish va shu kabilarni) nazarda tutadi.

Bir yoshli bolalarni talab darajasida asab-psixologik rivojlantirish ishini rejalashtirish avvalo bolalarning faol bedorliklari uchun sharoit yaratishni ko`zda tutadi. Unda shuningdek, qaysi o`yinchoqlarni bolalar ixtiyoriga berish, ularni qaerga qo`yish (osib qo`yish, manejga yozib qo`yish) ko`rsatiladi, bir yoshga to`layotgan bolalarga polda o`ynash va faol harakat qilishlari uchun sharoit yaratiladi. Bir yoshli bolalar bilan bo`ladigan ishni rejalashtirishning asosiy yo`nalishlari: a) ko`rish va eshitishni, so`ngra ko`rish va eshitishni, so`ngra ko`rish va eshitishni idrokini rivojlantirish: b) buyumli, harakatlar, (buyumni ushlab, buyumlar bilan harakat qilish, maqsadga yo`llangan harakatlar va shu kabilar): rejada foydalaniladigan o`yinchoq va buyumlar ko`rsatiladi: v) katta yoshlilar va tengqurlari bilan muloqotda ijobiy hissiyotlarni shakllantirish: g) ovoz va nutq reaksiyalarini rivojlantirish va keyinchalik nutqni va faol nutqni shakllantirishdir.

Rejaning har bir bo`limiga doir aniq vazifalar ishlab chiqiladi. Ularni hal qilish uchun materiallar tanlanadi va bolalar bilan yakka tartibda yoki 2-3 bola bilan ishlashda foydalaniladigan ish usullari ko`rsatib o`tiladi. (Bir yoshli bolalar rivojlanish sur'atlari turlicha bo`lishi mumkinligini hisobga olib, bolalarning ismlarini ham ko`rsatish kerak).

Tarbiyachi mashg`ulotlar o`tkazishda 9-10 oylik bolalarni kichik guruhlarga birlashtirishi mumkin. Bu holatda istiqbol rejaga bolalar bilan bir haftalik mashg`ulotlar uchun jadval (setka) ishlab chiqiladi.

Kun davomida 3-4 qisqa mashg`ulotlar (ko`pi bilan 10daqqa) rejalashtiriladi. Mashg`ulotdan bittasi ertalabki vaqt bo`lagida o`tkaziladi. Odatda, bu bolalarga tanish o`yinchoqlarni ko`rsatish, ularni topish, burama o`yinchoqlarni ko`rsatishdir. Ikkinchi va uchinchi mashg`ulot (ular 45-50 daqqa davomida o`tkaziladi) bolalarning tevarak-atrofnı mo`ljalga olishlarini

kengaytirish, buyumlar bilan harakatlar bajarishlariga bag`ishlanadi. Bu shuningdek musiqa mashg`uloti ham bo`lishi mumkin.

Aytib o`tilgan mashg`ulotlar avval shu material asosida, so`ngra uni almashtirib ko`p karra takrorlanadi. Masalan, burama jo`jani ko`rsatish bir-ikki mashg`ulotdan keyin raqsga tushuvchi ayiqcha bilan almashtiriladi. Ilk yoshdagi bolalar ikkinchi guruhidagi ishlarni rejalashtirish.

Ilk yoshdagi ikkinchi guruh bolalariga mo`ljallangan istiqbol reja ayni o`sha yirik bo`limlar: jismoniy tarbiya va bolalar sog`ligini mustahkamlash, bolalarni asab-psixologik rivojlantirish bo`yicha ish vazifa hamda mazmunini aniqlashni qamrab oladi.

Jismoniy tarbiyaga doir ishni rejalashtirishda asosiy e`tibor bolalarning asosiy harakatlari (yurish, yugurish, tirmashish)ni rivojlantirishga qaratiladi. Bu maqsadda harakatlarni rivojlantirish, chiniqtirish muolajalari o`tkaziladi (demak, rejalashtiriladi), shuningdek, madaniy gigienik malakalar va mustaqillik malakalari hajmi belgilanadi.

Istiqbol rejada bolani umumiy asab-psixologik rivojlantirishga doir ish dasturida ko`rsatilgan yo`nalishlarga oid quyidagicha: a) tevarak-atrof bilan tanishishni kengaytirish va nutqni rivojlantirish: b) buyumlar bilan harakatni rivojlantirish: v) o`yinni bolaning mustaqil faoliyati sifatida rivojlantirish: g) tengqurlari va katta yoshlilar bilan muloqot malakalarini shakllantirish yanada ani-roq qilib belgilanadi.

Rejaga qo`shimcha tarzda 1-1,5 oyga mo`ljallab birinchi guruhda qilinganidek, mashg`ulotlar turining setkasi ishlab chiqiladi. Mashg`ulotlar soni kun davomida uchtagacha qisqartiriladi, ammo davomiyligi ortiriladi.

Istiqbol reja va mashg`ulotlar setkasi asosida tarbiyachi maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalar guruhidagi singari kundalik ish chizmasini tuzadi.

3- Tarbiyaviy ishni hisobga olish.

Rejalashtirish bolalar bilan bo`ladigan tarbiyaviy ishni muntazzam hisobga olish bilan uzviy bog`langan. Hisobga olish keyingi rejalashtirish uchun asosan xizmatni o`to`ydi, bolalarga ko`rsatishning samarali usullarini, faoliyatlarini tashkil etish shakllarini tanlashda tarbiyachiga umumlashtirishga o`rgatadi.

Tarbiyachi eng avvalo o`zining kalendar rejasini amalga oshirishga doir ishini hisobga oladi.

Tarbiyachi foydalangan ish shakli, metodi va usullariga uning samarali, natijaliligi, mazkur, bolalar jamoasi xususiyatlariga muvofiqligi nuqtai-nazaridan baho beradi. Hisobga olishda ayrim bolalarning ilgarilashlari, ularni xulq-atvorlarining xususiyatlari, mashg`ulot, o`yin, kundalik, faoliyatda,

o`zlarini ko`rsatishlarini, qayd etish o`rinlidir. Bunda bolalarning faollik darajalarini, uning tabiati va yo`nalishini baholash alohida ahamiyat kasb etadi.

Hisobga olishda bolalar o`yinlari tahliliga alohida o`rin berish darkor. Bolalarning o`zlarini-o`zlari uyushtirishlari darajasi va tabiatini, o`yin mavzusi, unda paydo bo`layotgan yangilikni, barqaror birlashmalar borligini, tarbiyachining bolalar o`yinlariga aralashish tabiati va samarasini va shu kabilarni muntazam qayd etib borish zarur.

4- Ilk yoshdagi bolalar guruhlarida yillik ishni hisobga olish.

Ilk yoshdagi bolalar guruhlaridagi ishni hisobga olishning asosini jismoniy va asab-psixika rivojlanish bola uchun kundalik tutiladi. Unda har bir bola sog`ligining holati: tana harorati, tomog`i, terisining holati va shu kabilar qayd etiladi. Bolalarning kun davomidagi xatti-harakatlari, uni rejim jarayoniga, mashg`ulotlarga nisbatan munosabati, shuningdek, uyqu, va sayrning davomiyligi ham unga kiritiladi.

Hisobga olishning bu turlaridan tashqari bola rivojlanishining maxsus varaqchasi yuritiladi. Unga har oyda (bir yoshli bolalar uchun) va ikkinchi guruh bolalari uchun 3 oyda bolaning jismoniy va asab-psixik rivojlanish asosiy ko`rsatkichlariga ko`ra baholanadi. Varaqchani shifokor tarbiyachi bilan birgalikda yuritiladi.

5- Yillik hisobotda ta'lim-tarbiyaviy ish.

Yillik hisobotda tarbiyachi o`tkazilgan ishni tahlil qiladi va bilim, malaka hamda ko`nikmalar darajasini, yosh guruhi dasturi talablariga muvofiq ta'riflaydi. Hisobotda bolalarning uyushganlik darajasi, ularni mustaqillik va faolliklarning rivojlanishi ko`rsatilgan. Tarbiyachi shakllangan xulq-atvor malakalarini bolalarning tengqurlari va katta yoshlilar bilan o`zaro munosabat qoida va normalarni egallaganlik darajalarini baholaydi. Madaniy-gigienik va o`ziga-o`zi xizmat ko`rsatish malakalarining hajmi, qanchalik o`rganilganligi, puxtaliligi, ongliligi baholanadi. Bolalarning harakat malaka va ko`nikmalarining daraja hamda sifati maxsus normativlarga ko`ra baholanadi.

Bolalar bog`chasining yillik hisobotiga bolalar bilan ta'lim-tarbiyaviy ishning holati va yakunlari haqidagi bo`lim kiritiladi. U tarbiyachilarning yillik hisobotlari asosida tuziladi. Unda yillik rejada qo`yilgan vazifalarning bajarilishi "Bolalar bog`chasi ta'lim-tarbiya dasturi" asosidagi xulosalar keyingi yillik rejani tuzishda asos xizmatini o`taydi.

II.3. Maktabgacha ta`lim muassasalarida ta`lim-tarbiyaviy ishlarni rejalashtirish va hisobga olishga doir tajriba-sinov ishlarining tashkil etilishi

O`zbekiston Respublikasi "Ta`lim to`g`risida"gi qonuni, "Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi"da belgilangan vazifalardan kelib chiqqan holda

ta'lim sohasidagi islohatlarning borishi jarayonida qator huquqiy-me'yoriy hujjatlar yaratildi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2007 yil 25 oktyabrdagi "Maktabgacha ta'lim sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlarni tasdiqlash to'g'risida"gi 225-sonli Qarori, 2009 yil 18 maydagi Vazirlar Maxkamasining "Xalq ta'limi muassasalari harajatlarini moliyalashtirish mexanizmini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 139-sonli Qarori, 2010 yil 18 iyundagi "Davlat maxsus maktabgacha ta'lim muassasalarining faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 117-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligining 2013 yil 19 sentyabrdagi 302-sonli hay'at qarori bilan tasdiqlangan "Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan Davlat talablari" va "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim Konsepsiyasi" im muassasalarida yuritiladigan ish hujjatlarini tartibga solish, xodimlarning ta'lim-tarbiya jarayonidagi ma'suliyatlarini oshirish maqsadida O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligining 2016 yil 4 fevraldagi «Maktabgacha ta'lim muassasalari va umumiy o'rta ta'lim maktablari pedagog xodimlarining ish xujjatlarini yuritish to'g'risida»gi 33-sonli buyrug'i chiqarildi.

Ushbu buyruqqa binoan:

04-Tarbiyachining ish hujjatlari quyidagilar:

04-01 Oylik va Kundalik ish reja

04-02 Tabel,filtr daftari

04-03 Bolaning psixik va jismoniy rivojlanishi ko'rsatkichlari (ilk guruh daftari)

04-04 Mashg'ulotlarni o'zaro kuzatish daftari

O'zbekiston Respublikasi Adliya vazirligida 2013 yil 18 oktyabrda 2517-son bilan ro'yxatga olingan O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligining 2013 yil 19 sentyabrdagi 302-son buyrug'iga ilova qilib tasdiqlangan Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan Davlat talablari asosida Bolajon tayanch dasturi takomillashtirildi.

Kiritilgan o'zgarishlar:

-Takomillashtirilgan "Bolajon" tayanch dasturi mazmuniga Maktabgacha ta'limga qo'yiladigan Davlat talablaridagi yo'nalishlar, kichik sohalar, indikatorlar, ta'limga yondashuvlar to'liq qamrab olindi.

- Takomillashtirilgan "Bolajon" tayanch dasturida oldingi dasturlardan farqli ravishda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim tamoyillaridan kelib chiqib "Bolalar" so'zi o'rniga har bir bolaga individual yondashishni nazarda tutgan holda "Bola" so'zi ishlatildi, bu dasturdan nafaqat maktabgacha ta'lim mutaxassislari balki ota-onalar ham farzandlarini tarbiyalashda foydalanishlariga qulaylik yaratadi.

1-yo'nalish: JISMONIY RIVOJLANISH, O'Z-O'ZIGA XIZMAT VA GIGIENA bo'yicha o'zgarishlar:

Takomillashtirilgan "Bolajon"

1-yo'nalishning nomi to'liq yozildi:

Jismoniy rivojlanish,

o'z-o'ziga xizmat va gigiena.

2. 4 ta kichik soha ham kiritildi:
 - Yirik motorikani rivojlantirish
 - Mayda motorika rivojlantirish
 - Sensormotorika rivojlantirish
 - Madaniy-gigenik ko`nikmalarni rivojlantirish.
3. MTQDT talab va indikatorlari to`liq kiritildi va mazmun o`zgardi.
4. Mavzular dastur mazmuni va MTQDTga mos qilib o`zgartirildi.
5. Barcha yosh davrlari bo`yicha berilgan matn oxiriga bola o`quv yili davomida egallashi lozim bo`lgan indikatorlar kiritildi.
6. Ilk va kichik guruhda bir yilga 36 ta mavzu berilgan bo`lib, haftaning birinchi yarmida bolalarga yangi harakatlar o`rgatiladi, haftaning ikkinchi yarmidagi mashg`ulotda ushbu harakatlar mustahkamlanadi.
7. O`rta, katta va tayyorlov guruhlarida bir yilga 72 tadan mavzular berildi.
8. Harakatli o`yinlar barcha guruhlarda o`yin faoliyati bo`limida berildi.

2-yo`nalish: IJTIMOY-HISSIY RIVOJLANISH YO`NALISHI

Takomillashtirilgan “Bolajon”

1. Ijtimoiy-hissiy rivojlanish yo`nalishining mazmuni DTLariga moslab aniq va tushunarli qilib berildi.
2. Ushbu yo`nalish bo`yicha berilgan mavzular DTLarining indikatorlaridan kelib chiqib yozildi.
3. O`rta, katta va tayyorlov guruhlarida mazmuniga o`g`il va qiz bolalarga xos bo`lgan fazilatlarni shakllantirish masalasi kiritildi.

3-yo`nalish: NUTQ, O`QISH VA SAVODGA TAYYORGARLIK

1. Nutq, o`qish va savodga tayyorgarlik yo`nalishning 2 ta kichik sohasi ham kiritildi:

- Nutq.
- O`qish va savod malakalarini egallash.

2. Talab va indikatorlar to`liq olindi.

Nutq, o`qish va savodga tayyorgarlik yo`nalishining mazmuni DTLari asosida o`zgartirildi.

Mavzular DT larining indikatorlari asosida aniq, qisqa va tushunarli qilib yozildi.

4-yo`nalish: BILISH JARAYONI VA ATROF-MUHIT TO`G`RISIDAGI BILIMLARGA EGA BO`LISH

-Takomillashtirilgan “BOLAJON”

- Yo`nalishning nomidagi “olam” so`zi “muhit” deb o`zgartirildi, “va uni anglash” so`zlari olib tashlandi.

3ta kichik soha ham kiritildi:

- Elementar matematik ko`nikmalar va bilimlarni rivojlantirish.
- Atrof-muhitni o`rganish va anglash
- Ijod

-MTQDT berilgan talab va indikatorlar to`liq olindi.

-Mavzular MTQDT mos qilib o`zgartirildi, ayniqsa tasviriy faoliyat va tabiat bilan tanishtirish bo`yicha berilgan mavzular tubdan o`zgardi.

NIMALAR O`ZGARMADI?

3-yo`nalishning badiiy adabiyot bilan tanishtirish bo`limi mazmuni va mavzulari deyarli o`zgarmadi.

4-yo`nalishning Elementar matematik ko`nikmalar va bilimlarni rivojlantirish kichik sohasining mazmuni o`zgarmadi, mavzulari bola tilidan – sodda qilib yozildi.

MAVJUD QO`LLANMALARNING QAYSILARIDAN FOYDALANISHDA DAVOM ETISHIMIZ MUMKIN?

Z.Y.Ibrohimova tomonidan tayyorlangan Badiiy adabiyot bilan tanishtirish bo`yicha mashg`ulotlar ishlanmalari va xrestomatiyalardan, Z.A.Rahmonqulova tomonidan “Maktabgacha yoshdagi bolalarda ilk matematik tasav-vurlarni shakllantirish” bo`yicha kichik, o`rta, katta va maktabga tayyorlov guruhlari uchun ishlab chiqilgan metodik qo`llanmalardan foydalanishimiz mumkin deb o`ylaymiz.

II bob yuzasidan xulosa

Ta'lim tarbiyaviy ish rejasi tarbiyachi tomonidan tuziladi. Reja oy boshlanishidan bech kun avval metodistga tasdiqlash uchun berilsadi, oylik ish reja dasturida avvalo haftalik mashg'ulotlar jadvali, bir oylik rejaning taqsimoti beriladi. Har o'n bech kunga mo'ljallangan badtarbiya mashiqalari, ota - onalar bilan ishlash rejasi va kundalik faoliyatida ertalabki soat, mashg'ulot, sayr kunning 2- yarmida belgilangan vazifalar shular jumlasidndir.

- Takomillashtirilgan dastur tuzilishi jihatidan tarbiyachiga kundalik ta'lim-tarbiya ishlarini rejalashtirishda bir qator afzalliklar yaratadi: matn tushunarli, yo`nalishlar bo`yicha berilgan;
- Barcha yo`nalishlar, kichik sohalar, bo`limlar keng yoritilgan va indikatorlar to`liq qamrab olingan;
- Barcha vazifalar bola shaxsini bevosita tarbiyalashga qaratilgan;
- Milliy ruh va ma`naviyatga alohida urg`u berilgan;
- Dasturda umumiy o`rta ta'lim maktablarining boshlang`ich sinflari uchun joriy etilgan Davlat ta'lim standartlari o`rtasida uzviylik tamoyillariga alohida ahamiyat berilgan.

XULOSA

Maktabgacha ta'lim muassasalari ta'lim-tarbiyaviy va sog`lomlashtirish ishining barcha bosqichlarida bolalarning yosh guruhlaridagi hayotini tashkil etish takomillashib kelgan va bunga fiziologlar, psixologlar, tadqiqotlari asos bo`lgan. Maktabgacha tarbiya pedagogikasi hamda maktabgacha ta'lim muassasalarida olib borilgan kuzatishlar asosida quyidagilarni bolalar hayoti va faoliyatini tashkil etishning umumiy tamoillariga qo`shimcha qilish mumkin deb o`ylaymiz.

1. Bolalarning har bir yosh guruhlardagi birgalikda hayot tarzi. Bu tizim asosida guruhdagi barcha bolalarni har tomonlama rivojlantirish va ularni

jamoatchilik ruxida tarbiyalash uchun bir xil sharoitni ta'minlash ko`zda tutiladi.

2.Guruhlarni komplektlashning yosh tamoili bolalarning har bir guruhida bir yoki ikki yoshning bo`lishni taqozo etadi va ularning yosh xususiyatlarini xisobga olgan holda ta'lim va tarbiya jarayonini ta'minlaydi.

3.Guruhning bolalarini har tomonlama faoliyati va muloqoti uchun zarur moddiy muhitini yaratish. Bu tamoilga ko`ra guruhlar xonalarini va maydonchalarini pedagogik gigienik va estetik talablarining yagona birligi asosida jixozlash va obodonlashtirish amalga oshiriladi.

4.Kun tartibining doimiyliigi va yosh xususiyatiga bog`liqligi. Ilk va maktabgacha tarbiya yoshida asosiy hayotiy faoliyat ritmi bir xil emas. Ilk yoshdagi birinchi va ikkinchi guruh bolalarining o`z xatti- harakatini idora etishdagi ixtiyoriy qobiliyatining yo`qligi nochorligi ular hayotini tashkil etishda har bir bolaga parvarish uchun ko`p vaqt ajratish zaruratini keltirib chiqaradi. Kun tartibini bajarishda o`z-o`zini tashkil eta olish ko`nikmasi tufayli mashg`ulotga, o`yinga, mehnatga vaqt qoladi.

Bolalar hayoti bu faqat kattalarning bo`lg`usi hayotiga tayyorgarlik emas, bolalalik davri bolalarni qiziqtiradigan va uni zavqli qiladigan, ular tomonidan ijtimoiy tajribaning o`zlashtirilishini ta'minlaydigan rang-barang faoliyat bilan qiziqarlidir.

5.Turli faoliyat ko`rinishlarini (o`yin, mehnat, ta'lim) joriy etish: ularning kun tartibidagi o`rni, bolalarning rivojlanish darajasiga ko`ra bu faoliyat turlarini qo`shib va navbatlashtirib turish, bola shaxsining shakillanishidagi roli.

Kun mobaynida o`yinlar, mehnat va ta'lim uchun vaqt ajratiladi. Ularning bolalar bog`chasiidagi turli guruhlaridagi o`rni bolalarning yosh imkoniyatlariga yakka tarzda yoki guruh bo`lib harakat qila olish ko`nikmasiga, bir-birlari bilan muloqotda bo`la olish malakasiga bog`liq. O`yin faoliyati va boshqa faoliyat turlarining asta-sekin kuchaya borishi ham ahamiyatga ega bo`la boradi.

6.Yosh guruhlarida bolalar hayotini ular hayoti va sog`ligini muhofaza etishga yo`naltirilgan holda tashkil etish. Mazkur printsip asosida yasli bog`chalaridagi yosh guruhleri uchun xonalar ajratiladi, mebel va jihozlar tanlanadi, qo`llanma va materiallar joylashtiriladi, ovqat tayyorlanadi, chiniqish sistemasi va harakat faoliyati rejimi joriy etiladi. Tarbiyachilar, enagalar va bolalar, shuningdek bolalar o`rtasidagi munosabatlarda vazminlik, olijanoblik, insonparvarlik ruhi hukum suradi. Ziddiyatlar oldi olinadi va odilona hal etiladi, bolalar asabiyiligining payi qirqiladi.

7.Bolalar hayotini tashkil etishda estetik talablarga rioya qilish ulardan faqat xonalarni jihozlashda foydalanishni emas, balki pedagogik jarayonda foydalanishni ham ko`zda tutadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YXATI

1. Mirziyoyev. Sh .M. Erkin va farovon, demokratik o`zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. O`zbekiston Respublikasi Prezidenti lavozimiga kirishish tantanali marosimiga bag`ishlangan Oliy Majlis palatalarining qo`shma majlisidagi nutq . – Toshkent : O`zbekiston, 2016. - 56 b.
2. Mirziyoyev. Sh .M. Tanqidiy tahlil, qat`iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo`lishi kerak. Mamlakatimizni 2016 yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017 yilga mo`ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo`nalishlariga bag`ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma`ruza, 2017 yil 14 yanvar . – Toshkent : O`zbekiston, 2017. – 104 b.
3. Mirziyoyev. Sh .M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta`minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O`zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag`ishlangan tantanali marosimdagi ma`ruza. 2016 yil 7 dekabr. – Toshkent: “O`zbekiston”, 2017. – 48 b.
4. Mirziyoyev. Sh .M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz.. – Toshkent: : “O`zbekiston”, 2017. – 488 b.
5. O`zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. –T.: O`zbekiston, 1999.–32 b.
6. O`zbekiston Respublikasining «Ta`lim to`g`risida»gi Qonuni, Barkamol avlod- O`zbekiston taraqqiyotining poydevori. – T.:O`zbekiston, 1997. – 20-29 b.
7. O`zbekiston Respublikasi Prezidentining 2004 yil 21 maydagi «2004- 2009 yillarda maktab ta`limini rivojlantirish Davlat umummilliy dasturi to`g`risida» gi Farmoni. Ma`rifat, 2004yil 22-may.
8. Umumiy o`rta ta`limning Davlat ta`lim standarti va o`quv dasturi. – Toshkent: Sharq, 2004. –400 b.
9. Abdullaeva M. Bolalar o`yinlarida o`zaro munosabatlar. Boshlang`ich ta`lim. -T.: 2000. №3. – 22b.
10. Abdurahmonova D.A. Maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarni axloqiy ruhda tarbiyalashda xalq ertaklaridan foydalanish: Ped. fanl. nom. diss – T.: 1998. – 171 b
116. Z.A.Rahmonqulova va boshqalar. “Maktabgacha ta`lim muassasa tarbiyachilarini o`qitish bo`yicha seminar modullari”, trener uchun qo`llanma, majmua, tarqatma materiallar. T.: 2010.
12. L.Mo`minova va boshqalar. “Defektologning kundalik kitobi” to`plami. T.: 2011.
13. Maktabgacha ta`lim muassasalarida jismoniy tarbiya. Tuzuvchi-mualliflar: T.S.Usmonxo`jaev, S.T.Islomova. T.: 2006.
14. Maktabgacha ta`lim muassasalarida ekologik ta`lim-tarbiya. Dastur va o`quv qo`llanma. Tuzuvchi: N.Ravshanova. T.: 2006.

15. “Ota-onalarga maktabgacha yoshdagi bolalarning gigienik tarbiyasi haqida”. Tuzuvchi: D.J.SHaripova. T.: 2007.
16. Z.A.Rahmonqulova. “Maktabgacha yoshdagi bolalarda ilk matematik tasavvurlarni shakllantirish”. Metodik qo`llanma. T.: 2007.
17. “Raqis elementlari orqali bolalarni jismoniy rivojlantirish”. Metodik qo`llanma. Tuzuvchilar: M.Karimov., M.Ikromova. T.: 2008.
18. “Maktabgacha va maktab yoshidagi bolalarni ovqatlantirish”. Ilmiy – uslubiy qo`llanma, A.R.Sodiqov, A.Mirzaahmedov. T.: 2008.
19. “Bolalarni maktabga tayyorlashda noan`anaviy o`yinlardan foydalanish” Metodik qo`llanma, G.Q.Jalolova, T.: 2004.
20. “Nutq o`stirish, savodga tayyorgarlik” Tuzuvchilar: M.Fayzullaeva va b.
21. Z.A.Rahmonqulova, M.Fayzullaeva., “Maktabgacha yoshdagi bolalarni atrof-muhit bilan tanishtirish” (*ilk, kichik, o`rta guruhlar uchun*). Metodik qo`llanma, T.: 2016.
22. “Maktabgacha ta`lim muassasasi tarbiyachisining ta`lim-tarbiyaviy ish rejasining yuritilishi yuzasidan yo`riqnoma” T.: 2016.
23. Maktabgacha yoshdagi bolalar ta`lim-tarbiyatsiga qo`yilgan davlat talablari. – T.: O`z PRFITI, 2000. – 48 b.
24. Maktabgacha yoshidagi bolalar ta`lim-tarbiyasiga qo`yiladigan Davlat talablari //Maktabgacha ta`lim. – T.: 2000. №1. 9 – 12-b.
25. Maktabgacha ta`lim muassasalari.(bolalar bog`chalari) uchun dasturlar . – T.: O`zPFITI, 1995-1996.
26. Oxunjonova S.A. Bolalarni maktab ta`limiga tayyorlash haqida (tarbiyachi va ota-onalar uchun tavsiyalar) –T.: O`qituvchi, 1999. – 78 b.

**MAVZU: DAVLATGA QARASHLI VA
NODAVLAT MAKTABGACHA TA'LIM
MUASSASALARI**

REJA:

Maktabgacha ta'lim
muassasalarining boshqarish
usullari

Davlatga qarashli va nodavlat
maktabgacha ta'lim muassasalarini
tashkil etish.

MTM turlari

a) Davlatga qarashli

b)

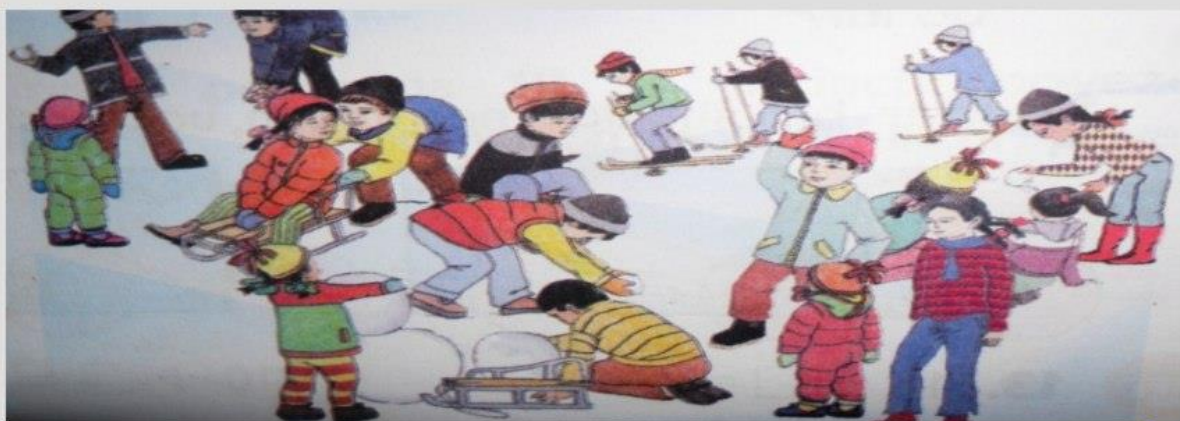
nodavlat

v) Sherikchilik asosidagi

Davlatga qarashli MTM lar

Davlat maktabgacha ta'lim muassasalari O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2007-yil 25-oktabrda qabul qilgan 222-sonli qarori "O'zbekiston Respublikasida davlat MTM lari to'g'risida" gi Nizom asosida O'z faoliyatini tashkil etadi.

Maktabgacha ta'lim muassasasi muassis tomonida tashkil etiladi va qonun xujjatlarida belgilangan tartibda ro'yxatdan o'tkaziladi.

- Maktabgacha ta'lim uzluksiz ta'limning boshlang'ich qismi hisoblanadi. U bolaning sog'lom va rivojlangan shaxs bo'lib shakllanishini ta'minlab, o'qishga bo'lgan ishtiyoqini uyg'otib, tizimli o'qishga tayyorlab beradi.

Respublikamizda davlat maktabgacha ta'lim muassasalari bilan bir qatorda nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari ham faoliyat yuritadi.

www.arxiv.uz

- Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari o'z faoliyatida O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va qonunlariga, O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining qarorlariga va boshqa hujjatlarga amal qiladi.

- ☞ Ta'lim muassasasini ustavini ishlab chiqish tartibiga muvofiq ishlab chiqiladi, u muassasa tomonidan tasdiqlanadi va tegishli davlat organlari ro'yxatidan o'tkaziladi.
- ☞ Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasi muassasa sifatidagi tashkiliy Huquqiy shaklda tashkil etiladi va qonun Hujjatlariga muvofiq faoliyat yuritadi.

- Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasining asosiy vazifalari quyidagilar:
- Bolani muhofaza qilish
- Bolaning shaxsi asoslarini shakllantirish
- Bolaning nuqsonlarini zarur tarzda tuzatish va h.k

Yuridik va jismoniy shaxslar, shu jumladan nodavlat mulkchilik shaklidagi yuridik va jismoniy shaxslar nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalarining muassislari bo'lishlari mumkin.

**NODAVLAT MAKTABGACHA TA'LIM MUASSASASI
YURIDIK SHAXS MAQOMIGA EGA BO'LADI.
MUSTAQIL MOLIYA XO'JALIK FAOLIYATINI AMALGA
OSHIRADI, DUMALOQ MUHRGA, BURCHAKLI
SHTAMPGA VA O'Z LOGOTIPI YOZILGAN
BLANKAGA EGA BO'LADI.**

Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari
qonun hujjatlariga muvofiq belgilangan tartibda
litsenziya olgan vaqtdan boshlab ta'lim
faoliyatini amalga oshirish huquqiga ega bo'ladi

nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari

- Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasini akreditatsiya qilish vakolati davlat organi tomonidan, attestatsiya asosida amalga oshiriladi.
- Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim tarbiya dunyoviy xususiyatga ega bo'ladi

Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasida ta'lim mazmuni O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi tomonidan tavsiya qilingan dasturlar bilan belgilanadi. Muassasa o'z dasturidan foydalanish haqlidir

nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalarining ish rejimi va bolalarning u yerda qancha vaqt bo'lishi muassasa ustavida hamda muassasa rahbari bilan ota-onalar yoki ularning o'rnini bosuvchi shaxslar o'rtasida tuzilgan shartnomada belgilanadi

Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasida bolalarni o'qitish va tarbiyalash davlat tilida va "davlat tili haqida"gi O'zbekiston Respublikasi Qonuniga muvofiq boshqa tillarda olib boriladi.

Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasalari tarbiyalanuvchilariga tibbiy yordam ko'rsatish shartdagi yoki sog'liqni saqlash organlarining shartnoma asosida maxsus biriktirilgan tibbiyot xodimlari tomonidan amalga oshiriladi.

- Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasi ta'limning uzluksizligini ta'minlash maqsadida shartnoma asosida o'z faoliyatini umumiy o'rta ta'lim muassasalari bilan birgalikda amalga oshirishi mumkin.

- **Nodavlat maktabgacha ta'lim muassasasi ta'limning uzluksizligini ta'minlash maqsadida shartnoma asosida o'z faoliyatini umumiy o'rta ta'lim muassasalari bilan birgalikda amalga oshirishi mumkin.**

2 yoshdan 6 yoshgacha qabul qilinadi

Kurs ishining himoyasi

Kurs ishi sifati va uni bajarishdagi talabning faolligi, bilim va ko'nikmalarini baholashning o'ziga xos shakllaridan biri ishning himoyasidir. Bajarilgan ishni chuqur tushunishi, taklif etilgan yechimlarni har tomonlama asoslab berishi qobiliyatini shakllantirishda kurs ishining ximoyasi muhim o'rin tutadi. Kurs ishi himoyasi kafedra tomonidan belgilangan 2-3 o'qituvchidan tashkil topgan hay'atda, kurs ishi rahbari va guruh talabarlari qatnashuvida tashkil qilinadi. Ochiq himoya guruh talabalariga shu guruh a'zolari tomonidan bajarilgan ishlar bilan tanishishga imkoniyat berishi bilan bir vaqtda, ishi rahbarlarini himoya qiliniyotgan ishlariga bir xil talab bilan yondashishga olib keladi.

Kurs ishlarining ximoyasi kafedra a'zolaridan tuzilgan kichik xay'at (raxbar, 1 ta a'zo, 1 ta opponent) ishtirokida o'tkazilmog'i lozim.

Kurs ishi opponentlik qilgan shaxsning yozma taqrizida ishning qiymati, uning belgilangan talablarga javob berish darajasi ko'rsatilgan bo'lib, u kurs ishining baholanishida muhim o'rin tutadi.

Maktabgacha ta'limda boshqaruv va menejment fanidan kurs ishini baholash mezonlari

Himoya talaba tomonidan bajarilgan kurs ishisi bo'yicha 8-10 minutli ma'ruza va savol javobdan iborat bo'ladi. Ma'ruzada ishining mohiyatini talaba har tomonlama yoritib berishi kerak. Savollar himoyada qatnashayotgan professor-o'qituvchilar tomonidan beriladi.

Kurs ishi 5 ballik tizimda baholanadi.

№	Mezonlar	Maksimal ball	Talabalarning to'plagan balli
1	Adabiyotlar ustida ishlash	0-10 ball	____ - ball
2	Nazariy qismning tayyorlanishi	0-10 ball	____ - ball
3	Amaliy qismining rasmiylashtirilishi	0-15 ball	____ - ball
4	Xulosa va tavsiyalarning ishlab chiqish darajasi	0-5 ball	____ - ball
	Jami	40 ball	____ - ball
Kurs ishi himoyasining baholanishi			
1	Talabalarning himoya qilish darajasi, bayon etishi.	0-30 ball	____ - ball
2	Savollarga aniq va to'liq javob berishi.	0-30 ball	____ - ball
3	Jami:	60 ball	
	Hammasi:	100 ball	

Nigmatova Mavjuda Maxmudovna 1964-yil Buxoro shahrida tug'ilgan. Buxoro Davlat universitetining "Maktabgacha ta'lim" kafedrası katta o'qituvchisi lavozimida 35 yildan ortiq ishlab kelmoqda.

M.M.Nigmatova ko'p yillik tajribaga ega ilg'or pedagog sifatida zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalangan holda maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalariga pedagogik mahorat, maktabgacha pedagogika, tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasi fanlaridan saboq berib kelmoqda.

Izlanuvchan pedagogning maktabgacha ta'lim yo'nalishi talabalari va o'qituvchilar uchun "Maktabgacha ta'limda tasviriy faoliyat fanidan amaliy mashg'ulotlar uchun ko'rsatma", "Sharq mumtoz adabiyotimizda ustoz-shogird munosabatlari" mavzusida monografiya, «OO'Yu guruh rahbarlari ishini tashkil etish" yuzasidan ko'rsatma, "Maktabgacha yoshdagi bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish metodikasi" nomli bir qator metodik hamda "Tasviriy faoliyatga o'rgatish" nomli o'quv qollanmalari ta'lim jarayoniga tadbiiq etilgan.

